



**HOVO BRABANT
SENIORENACADEMIE**

KENNIS | ONTMOETEN | VERWONDEREN

**Cursusaanbod
winter & voorjaar**

**20
20**

Hoger Onderwijs vanaf 50 jaar



Winteracademie 2020
p. 09

Themadagen
p. 21

Kindercolleges
p. 30



**Save
the
date**

Themadag Klassieke Kerstmuziek

Locatie: Tilburg University
Vrijdag 20 december
10.00 – 15.45 uur

Wat is het heerlijk om het jaar af te sluiten met een hele dag genieten van kerstmuziek. Al jaren een mooie traditie die door velen wordt gewaardeerd. Muziekdocent Joop van Velzen neemt u mee in deze unieke dagcursus met veel beeld- en geluidsfragmenten. Deze dag vindt plaats op de campus van Tilburg University, in het universiteitstheater 'Black Box'.

Kerstborrel

Vrijdag 20 december
16.15 - 17.30 uur

Ook dit keer sluiten we het jaar feestelijk af met een kerstborrel. Na de positieve reacties van de afgelopen jaren, bieden wij al onze docenten, cursisten en introducees weer een HOVO-kerstborrel aan. In de sfeervolle ambiance van de Faculty Club, gelegen op de campus van Tilburg University aan de rand van de Warande, blikken we onder het genot van een hapje en een drankje terug op het afgelopen jaar en proosten op het nieuwe jaar. U bent allen van harte welkom om samen met ons het glas te heffen.

Reserveer deze data alvast in uw agenda!

Organisatie

Organisatie

Petra van Ruiten
Jacqueline Verroen
Marloes Rens

Directeur
Bureaumanager
Bureamedewerker

Secretariaat

Postadres:
HOVO Brabant Seniorenacademie
Universiteit van Tilburg
Postbus 90153
5000 LE TILBURG

Bezoekadres:
HOVO Brabant Seniorenacademie
Tilburg University, TIAS gebouw
Warandelaan 2
5037 AB TILBURG

Telefoon:
e-mail:
Website:

013 – 466 8119
info@hovobrabant.nl
www.hovobrabant.nl

Bereikbaarheid

Ons kantoor is telefonisch bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 9.00 – 13.00 uur.
U kunt ons uiteraard ook altijd mailen.

Colofon

Uitgave

HOVO Brabant Seniorenacademie

Ontwerp

Attak, www.attak.co

Druk

Drukservice Impresa, Herentals (B)

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van HOVO Brabant Seniorenacademie
verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale,
elektronische, optische of in andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren ten
behoefte van een onderneming, organisatie of instelling of voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van
aard is of voor het overnemen in enig dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift (al of niet in digitale vorm of online).

© copyright 2019 HOVO Brabant Seniorenacademie

Woord vooraf

Veel te kiezen

In 2020 zetten we de ingeslagen weg door met het uitbreiden van de themadagen. Dit voorjaar staan er acht op het programma, variërend van een speciaal voor HOVO Brabant samengestelde dag over het Museum De Pont, tot een natuurkundige verkenning over het begrip Tijd. Na een zeer succesvolle zomeracademie is de winteracademie in januari uitgebreid naar 3 weken waardoor u nog meer te kiezen heeft.

Leergangen

Voor fans van Rusland start er een nieuwe vierdelige leergang 'De Russische Ziel', vormgegeven door cursuscoördinator Rieke Leenders met inbreng van diverse gastdocenten. Liefhebbers van psychologie kunnen instromen bij een nieuwe en altijd populaire leergang van Andreas Wismeijer. En ook Joris van Sleuwen start dit voorjaar met een tweetal nieuwe leergangen; een 5-delige leergang Architectuur en een 6-delige leergang Architectuur en Kunst van Europese landen, te beginnen met Spanje.

Nieuwe docenten

Ook dit jaar zijn we verheugd met een tiental nieuwe docenten in ons docententeam. Ype de Boer biedt u tijdens de winteracademie een filosofische interpretatie van de fictie van schrijver Haruki Murakami, Renske Langebeek neemt u mee op reis naar acht bijzondere Parijse musea en Harm Timmermans laat het leslokaal swingen met zijn themadag 'Five Styles of Rock 'n' Roll'. Cursisten gaven aan belangstelling te hebben voor een economie cursus, Harrie Verbon belicht de Europese Unie vanuit economisch perspectief. Kan hij antwoord geven op de vraag: Komt er na de Brexit ook een Next?

Kindercolleges

De kindercolleges zijn inmiddels een vast onderdeel van ons programma. U komt deze middag samen met uw (klein)kind naar onze leslocatie en volgt samen een college. Alle kinderen van ongeveer 8 tot 12 jaar en hun grootouders (ooms, tantes of een buurvrouw) vanaf 50 jaar zijn van harte welkom.

Het team van HOVO Brabant wenst u alvast veel plezier met het bekijken van ons aanbod en we hopen u te mogen verwelkomen bij een van onze activiteiten.

Mede namens het HOVO-team

Petra van Ruiten MEM
Directeur HOVO Brabant



Inhoudsopgave & cursusoverzicht

L

Organisatie & colofon	02
Woord vooraf	03
Inhoudsopgave	04
Leergangen	06
Sed Vitae	07

W

Winteracademie	09
-----------------------	----

Wo1	Gezondheidspsychologie	Dr. Andreas Wismeijer	10
Wo2	Hedendaagse contouren van verdwenen steden in Midden-Europa	Dr. Peter van Nunen	11
Wo3	Murakami en het gespleten leven	Ype de Boer MA	12
Wo4	Belle van Zuylen en Cagliostro	Dr. John van Schaik	13
Wo5	Europa in één dag	Drs. Evert Jan Ouweneel	14
Wo6	Cyprus, een bijzondere cultuurgeschiedenis	Drs. Annet van Wiechen	15
Wo7	De Weimarrepubliek en het Berlijnse cabaret (1919-1932)	Drs. Johan Hendriks	16
Wo8	Oxford en Cambridge	Drs. Joris van Sleeuwen	17
Wo9	Filosofie in een dag	Gerko Tempelman MA	18
Wo10	De Betovering van Bruegel	Drs. Thea Willemsen	19

TD

Themadagen en kindercolleges	21
-------------------------------------	----

To1	Wat is tijd?	Ir. Paul van Leeuwen MSc	22
To2	Kant over vriendschap	Prof. dr. Donald Loose	23
To3	Het Binnenhof in Den Haag	Drs. Joris van Sleeuwen	24
To4	DE PONT museum	Marie-José Eijkemans MA	25
To5	De Passieweek in beeld en muziek	Drs. Marian van Caspel-van Til & Joop van Velzen MSc MA	26
To6	Five Styles of Rock 'n' Roll	Harm Timmerman MA	27
To7	De kunst van het ouder worden	Drs. Petra Bolhuis & Drs. Theo Meereboer	28
To8	Interieurs van de wederopbouw, 1940-1958	Drs. Ineke Beeling	29
KCo4	Geheimen	Dr. Andreas Wismeijer	30
KCo5	Ruzie in het Dierenrijk	Prof. dr. Jan van Hooff	31
KCo6	Wat is natuur, en wat is leven?	Dr. Ruud Licht	32

KC

T

Voorjaarscursussen Tilburg	33
-----------------------------------	----

L	Vo1	Geschiedenis van het Westen in de 20e eeuw, deel 2	Drs. Peter Burgers MPhil	34
	Vo2	Spinoza's levenskunst	Ir. Wim Lintsen	35
	Vo3	Sterrenkunde	Drs. Jos Loonen	36
L	Vo4	Architectuur, deel 1	Drs. Joris van Sleeuwen	37
	Vo5	De Italiaanse opera (Deel 1, 1600 tot 1800)	Drs. Leo den Oudsten	38
L	Vo6	Architectuur en kunst van Europese landen, deel 1	Drs. Joris van Sleeuwen	39
	Vo7	Symboliek in de kunst	Drs. Jana Waarts	40

'sH

L	Vo8	Het goede, het geluk en het geweten	Dr. Arthur Kok	41
	Vo9	Oorsprong en ontwikkeling van de Latijns-Amerikaanse filosofie	Drs. Wil Heeffe	42
	V10	De 'Russische ziel', deel 1	Dr. Rieke Leenders & diverse gastdocenten	43
	V11	Originele visies op de toekomst van de mensheid	Dr. Frank Hermans	44
	V12	Het Midden-Oosten	Drs. Ruud Hoff	45
L	V13	De Europese Unie vanuit economisch perspectief	Prof. dr. Harrie Verbon	46
	V14	De vroege geschiedenis van Europa, deel 4	Drs. Johan Hendriks	47
	V15	It's Morning again in America	Drs. Peter Burgers MPhil	48
	V16	Het beest in de mens	Dr. Frans Ellenbroek	49
L	V17	Psychologie, deel 1	Dr. Andreas Wismeijer	50

Voorjaarscursussen 's-Hertogenbosch **51**

V18	Gedrag en voortplanting	Drs. Kees Boele	51
V19	Griekse tragedies en morele vraagstukken	Dr. Moira Müller	52
V20	Marginalen in de zeventiende en achttiende eeuw	Dr. Jos Wassink	53
V21	Mythen volgens Ovidius	Drs. Annet van Wiechen	54

E

Voorjaarscursussen Eindhoven **55**

V22	Immunologie	Dr. Ruud Licht	55
V23	China was al ooit een wereldmacht	Drs. Constance van der Putten	56
V24	De Stuarts... Never a dull moment	Drs. Constance van der Putten	57
V25	Klanken van de wereldgeschiedenis	Joop van Velzen MSc MA	58
V26	De onbekende wereld van acht indrukwekkende Parijse musea	Dr. Renske Langebeek	59
V27	Wervelende klassieke muziek	Joop van Velzen MSc MA	60
V28	Egypte ontraadseld	Drs. Huub Pragt	61
V29	Zijn, Tijd en Leegte	Drs. Arnold Ziegelaar	62
V30	Filosofie versus Literatuur – literatuur versus filosofie	Drs. Nelleke Canters	63

B

Voorjaarscursussen Breda **64**

V31	Tempeliers en andere geheime Genootschappen	Dr. John van Schaik	64
V32	Dante's Divina Commedia	Drs. Marian van Caspel-van Til	65
V33	Symboliek in de kunst	Drs. Jana Waarts	66
V34	Houellebecq onderworpen	Drs. Jacques Plettenburg	67

	Algemene informatie	68
	Inschrijfprocedure en voorwaarden	71

Leergangen

L Een leergang is een samenhangende serie cursussen over verschillende semesters heen. Een leergang verbindt het positieve van het vrij kunnen kiezen uit een groot aanbod met de behoefte aan verdieping en samenhang op één thema. Over het algemeen wordt een leergang ontwikkeld door één docent en worden de cursussen steeds in dezelfde lesplaats, dag en tijd aangeboden. U kunt een cursus die deel uitmaakt van een leergang ook als losse cursus volgen. Kijk voor uitgebreide informatie op www.hovobrabant.nl/leergangen.

Overzicht voorjaar 2020 van cursussen binnen een leergang:

Kunstgeschiedenis

Leergang architectuur,

5 delig (drs. Joris van Sleeuwen)

- | | | |
|---|----------------------|---|
| • | Voorjaar 2020 | Deel 1 Klassieke Oudheid en Middeleeuwen (pag. 37) |
| • | Najaar 2020 | Deel 2 Renaissance en Barok |
| • | Voorjaar 2021 | Deel 3 19e eeuw |
| • | Najaar 2021 | Deel 4 1900-1940 |
| • | Voorjaar 2022 | Deel 5 Na de Tweede Wereldoorlog |

Leergang architectuur en kunst van Europese landen,

6-delig (drs. Joris van Sleeuwen)

- | | | |
|---|----------------------|--------------------------------|
| • | Voorjaar 2020 | Deel 1 Spanje (pag. 39) |
| • | Najaar 2020 | Deel 2 Duitsland |
| • | Voorjaar 2021 | Deel 3 Frankrijk |
| • | Najaar 2021 | Deel 4 Scandinavië |
| • | Voorjaar 2022 | Deel 5 Rusland |
| • | Najaar 2022 | Deel 6 Oostenrijk – Hongarije |

Psychologie

Leergang Psychologie,

7-delig (dr. Andreas Wismeijer)

- | | | |
|---|----------------------|---|
| • | Voorjaar 2020 | Deel 1 Inleiding in de Psychologie (pag. 50) |
| • | Najaar 2020 | Deel 2 Persoonlijkheidspsychologie-I |
| • | Voorjaar 2021 | Deel 3 Persoonlijkheidspsychologie-II |
| • | Najaar 2021 | Deel 4 Gezondheidspsychologie |
| • | Voorjaar 2022 | Deel 5 Psychologie en emoties |
| • | Najaar 2022 | Deel 6 Psychologie in uitvoering |
| • | Voorjaar 2023 | Deel 7 De sociale mens, van ik naar wij |

Geschiedenis

Leergang 'De vroege geschiedenis van Europa',

8-delig (Drs. Johan Hendriks)

- | | | |
|---|----------------------|---|
| • | Najaar 2018 | Deel 1 Dageraad der mensheid |
| • | Voorjaar 2019 | Deel 2 De neolitische (r)evolutie |
| • | Najaar 2019 | Deel 3 De eerste gouden eeuwen van Europa |
| • | Voorjaar 2020 | Deel 4 De Keltische wereld (pag. 47) |
| • | Najaar 2020 | Deel 5 Romeinen veroveren Europa |
| • | Voorjaar 2021 | Deel 6 Leven in de Romeinse tijd |
| • | Najaar 2021 | Deel 7 De ondergang van het Romeinse rijk |
| • | Voorjaar 2022 | Deel 8 Het ontstaan van een nieuw Europa |

Leergang 'Geschiedenis van het Westen in de twintigste eeuw',

5-delig (Dr. Peter Burgers)

- | | | |
|---|----------------------|---|
| • | Najaar 2019 | Deel 1 Het Bloedverduisterd Tijd, het Interbellum (1924-1939) |
| • | Voorjaar 2020 | Deel 2 Barre Anarchie (1939-1949) (pag. 34) |
| • | Najaar 2020 | Deel 3 Weer valt het donker (1949-1962) |
| • | Voorjaar 2021 | Deel 4 Een nieuw're wereld wacht (1962-1981) |
| • | Najaar 2021 | Deel 5 Niet met een knal, maar met een zacht gejack (1981-1991) |

Mens en Maatschappijwetenschappen

Leergang 'De Russische ziel',

4-delig (Dr. Rieke Leenders e.a.)

- | | | |
|---|----------------------|---|
| • | Voorjaar 2020 | Deel 1 De 'Russische ziel' na 1991 (pag. 43) |
| • | Voorjaar 2021 | Deel 2 De 'Russische ziel' 1700-1850 |
| • | Voorjaar 2022 | Deel 3 De 'Russische ziel' 1850-1917 |
| • | Voorjaar 2023 | Deel 4 De 'Russische ziel' 1917-1991 |

non scholae sed vitae

vereniging vrienden seniorenacademie HOVO Brabant

De vereniging Sed Vitae vrienden Seniorenacademie HOVO Brabant werd in 1992 opgericht en telt ongeveer 350 leden. De vereniging ondersteunt HOVO Brabant bij activiteiten en behartigt de belangen van de cursisten. Sed Vitae beschouwt zichzelf als representant van de cursisten en is vertegenwoordigd in het bestuur van HOVO Brabant. De vereniging is aangesloten bij de Vereniging van Landelijke Vrienden die participeert in het bestuur van HOVO Nederland, waarmee zij ook nationaal invloed kan uitoefenen op mogelijkheden van hoger onderwijs voor ouderen.

De leden van Sed Vitae zijn cursisten en /of oud-cursisten. De vereniging organiseert ook zelfstandig educatieve activiteiten voor haar leden door middel van lezingen, excursies en wandelingen. Ook verzorgt zij enkele malen per jaar een nieuwsbrief. Daarnaast heeft Sed Vitae een eigen website (www.sedvitae.nl). Op deze wijze tracht zij sociaal contact en de onderlinge band tussen haar leden te bevorderen en geeft daarmee haar motto "Wij leren niet voor de school, maar voor het leven" inhoud. Met de directeur van HOVO Brabant onderhoudt de vereniging intensief contact.

Vindt u de werkzaamheden en activiteiten van Sed Vitae interessant en zinvol, meld u zich dan aan bij onze ledenadministratie.

Mevr. M.C. d'Arnaud	telefoon: 076-56 00 253
Galderseweg 88	e-mail: ledenadministratie@sedvitae.nl
4855 AJ Galder	www.sedvitae.nl

Stichting Studiefonds Sed Vitae

Door de Stichting Studiefonds Sed Vitae kan aan alle cursisten van HOVO Brabant verlichting van studiekosten worden gegeven voor het jaar 2020. Is uw bruto gezins-verzamelinkomen niet hoger dan EUR 22.000 per jaar, dan kan een beroep gedaan worden op het Studiefonds. Het bestuur van de Stichting beoordeelt elke aanvraag voor reductie op een cursusprijs individueel en op basis van financiële informatie. Als financieel bewijsstuk geldt uitsluitend het IB-biljet of document met het geregistreerd inkomen over het jaar voorafgaand aan het jaar waarvoor een bijdrage gevraagd wordt; indien dit nog niet beschikbaar is, dan het laatst bekende IB-biljet of document. Het geregistreerd inkomen kunt u opvragen bij de Belastingdienst (inloggen met uw DigiD en het betreffende document uitprinten, of telefonisch aanvragen bij de Belastingdienst. Per semester wordt op niet meer dan een volledige of korte cursus een bijdrage uit het fonds verleend (maximaal 2 keer per jaar per cursist).

Hoe aanvragen?

Stuur uw aanvraag uiterlijk drie weken voor aanvraag van de cursus, samen met het IB-biljet/document en het bewijs dat het cursusgeld aan HOVO Brabant is (vooruit-) betaald, naar:

Stichting Studiefonds Sed Vitae
Peter van den Oetelaar
Tweede Hervendreef 12
5232 JC 's-Hertogenbosch

Daarna zal, bij toekenning, een bedrag ter hoogte van de helft van het cursusgeld aan u worden overgemaakt. De verstrekte vertrouwelijke gegevens blijven slechts bekend bij het bestuur van de Stichting. De toegekende aanvraag geldt alleen voor de cursus waarvoor deze is aangevraagd; indien de betreffende cursus vervalst, dient het reductiebedrag te worden teruggestort naar de Stichting.



HOVO BRABANT
SENIORENACADEMIE

KENNIS | ONTMOETEN | VERWONDEREN

Winteracademie 2020





Gezondheidspsychologie

Dr. Andreas Wismeijer

Mens en maatschappij

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Dinsdag 7 januari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 82,50 (inclusief koffie/thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Ziekte en gezondheid worden niet alleen door biologische, maar ook door psychologische en sociale factoren bepaald. Tijdens deze cursusdag zal met behulp van vele voorbeelden (van ziekte én gezondheid) de wederkerige relatie tussen onze geest en ons lichaam in beeld worden gebracht.

Het biopsychosociaal model (het huidige leidende model in de gezondheidszorg) stelt dat er een duidelijke interactie is tussen de psyche van de mens, de sociale omgeving en het functioneren van het lichaam. Zo is inmiddels duidelijk geworden dat lichaamsprocessen een invloed kunnen hebben op de psychische gesteldheid van de mens. Anderzijds blijken mensen met een psychische aandoening, zoals een depressie, vaker lichamelijke ziektes te hebben zoals hart- en vaatziekten. Is dat oorzaak of gevolg?

Tijdens deze winteracademie zullen na een korte inleiding in de psyche van de mens verschillende lichamelijke processen worden besproken, en onderzoeken we met name de rol van de psyche in deze processen. Normale (gezondheids)processen zoals stress en leefstijl zullen aan bod komen maar ook wordt er gekeken naar ziekten als pijn en hart- en vaatziekten. En het placebo-effect, bestaat dat nu echt of is het een mythe? Van elk van deze aspecten wordt gekeken wat de rol van psychologische mechanismen is, en hoe we de psyche kunnen aanwenden om het herstel en welzijn positief te beïnvloeden.

Programma dinsdag 7 januari

- Blok 1:** Inleiding in de gezondheidspsychologie
- Blok 2:** Emoties en leefstijl
- Blok 3:** Pijn
- Blok 4:** Persoonlijkheid en hart- en vaatziekten
- Blok 5:** Placebo: zin of onzin?

De cursus geeft u inzicht in de relatie tussen ons lichamelijk en geestelijk functioneren. Na deze cursus bent u op de hoogte van de recente wetenschappelijke ontwikkelingen in de gezondheidspsychologie en bent u beter in staat te begrijpen hoe uw emoties en gedachten het ziektebeloop kunnen beïnvloeden.

Dr. Andreas Wismeijer heeft na zijn afstuderen aan de Universiteit van Tilburg zes jaar aan de Vrije Universiteit van Barcelona gewerkt als docent en onderzoeker. Hij promoveerde in Tilburg op de psychologie van geheimen en zijn onderzoek richt zich op de persoonlijkheidspsychologie en de relatie tussen het hebben van geheimen en welzijn.





Hedendaagse contouren van verdwenen steden in Midden-Europa

Dr. Peter van Nunen

Geschiedenis

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 8 en donderdag 9 januari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 180 (inclusief lesmateriaal, koffie/thee,
2 x lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent deelt een syllabus uit.

Odesa, Odessa, Odessos, Ades; Brodi, Brody, Brod; Lviv, Lvov, Lwów, Lemberg, Lemberik, Leopold; Tsjernivtsi, Tsjernovitsy, Czernowitz, Cernăuți – steden onder vele namen bekend en met een rijke en veelal tragische geschiedenis. De geografisch-historische geschiedenissen van steden in Midden-Europa lopen langs grillige lijnen en om die goed te kunnen beschrijven moeten bronnen van een handvol rijken in evenzoveel talen geraadpleegd worden. Deze cursus gaat echter geenszins uitsluitend over het verleden, maar is veeleer een verkenning van het heden met een blik op de toekomst.

Midden-Europa was deel van het Kievse Roesj, van Polen-Litouwen, van het Russische, het Osmaanse en het Habsburgse Rijk, van de Sovjet-Unie, van nazi-Duitsland en van de landen die uit de puinhoop van de Sovjet-Unie ontstonden. Het is de regio die nagenoeg samenvalt met het “paalgebied”, het vestigingsgebied in het Russische Rijk waar het joden was toegestaan zich permanent te vestigen. De steden in dit gebied kenden door die voortdurende machtswisselingen en grensverschuivingen een rijke, multiculturele en multireligieuze bevolking, bestaande uit onder anderen Polen, Oekraïners, Russen, Duitsers, Grieken, Albanezen, Armeniërs en Joden, die er allen hun eigen gebedshuizen bouwden.

Juist die regio werd in de twintigste eeuw door het fascisme en het communisme in de tang genomen. De Baltische staten, Polen, Wit-Rusland, de Oekraïne en het westen van de Sovjet-Unie werden de proeftuin waar twee dictators hun ideologieën zaaiden en de bevolking de catastrofale oogst moest binnenhalen. In de periode tussen 1932 en 1945 kwamen hier veertien miljoen mensen om het leven – burgers wel te verstaan, de miljoenen soldaten zijn hier niet meegeteld. Stalin noemde de dood van een enkel individu een tragedie, de dood van een miljoen een statistiek. Hoogste tijd om achter die statistieken weer mensen te beschrijven.

Laat deze tweedaagse cursus een aanzet zijn de fascinerende verhalen van de verdwenen steden van Oost-Europa te gaan lezen en daarbij de schoonheid van die steden te ontdekken en hun tragische geschiedenis te begrijpen, opdat voorkomen kan worden dat de steden in deze regio altijd een speelbal van de geschiedenis zullen blijven.

Dr. Peter van Nunen volgde de opleiding tolk-vertaler (Russisch, Engels) in Antwerpen en studeerde Theaterwetenschappen, Slavistiek en Germanistiek in Leipzig en promoveerde bij Tindemans over de Russische theaterregisseur Meyerhold. Hij is docent aan diverse opleidingen tolk-vertaler; oprichter van het Nederlandse Cultuurcentrum te Moskou en geeft leiding aan het MNM-Ruslandcentrum te Maastricht.





Murakami en het gespleten leven

Wat kunnen filosofie en literatuur voor elkaar betekenen?

Ype de Boer MA

Wat kunnen filosofie en literatuur voor elkaar betekenen? We zijn allemaal weleens geraakt door een verhaal, maar wat betekent het om die ervaring filosofisch uit te werken en toe te eigenen? Aan de hand van algemene filosofische vragen en concrete voorbeelden uit de fictie van de Japanse grootmeester Haruki Murakami, wordt in deze cursus een gespleten mensopvatting onderzocht.

Wat is in het menselijk bestaan de relatie tussen wat ons eigen is en wat vreemd, wat we over onszelf en het leven weten en alles wat daarbuiten valt? Wat betekenen zelfkennis, verantwoordelijkheid, identiteit, vrijheid en liefde als we uitgaan van een gespleten mensopvatting? De analyse van de gespleten levens die Murakami's hoofdpersonen leiden – waarin schaduwen en spiegels afgespleten raken en er onderwerelden parallel aan de alledaagse wereld toegankelijk worden – zal ons helpen deze vragen van concrete antwoorden te voorzien.

De cursus begint met een algemene inleiding op de relatie tussen filosofie en literatuur. Aan de hand van zijn recent verschenen boek 'Murakami en het gespleten leven' laat docent Ype de Boer de filosofische waarde van Murakami's fictie zien. De cursus eindigt met een gezamenlijke poging om Murakami's recent verschenen 'De Moord op Commendatore' filosofisch te lezen.

Programma woensdag 8 januari

- Blok 1: Literatuur en filosofie
- Blok 2: Murakami en het gespleten leven
- Blok 3: Hard-boiled wonderland en het einde van de wereld
- Blok 4: Kafka op het strand & Norwegian Wood
- Blok 5: Uitkiezen thema's

Programma donderdag 9 januari

- Blok 1: Inleiding De Moord op Commendatore
- Blok 2: In groepjes filosofische thema's uit 'De Moord op Commendatore' bespreken
- Blok 3: Gezamenlijke duiding 'De Moord op Commendatore'
- Blok 4: Gezamenlijke duiding 'De Moord op Commendatore'
- Blok 5: Gezamenlijke duiding 'De Moord op Commendatore'

De cursus geeft u een methodiek om literatuur (filosofisch) te lezen, biedt u een filosofische interpretatie van de fictie van Haruki Murakami en helpt u een eigen filosofische interpretatie te ontwikkelen van Murakami's De moord op Commendatore.

Filosofie Taal en letteren

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 8 en donderdag 9 januari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 165 (inclusief koffie/thee, 2 x lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
Verplicht boek (**van te voren lezen!**):
Murakami, H. (2018) *De moord op commendatore* (delen 1 en 2), Atlas Contact: Amsterdam (2x 17,50 = 35,-),
Aanbevolen literatuur: De Boer, Y.M. (2017) *Murakami en het gespleten leven*, AUP: Amsterdam (20,99). De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Ype de Boer MA (1989) promoveert aan de VU op het werk van de Italiaanse filosoof Giorgio Agamben, geeft regelmatig lezingen en colleges, vertaalde enkele filosofische werken en debuteerde eind 2017 met Murakami en het gespleten leven: een filosofische interpretatie van Haruki Murakami's fictie. Dit jaar verscheen zijn tweede boek, Het erotisch experiment, een filosofisch experiment met de vele gedaanten van het erotische.





Belle van Zuylen en Cagliostro

De Franse Revolutie en de Vrijmetselaars

Dr. John van Schaik

Geschiedenis

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Maandag 13 januari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 82,50 (inclusief koffie/thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt een beknopte digitale handout ter beschikking.

In januari 1786 arriveert de getroebleerde Madame Isabelle de Charrière – beter bekend als Belle van Zuylen (1740–1805) – in Parijs. Ze wordt gastvrij onthaald door de illustere graaf Alessandro Cagliostro (1743–1795). Belle gaat in therapie bij Cagliostro omdat hij magische krachten heeft én goed kan luisteren.

Cagliostro is beroemd en berucht – is hij een grote esoterische ingewijde of een oplichter? Dat krijg je als je vrijmetselaar bent en al helemaal als je geen 'gewone' vrijmetselaar bent, maar de stichter van *la Haute Franc-maçonnerie égyptienne* – de Egyptische vrijmetselarij.

Op de tweede verdieping van zijn huis aan de Rue Saint Claude zou een groot standbeeld van de godin Isis staan. Cagliostro en zijn vrouw Serafina zouden optreden als Egyptische hogepriester en priesteres. Althans, dat menen de sceptici. Sceptici menen ook dat Cagliostro medeplichtig is aan de zogenaamde *affaire du collier* – de halssnoer-affaire, waarbij ook koningin Marie-Antoinette betrokken zou zijn. Cagliostro belandt voor zes maanden in de Bastille en de affaire is mede aanleiding tot de Franse Revolutie.

De Franse Revolutie begint met de bestorming van de Bastille op 14 juli 1789. Onder de voormannen van de revolutie bevinden zich veel vrijmetselaars. Dat zijn meestal 'Verlichtings-vrijmetselaars', lid van de Parijse loge *Les Neuf Sœurs*. Zoals Voltaire (1694–1778), de jacobijn Mirabeau (1749–1791), Danton (1759–1794) en generaal Lafayette (1757–1834). Lafayette is een held uit de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog. In 1779 was Benjamin Franklin (1779–1781) grootmeester van *Les Neuf Sœurs*.

O, wat een geschiedenissen! Die je meestal niet tegenkomt in boeken over de Franse Revolutie. In deze wintercursus volgt de ene onthulling na de andere.

Programma maandag 13 januari

- Blok 1: Introductie: Belle van Zuylen en Cagliostro
- Blok 2: Wat aan de Franse Revolutie voorafging
- Blok 3: Chronologie van de Franse Revolutie
- Blok 4: Geheime infiltratie van de Vrijmetselaars?
- Blok 5: Geheime infiltratie van de Illuminaten

Dr. John van Schaik is afgestudeerd op de middeleeuwse mysticus Jan van Ruusbroec (1293–1381) en gepromoveerd op het godsbeeld van de laatantieke christelijke manicheeërs en de middeleeuwse katharen. Hij heeft vele publicaties op zijn naam staan over de relaties tussen het kerkelijke en buitenkerkelijke christendom.





Europa in één dag

Van Brutus tot Brexit

Drs. Evert Jan Ouweneel

Ooit vatte Evert Jan Ouweneel op Radio 1 de geschiedenis van Europa in zes minuten samen. Dit keer trekt hij er een hele dag voor uit en wordt de geschiedenis van Europa vooral ingezet om het heden begrijpelijk te maken. Vragen die langskomen:

Vanwaar het huidige nationalisme? We zullen zien dat wij Europeanen veel meer met elkaar gemeen hebben dan dat wij van elkaar verschillen. Het bijzondere van de Europese geschiedenis is juist dat de grootste revoluties en innovaties op Europees niveau plaatsvonden en dat geen vorst of paus in staat was deze tegen te houden.

Wat te denken van Noord- en Zuid-Europa? Waarom is met name het noordwesten protestants en omarmde het veel eerder de democratie dan het zuidoosten? En waarom die grote verschillen tussen bijvoorbeeld Duitsland en Griekenland binnen de Europese Unie? Het heeft weinig met moraal te maken en vooral veel met een verschil in samenleven dat teruggaat tot Karel de Grote!

En wat te verwachten van de toekomst? Waar staan wij ten opzichte van de Verenigde Staten en opkomende landen als China en India? Kan het nog over Frankrijk en Duitsland blijven gaan, of zullen wij in de toekomst alleen op Europees niveau een rol van betekenis spelen?

Tijdens deze themadag komt het allemaal aan bod. Laat u verrassen door het heden en verleden van Europa. Ontstijg de turbulentie van het moment en neem één dag de tijd om in vogelvlucht uzelf en uw continent een plaats te geven in de wereld van gisteren en morgen.

Deze themadag geeft u inzicht in de unieke kenmerken en huidige toestand van Europa, waarbij vergelijkingen worden gemaakt met China en Amerika.

Programma dinsdag 14 januari

- Blok 1:** Verleden: van Zuid- naar Noord-Europa
- Blok 2:** Verleden: van Oost- naar West-Eurazië
- Blok 3:** Europa in zelfbeklag
- Blok 4:** Europa vergeleken met de rest
- Blok 5:** Toekomst: nieuwe kwesties, nieuw denken

Mens en maatschappij

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Dinsdag 14 januari
10.00 – 16.30 uur

Prijs:
€ 95 (inclusief koffie/thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Drs. Evert Jan Ouweneel is cultuurfilosoof en gespecialiseerd in het beschrijven van grote maatschappelijke ontwikkelingen. Hij vervult een internationale functie binnen de hulp- en ontwikkelingsorganisatie World Vision International. Daarnaast verzorgt hij regelmatig lezingen en seminars binnen het hoger onderwijs en andere organisaties (www.evertjanouweneel.nl).





Cyprus, een bijzondere cultuurgeschiedenis

Drs. Annet van Wiechen

Kunst- en cultuurgeschiedenis

Locatie:

Tilburg

Dag en tijd:

Woensdag 15 januari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:

€ 94,50 (inclusief lesmateriaal, koffie/
thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent deelt een syllabus uit.

Op 11 oktober 2019 opent in het Rijksmuseum van Oudheden 'Cyprus – eiland in beweging', een unieke tentoonstelling over een van de belangrijkste kruispunten van oude culturen in de Middellandse Zee. Een selectie van 400 archeologische topstukken, waarvan ruim 300 afkomstig uit Cyprus' nationale collecties, vertegenwoordigen ruim 9000 jaar geschiedenis van het eiland in een indrukwekkend decor van enorme, kunstzinnige landschapsfoto's. Het is voor het eerst dat in Nederland een grote expositie over de archeologie van Cyprus is te zien. Naar aanleiding van deze tentoonstelling heeft archeologe Annet van Wiechen een studiedag samengesteld over de boeiende cultuurgeschiedenis van dit bijzondere eiland.

Cyprus is voor toeristen hét eiland van zon, strand en natuur. Maar het eiland biedt zo ontzettend veel meer. Door zijn ligging heeft Cyprus al millennia lang te maken met vreedzame nieuwkomers, agressieve veroveraars, handelaren of buit beluste piraten die allen hun sporen hebben achtergelaten. Ze namen allen hun cultuur, ideeën en goden mee. Grieken, Feniciërs, Egyptenaren, Romeinen, Byzantijnen, Richard Leeuwenhart, De Lusignan familie, Mamlukken, Venetianen, Turken en Engelsen ...

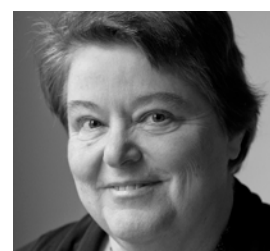
Als het ware is de hele cultuurgeschiedenis van het eiland af te lezen aan heerlijke ruïnes, versterkte kerkjes, indrukwekkende kathedralen, schier onneembare vestingen, kleurrijke mozaïeken en moskeeën. Ook aandacht voor de verschillende koningen van Cyprus, zoals de onfortuinlijke Janus (1398-1432), voor het belangrijke exportproduct suiker en voor de relaties tussen de Grieks sprekende, orthodoxe eilandbewoners en de meestal Franssprekende, katholieke bestuurderslaag.

Op deze studiedag bereizen we – met de *Geschiedenis* als gids – het hele eiland, zowel het zuidelijke (Griekse) als het noordelijke (Turkse) gedeelte; geen *Groene Lijn* houdt ons tegen. Deze studiedag geeft een goed overzicht van de cultuurgeschiedenis van een bijzonder eiland en zal een bezoek aan de tentoonstelling in Leiden nog interessanter maken.

Programma woensdag 15 januari

- Blok 1:** Inleiding, Aphrodite & de vroege periode
- Blok 2:** Vanaf ca. 1000 v. Chr. tot en met Romeins Cyprus
- Blok 3:** Byzantijns & Middeleeuws Cyprus
- Blok 4:** Middeleeuwse monumenten: grootse kathedralen & versterkte Griekse kerkjes
- Blok 5:** Vanaf ca. 1500: Venetië, Ottomanen en een verdeeld Cyprus

Drs. Annet van Wiechen is archeologe en geeft al ruim 30 jaar lezingen over de geschiedenis van het Middellandse Zeegebied, onder andere voor het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden en diverse HOVO-instellingen.





De Weimarrepubliek en het Berlijnse cabaret (1919-1932)

Drs. Johan Hendriks

De politieke en economische ontwikkeling van de Weimarrepubliek is redelijk goed bekend. Zij is gegrondvest in opstandige tijden en gaat ten onder in een dictatuur. Hoe de lotgevallen van die periode worden weerspiegeld in de cabarets, revues, operettes en films, nieuwe vormen van de lichte muze, veel minder. Dat is jammer, want juist in de tijd tussen 1918 en 1933 kon en mocht er van alles in Duitsland, waar volop werd geëxperimenteerd op het gebied van kunst, cultuur en muziek.

Het Duitse interbellum wordt, na een moeizame start, een tijd van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van kunst, cultuur en muziek, waarin radio's en langspeelplaten een grote rol speelden. Een tijd waarin alles mocht en kon, van Dada en Nieuwe Zakelijkheid tot het Bauhaus. Een tijd waarin nieuwe vormen van de lichte muze ontstonden: cabaret, revue en musical. En het was een tijd waarin grote namen opkwamen die, op een enkeling na, na de Tweede Wereldoorlog vergeten leken. In deze cursus volgen we die ontwikkelingen aan de hand van ruim vijftig muziekstukken die integraal ten gehore worden gebracht. Er komen grote namen op; namen die we helaas alweer vergeten zijn. Marlène Dietrich kennen we nog wel, en wellicht ook nog wel Bertolt Brecht en Kurt Weill, maar Curt Bois, Ernst Busch, Blandine Ebinger, Friedrich Hollaender? Grote namen in de twintiger en vroege dertiger jaren in Berlijn wat destijds 'the place to be' was.

We maken in deze tweedaagse cursus hernieuwd kennis met hen en met hun muziek en we zien hoe ze al of niet inspelen op eigentijdse ontwikkelingen.

Programma donderdag 16 januari

- Blok 1:** Inleiding + De eerste jaren na de Grote Oorlog (1919-1921)
- Blok 2:** De politiek van de vroege Weimarrepubliek (1921-1926)
- Blok 3:** De revuettes van Friedrich Hollaender (1927): Das bist Du! en Bei uns um die Gedächtniskirche rum
- Blok 4:** Enkele grote revues (1928)
- Blok 5:** De tijden verhardten zich (1929)

Programma vrijdag 17 januari

- Blok 1:** Nieuwe namen (1930): Comedian Harmonists & Kurt Gerron
- Blok 2:** PHAEA (1930)
- Blok 3:** Der blaue Engel (1930)
- Blok 4:** Nieuwe tijden breken aan (1931)
- Blok 5:** Een laatste waarschuwing: Höchste Eisenbahn! (1932)

Geschiedenis (muziek)

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Donderdag 16 en vrijdag 17 januari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 170 (inclusief lesmateriaal, koffie/thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent deelt een syllabus uit.

Drs. Johan Hendriks studeerde M.O.-Geschiedenis in Tilburg en Archeologie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij werkte na zijn leraarschap als stadsarcheoloog van Dordrecht en als hoofd cultureel erfgoed in Breda. Hij schreef diverse boeken en artikelen over archeologische en historische onderwerpen. Hij verzorgt sinds 2011 cursussen op het raakvlak van geschiedenis, archeologie en kunstgeschiedenis voor HOVO in Tilburg en Nijmegen





Oxford en Cambridge

Architectuur en kunst

Drs. Joris van Sleeuwen

Oxford en Cambridge worden altijd in een adem genoemd: de rijke historie, architectuur en kunst van de twee universiteitssteden is terecht beroemd. Op deze studiedag treden de (universiteits)geschiedenis, de bijzondere architectuur van de colleges en de rijke kunstverzamelingen in de musea voor het voetlicht.

Oxford is de oudste universiteitsstad van Engeland, gesitueerd ongeveer 80km in het westen van de hoofdstad Londen in het graafschap Oxfordshire aan de oevers van de rivier de Theems. Samen met Cambridge (de tweede oudste universiteitsstad en de grote concurrent van Oxford), staat Oxford voor de Engelse academische establishment en elite, een oord van traditie en inspanning. Oxford wordt wel de 'stad der dromerige spitsen' genoemd, een term die refereert naar de middeleeuwse kerken en colleges die de bedrijvige moderne stad domineren in al haar gotische grootheid.

De stad Cambridge is vooral beroemd vanwege de Universiteit van Cambridge, die met de Universiteit van Oxford behoort tot de twee belangrijkste universiteiten van het Verenigd Koninkrijk en tot de beroemdste ter wereld. De 31 colleges zijn over de hele stad verspreid, maar zijn allemaal onderdeel van dezelfde universiteit. In Cambridge bevindt zich ook een grote campus van de Anglia Ruskin University.

Maar weinig steden als Oxford en Cambridge hebben op een relatief klein oppervlak zoveel bijzondere gebouwen en kunstwerken binnen de grenzen. Meer dan 800 jaar van stimulerende opdrachtgeverschap voor toonaangevende architecten en kunstenaars, met als rode draad de aanwezigheid van de universiteiten, heeft ertoe geleid dat twee Engelse provinciesteden zijn verrijkt met architectuur en kunst, die een hoofdstad waardig zijn. De gebouwen en de kunstmusea van Oxford en Cambridge getuigen hiervan, tot op de dag van vandaag, nog steeds.

Hopelijk wordt aan het eind van de studiedag de typisch Engelse uitstraling van Oxford en Cambridge duidelijk en zal blijken dat beide steden nog meer te bieden hebben dan de roeiwedstrijden en Inspector Morse.

Programma dinsdag 21 januari

- Blok 1:** Historische inleiding
- Blok 2:** Oxford architectuur 1
- Blok 3:** Oxford architectuur 2
- Blok 4:** Kunstcollecties Oxford en Cambridge
- Blok 5:** Cambridge architectuur

Kunst en cultuur

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Dinsdag 21 januari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 87,50 (inclusief lesmateriaal, koffie/
thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal cursusmateriaal
beschikbaar.

Drs. Joris van Sleeuwen is in 1991 als kunsthistoricus afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Leiden. Voordien behaalde hij in 1982 aan de KU Nijmegen zijn doctoraal geschiedenis. Hij is gespecialiseerd in architectuurgeschiedenis. Vanaf 1987 is hij werkzaam in het volwassenenonderwijs en verzorgt hij HOVO-cursussen, lezingen en kunstreizen.





Filosofie in een dag

Een reis door de geschiedenis van verwondering

Gerko Tempelman MA

Filosoferen kan altijd: je kunt er je leven mee vullen. Maar kennismaken met filosofie kan nu in één dag. En dat is minder raar dan het klinkt. Want eigenlijk zijn alle filosofen uit de geschiedenis gedreven door hetzelfde gevoel: verwondering. En allemaal gingen ze op zoek naar houvast. Kennis. Wetenschap. Iets, zeiden de eerste Grieken, dat niet verandert.

Bij deze cursus 'filosofie in één dag' staan we stil bij verschillende filosofen maar vooral bij wat hen motiveerde. We zien oude Grieken als Socrates, Plato en Aristoteles voorbijkomen, maar we staan ook stil bij wat middeleeuwse denkers motiveerde: Thomas van Aquino en Al-Ghazali. We sluiten de dag af met denkers uit de recente geschiedenis: Descartes, Heidegger en Nietzsche. Om natuurlijk te eindigen bij onszelf. Waar verwonderen wij ons over? En hoe zoeken wij naar kennis?

Deze studiedag maakt u kennis met 8 belangrijke filosofen uit de geschiedenis. U krijgt een overzicht van verschillende tijdsvakken uit de geschiedenis en er wordt verteld hoe verschillende fasen van de geschiedenis op elkaar volgden. Verschillende filosofen komen aan het woord over de vraag naar wat kennis is. Zowel het christelijk als islamitisch filosofisch denken wordt bekeken en we staan stil bij wat ervoor zorgde dat de Verlichting ontstond. Na deze cursus weet u welke periode in de filosofie uw interesse heeft en weet u welke filosoof u mogelijk verder zou willen onderzoeken

Na afloop van deze cursus stapt u anders op de fiets naar huis. U heeft kennism gemaakt met wat u 'ideeëngeschiedenis' kunt noemen: hoe mensen de geschiedenis door hebben gedacht. En dat helpt niet alleen om jezelf beter te begrijpen, maar het helpt ook om meer begrip te krijgen voor andere tijden, waarin mensen anders dachten én het kon je nog weleens helpen om de vele vreemde mensen die we vandaag de dag om ons heen hebben iets beter te begrijpen.

Programma woensdag 22 januari

- Blok 1:** Introductie + Griekse Oudheid: Socrates
- Blok 2:** Griekse Oudheid: Plato, Aristoteles
- Blok 3:** Islamitische en christelijke middeleeuwen: Aquino en Al-Ghazali
- Blok 4:** Moderne Tijd: Descartes
- Blok 5:** Postmoderne tijd: Nietzsche en Heidegger

Filosofie

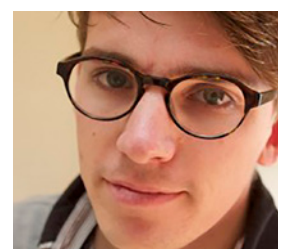
Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 22 januari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€82,50 (inclusief koffie/thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Gerko Tempelman MA is filosoof en theoloog en houdt zich bezig met de diepere menselijke drijfveren. Daarbij verdiept hij zich in wat hij ideeëngeschiedenis noemt, of: hoe het komt dat mensen denken zoals ze denken. Gerko was oprichter van het Death Café Nederland (gesprekken over de dood rond de koffietafel). Hij maakt als docent de filosofie toegankelijk aan de hand van vragen.





De Betovering van Bruegel

Drs. Thea Willemsen

2019 was een kroonjaar voor Pieter Bruegel de Oude (ca. 1525-1569), 450 jaar geleden overleed hij in Brussel. Er zijn grote tentoonstellingen geweest en daarvoor is veel onderzoek verricht. Deze HOVO-cursus sluit daarbij aan: het oeuvre van de Zuid-Nederlandse schilder wordt uitvoerig onder de loep genomen en nieuwe inzichten worden gedeeld.

Er zijn zo'n veertig schilderijen van Bruegel bekend en deze dateren bijna allemaal uit de laatste tien jaar van zijn leven. Uit zijn jonge jaren zijn vooral prenten bewaard gebleven, waarvan de grote verspreiding bijdroeg aan zijn reputatie in de Nederlanden maar ook elders. Bruegels vroege werk sloot aan bij de extravagante stijl van Jeroen Bosch, met helse taferelen en losbandigheid. Hij ontwikkelde echter spoedig een heel eigen stijl. De nadruk kwam te liggen op volkse taferelen die een beeld leken te schetsen van het dagelijks leven, maar die ook een moraliserende ondertoon verraden. Vanwege zijn satirische inslag werd Bruegel in de zeventiende eeuw wel gekscherend Pier den Drol genoemd.

Maar Bruegels oeuvre is thematisch breder dan gewoonlijk wordt aangenomen. Hij schilderde bijvoorbeeld ook verhalen uit de klassieke oudheid en Bijbelse taferelen, echter gesitueerd in een moderne Vlaamse omgeving. *De Toren van Babel* is zo'n voorbeeld, meermalen door hem uitgevoerd. Een rode draad in zijn werk vormen ook de vele landschappen – Bruegel schiep daarmee een nieuw genre dat veel navolging vond.

Deze cursus geeft inzicht in de stijl en het oeuvre van Pieter Bruegel aan de hand van recent wetenschappelijk onderzoek.

Programma donderdag 23 januari

- Blok 1: Inleiding Pieter Bruegel
- Blok 2: Zijn reis naar Italië
- Blok 3: Pieter 'de Boeren' Bruegel
- Blok 4: Boeren in gravures en tekeningen
- Blok 5: Oeuvre De Boerenbruiloft en De Boerendans

Programma vrijdag 24 januari

- Blok 1: Bruegel als religieus kunstenaar
- Blok 2: Oeuvre o.a. De Beking van Paulus
- Blok 3: De landschappen van Bruegel
- Blok 4: Italië en Vlaanderen verenigd
- Blok 5: Oeuvre: Serie De Seizoenen

Kunst en cultuur

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Donderdag 23 en vrijdag 24 januari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 180 (inclusief lesmateriaal, koffie/thee,
2 x lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar en deelt een syllabus uit. De reader is gedeeltelijk in het Engels.

Drs. Thea Willemsen studeerde kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam met als specialisatie laatmiddeleeuwse schilderkunst. Ze geeft al jaren cursussen en lezingen, onder andere bij diverse HOVO-instellingen. Daarnaast organiseert zij excursies.



Labrys Reizen

De specialist in exclusieve groepsreizen

aangenaam tempo | uitstekende hotels | kleine groepen | academische reisleiding

Een culturele reis onder leiding van een HOVO-docent maken?

Onder leiding van HOVO-docenten als
drs. Marian van Caspel-van Til, drs. Frederik Erens,
dr. ing. Birgit Jürgehake, dr. Peter van Nunen en
drs. Joris van Sleuwen organiseren wij regelmatig reizen.

Zie onze website voor het actuele overzicht of
vraag onze brochure aan.



024-3822110
info@labrysreizen.nl
labrysreizen.nl



Alle reizen zijn inclusief CO₂-compensatie.





HOVO BRABANT
SENIORENACADEMIE

KENNIS | ONTMOETEN | VERWONDEREN

Themadagen en kindercolleges voorjaar 2020





Wat is tijd?

“Ik weet wat tijd is, tenzij iemand me vraagt om het uit te leggen.” (Augustinus)

Ir. Paul van Leeuwen MSc

Iedereen weet intuïtief wat tijd is maar probeer het eens uit te leggen aan iemand die die vraag stelt. Dat merkte Augustinus al in het jaar 430. Tijd meten we via verandering maar de mate van verandering meten we dan weer met de tijd die daarvoor nodig is. De Griekse filosoof Parmenides betoogde 500 voor Christus juist dat verandering niet mogelijk is.

In de Newtoniaanse fysica heeft de tijd geen richting. De tijd in bewegingsvergelijkingen kan zonder probleem omgekeerd worden. Toch kennen wij verleden en toekomst als niet verwisselbaar. We herkennen onmiddellijk een in de omgekeerde richting afgespeelde film. Blijkbaar kennen wij aan de tijd een richting toe die er in de Newtoniaanse fysica niet is.

Stefan Boltzmann, de man die het begrip entropie voor het eerst definieerde als de mate van wanorde in een systeem, beseftte dat wij de richting van de tijd ervoeren als die waarin de entropie toeneemt. Maar in elk Newtoniaans systeem moeten altijd spontaan momenten van afnemende entropie plaatsvinden.

In de relativiteitstheorie blijken klokken langzamer te gaan lopen zodra ze ten opzichte van ons bewegen of hoger of lager staan en blijkt iedereen zijn eigen individuele tijd te beleven. De tweelingparadox is een experimenteel feit. Uit de kwantumfysica komt het begrip verstrengeling. Objecten met een gezamenlijke historie blijven over intergalactische afstanden met elkaar verbonden zonder dat daar tijd voor nodig lijkt te zijn.

Kortom, tijd is een moeilijk te (be)vatten begrip. Samen met de docent verkent u natuurkundige theorieën en mogelijkheden voor een ander tijdsbegrip.

Programma woensdag 26 februari

- Blok 1:** De denkers over tijd
- Blok 2:** De fysici. Galileo, Newton's mechanica, Boltzmann's entropie, Einsteins relativiteit.
- Blok 3:** Ruimtetijd, de tweelingparadox, zwarte gaten en gekromde ruimtetijd.
- Blok 4:** Mach's principe, de kosmische klok, het einde van de tijd.
- Blok 5:** Kwantumfysica en tijd, multiversa als optie. Samenvatting.

Natuurwetenschappen

Locatie:
Tilburg

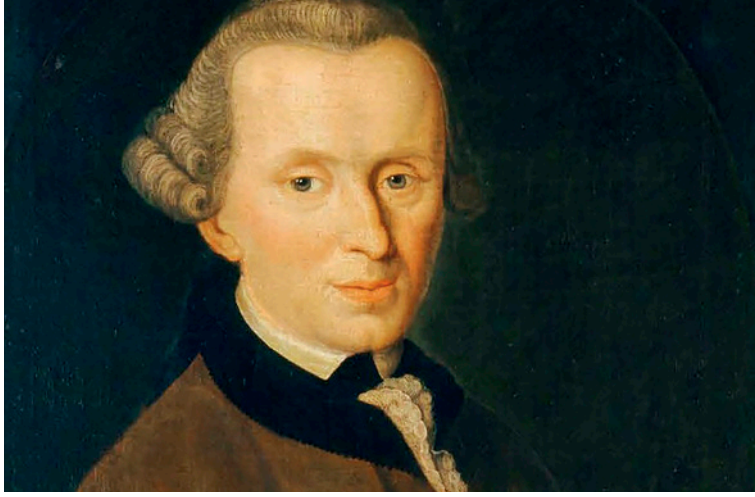
Dag en tijd:
Woensdag 26 februari
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 82,50 (inclusief koffie/thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar. Aanbevolen literatuur: P. Davies, *About Time*, Penguin Books, 1995, ISBN 978-0-140-17461-8, J. Barbour, *The End of Time*, Oxford University Press, 1999, 978-0-19-511729-5

Ir. Paul van Leeuwen MSc studeerde technische natuurkunde aan de TU Delft en is daarna vanaf 1976 elf jaar docent natuur- en wiskunde geweest aan het Cardanus college te Doorwerth. In 1987 stapte hij over naar de automatisering. In 1993 haalde hij zijn Masters kennistechnologie bij het CIBIT in Utrecht. Hij was database specialist tot aan zijn pensioen in 2013 en bleef zich verdiepen in de fysica vooral kosmologie en kwantumfysica.





Kant over vriendschap

Een leessleutel voor zijn praktische filosofie

Prof. dr. Donald Loose

Immanuel Kant besluit zijn laatste grote werk over de zeden met beschouwingen over vriendschap. Jarenlang rondde hij er zijn ethiekcolleges mee af. De hele praktische filosofie van verlichtingsdenker Kant blijkt veel genuanceerder dan de gerenommeerde plichtenleer suggereert. Het spreekwoordelijk geworden dualisme van ideaal en werkelijkheid, plicht en geluk, rede en gevoel, liefde en respect, afstand en toenadering, bekentenis en geheim, intentie en verwachting is juist telkens afgestemd op een verhoopde mogelijke synthese. Hoe zeldzaam ook (zij is 'een zwarte zwaan') de vriendschap bestaat wel degelijk.

Deze themadag is opgevat als een commentaar en gedachtewisseling rond twee teksten: de paragrafen 46 en 47 uit de deugdenleer (dat is het tweede deel van de *Metafysica van de zeden* (*Metaphysik de Sitten*, 1797) en de collegenotities die studenten van de cursus ethiek, die Kant jarenlang aan de universiteit van Königsberg doceerde, hebben nagelaten.

Samengenomen geven ze een concreet beeld van het belang dat Kant hechtte aan de vriendschap als een vorm van ethiek in het detail. In dat detail is zijn hele filosofie op originele wijze samengevat. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan Kants opvatting over vriendschap in onderscheid tot andere bekende wijsgerige analyses daarover. Vooral de nadruk op respect en het vertrouwen in dat wat onkenbaar is en blijft van de ander en van onszelf vallen daarbij op in tegenstelling tot de actuele illusie van totale transparantie en de cultuur van nut en genot.

De lezing en het commentaar van twee (vertaalde) teksten van Kant over soorten vriendschap kunnen als een inleiding dienen in heel zijn praktische filosofie: de ethiek, het gevoelsleven, de politiek, de religie, de kunst. De filosofie van de Verlichtingsdenker uit Königsberg blijkt minder abstract en minder dualistisch dan veelal gedacht. De cursus geeft inzicht in de specifiek Kantiaanse opvatting van vriendschap en zo in heel zijn oeuvre.

Programma donderdag 12 maart

- Blok 1:** Collegenotities: soorten vriendschap, gelijkheid en ongelijkheid
- Blok 2:** Collegenotities: eigenbelang en altruïsme, ethiek en geluk
- Blok 3:** Deugdenleer § 46: deugdenplichten, liefde en respect, idee en ideaal
- Blok 4:** Deugdenleer § 46: het onkenbare en geheimen, vertrouwen
- Blok 5:** Deugdenleer § 47: de mensenvriend, politiek en religie

Filosofie

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Donderdag 12 maart
10.30 – 16.15 uur

Prijs:
€ 82,50 (inclusief koffie/thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar. Aanbevolen: literatuur D. Loose, *Over vriendschap. De praktische filosofie van Kant*. Nijmegen, Vantilt, 2019, ISBN 978 94 6004 401 4.

Prof. dr. Donald Loose studeerde Filosofie en Theologie aan de Katholieke Universiteit Leuven en politieke filosofie in Parijs. Hij was tot 2013 Thomas More professor aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en associate professor philosophy van Tilburg University. Zijn onderzoeksthema's zijn de Kantiaanse Verlichting in ethiek, recht en politiek en de relatie ervan tot de christelijke religie. Daarnaast publiceerde hij over Franse politieke denkers van de vorige eeuw.





Het Binnenhof in Den Haag

Geschiedenis, architectuur en interieur

Drs. Joris van Sleeuwen

Het Binnenhof, de Ridderzaal, het Torentje van de minister-president en de Hofvijver in Den Haag behoren tot de meest herkenbare plaatsen van Nederland. Via het beroemde toegangspoortje op het historische Binnenhof stap je midden in het hart van onze democratie. Bij een grote visvijver, waar de duinen aan het jachtgebied grensden, liet graaf van Holland Floris IV in 1229 een hof bouwen. In de loop der eeuwen verzeen naast deze Hofvijver de gebouwen van het Binnenhof zoals die er nu nog steeds zijn.

Het kloppend hart van onze democratie staat vanwege de restauratie en renovatie van het historische gebouwencomplex in 2020 volop in de belangstelling. De uiteenlopende belangen van gebruikers, restaurateurs en architecten hebben al geleid tot hevige discussies. Het complete Binnenhof verdwijnt voor ruim vijf jaar achter steigers. Hoog tijd voor een plaatsbepaling van dit voor Nederland zo belangrijke architectonische geheel.

Het Binnenhof is vrij toegankelijk. Het is bijzonder dat iedereen door de poorten naar “binnen” kan om de gevels te bekijken. Enkele ruimten daarachter, zoals de Ridderzaal en de vergaderzalen van de Eerste en Tweede Kamer, zijn overbekend. Maar er is meer. Zalen en kamers, galerijen en trappen, kabinetten en kelders ademen de geest van historische personen en gebeurtenissen. Begonnen als woonstede voor de graven van Holland is deze plek uitgegroeid tot het huis van de Nederlandse politiek. Gedurende zo’n 800 jaar zijn aan de grafelijke burcht allerlei gebouwen voor bestuur, representatie en verblijf toegevoegd.

De ingewikkelde en tevens boeiende architectuurhistorische ontwikkeling van het Binnenhof is het onderwerp van deze themadag. Belangrijke namen uit de wereld van de Nederlandse architectuur zullen de revue passeren; de veranderingen aan de bestaande gebouwen, zowel binnen als buiten, en de nieuwbouwprojecten door de eeuwen heen zullen worden gevolgd.

Na deze themadag bent u op de hoogte van recente wetenschappelijke inzichten over de geschiedenis, architectuur en kunst van het Binnenhof in Den Haag.

Programma maandag 23 maart

- Blok 1:** (Architectuur)historische inleiding
- Blok 2:** Historische interieurs 1
- Blok 3:** Historische interieurs 2
- Blok 4:** Nieuwbouw 19e eeuw
- Blok 5:** Recente nieuwbouw

Kunst en cultuur

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Maandag 23 maart
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 87,50 (inclusief lesmateriaal, koffie/
thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal
beschikbaar.

Drs. Joris van Sleeuwen is in 1991 als kunsthistoricus afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Leiden. Voordien behaalde hij in 1982 aan de KU Nijmegen zijn doctoraal geschiedenis. Hij is gespecialiseerd in architectuurgeschiedenis. Vanaf 1987 is hij werkzaam in het volwassenenonderwijs en verzorgt hij HOVO-cursussen, lezingen en kunstreizen.





DE PONT museum

Kunst van Nu in museaal perspectief

Marie-José Eijkemans MA e.a.

Museum De Pont is een museum voor hedendaagse kunst in Tilburg. De Pont is vernoemd naar de jurist en zakenman Jan de Pont (1915-1987) uit wiens nalatenschap in 1988 een stichting 'ter stimulering van de hedendaagse kunst' kon worden opgericht. Het museum is gevestigd in een voormalige wolspinnerij die is verbouwd tot een ruimte waar hedendaagse kunst optimaal tot haar recht kan komen. De monumentale oude fabriek met de grote, lichte zaal en de intieme 'wolkokken' vormt een prachtige omgeving voor de vele kunstwerken.

De collectie en tentoonstellingen zijn internationaal vermaard, met belangrijke kunstenaars zoals Anish Kapoor, Ai Wei Wei, David Claerbout, Marlène Dumas, Richard Long, Christian Boltanski, Jan Dibbets, Richard Serra en Bill Viola.

Deze dag geeft u inzicht in het specifieke karakter van werken in een museum voor hedendaagse kunst. Denk aan de uitdagingen die het heeft in het conserveren van kunstwerken die gemaakt zijn met nieuwe materialen. Of aan het beheer en behoud van audiovisuele kunstwerken. Maar denk ook aan de kansen die het biedt om met nog levende kunstenaars te werken. En om samen met levende kunstenaars Kunst van Nu te definiëren. Een museum voor hedendaagse kunst zit midden in het discours van kunstenaars van Nu.

In 5 blokken wordt u meegenomen in verschillende aspecten van dit hedendaags museum; de geschiedenis en start van het museum, de historie van het gebouw, de relatie met de levende kunstenaars en de ambities voor de toekomst.

Programma donderdag 26 maart (volgorde onder voorbehoud)

- Blok 1:** Kijken naar Kunst van Nu in relatie met Kunstenaars van Toen.
- Blok 2:** Hoe begin je een verzameling?
- Blok 3:** Wat kom je tegen bij conserveren, opslaan en behouden van Kunst van Nu voor de toekomst?
- Blok 4:** Interactieve rondleiding met kunstenaars die rondleidingen geven in De Pont
- Blok 5:** Werken met kunstenaars van Nu. Aan welke kunstwerken of kunstenaars voelen de kunstenaars van de collectie zich verwant?

Hoofd educatie Marie-José Eijkemans verzorgt samen met directeur Martijn van Nieuwenhuijzen, conservator Maria Schnyder en hoofd depotbeheer Daniëlle van Broekhoven deze exclusieve themadag die speciaal voor HOVO Brabant is samengesteld en zal plaatsvinden in het auditorium van Museum De Pont.

Kunst en cultuur

Locatie:

Tilburg, museum De Pont

Dag en tijd:

Donderdag 26 maart
11.30 – 16.30 uur

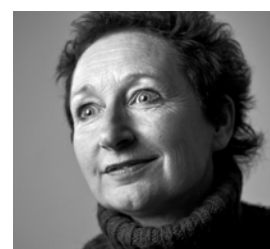
Prijs:

€ 82,50 (inclusief koffie/thee, lunch en rondleiding. Exclusief entree, museumjaarkaart gratis)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Marie-José Eijkemans MA studeerde aan de kunstacademie St. Joost in Breda, haalde het diploma van de academie voor beeldende vorming in Tilburg en studeerde in 2003 af als Master in Art en Architecture aan de universiteit van Leicester. Zij is momenteel Hoofd Educatie bij De Pont.





De Passieweek in beeld en muziek

Kruiswegstaties en het Stabat Mater

Drs. Marian van Caspel-van Til & Joop van Velzen MSc MA

Deze themadag staat in het teken van de Passieweek, die plaats vindt voor Pasen. In de ochtend wordt in twee colleges een aantal controversiële kruiswegstaties behandeld door kunsthistorica Marian van Caspel. In de middag neemt muziekdocent Joop van Velzen u mee in de muzikale wereld van de Stabat Mater.

Op Goede Vrijdag, en soms gedurende de hele Passieweek, wordt in de rooms-katholieke kerk de kruisweg gelopen langs de kruiswegstaties, die normaliter in het schip van de kerk hangen. De staties zijn (uitbeeldingen van) de plaatsen op Christus' route door de straten van Jeruzalem waar hij stil zou hebben gehouden op weg naar Golgotha. Vanaf de 18e eeuw zijn dat er veertien. Afgezet tegen deze oude traditie worden enkele moderne kruiswegstaties in beeld gebracht, zoals die van Albert Servaes, waarvan de 'rauwhed' rechtstreeks terug te voeren is op de Eerste Wereldoorlog. De kruiswegstaties van Aad de Haas in het oude kerkje van Wahlwiller in Zuid-Limburg, gemaakt net na de Tweede Wereldoorlog, spreken recht tot het hart. Wereldberoemd zijn de 'Stations of the Cross' van Barnett Newman: veertien abstracte schilderijen in zwart en wit met als ondertitel Lema sabachthani ("Waarom hebt gij mij verlaten").

Het Stabat Mater is sterk verbonden met de smart van Maria, op het moment dat haar zoon Jezus boven haar aan het kruis sterft. Het is van oorsprong een liturgisch gedicht, in de Middeleeuwen ontstaan en als een van de beroemdste Latijnse gebeden wijd verspreid geraakt. Het gedicht, waarvan de tekst oorspronkelijk bedoeld is geweest voor persoonlijke meditatie, is talloze malen vertaald, in alle Europese talen en werd door vele componisten op muziek gezet. Deze tekst beschrijft de compassie met het leed van Maria bij de kruisdood van Jezus. In de eerste acht verzen van het Stabat Mater wordt een diep gevoeld medelijden met haar tot uiting gebracht. In de 15de eeuw werd het als Sequentie in de misliturgie opgenomen. In 1727 kreeg het gebed een plaats in het Breviarium Romanum en het Missale Romanum.

Programma vrijdag 3 april

- Blok 1: Kruiswegstaties Deel 1
- Blok 2: Kruiswegstaties Deel 2
- Blok 3: Stabat Mater 1
- Blok 4: Stabat Mater 2
- Blok 5: Stabat Mater 3

Kunst en cultuur Muziekgeschiedenis

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Vrijdag 3 april
10.00 – 16.30 uur

Prijs:
€ 95 (inclusief koffie/thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docenten stellen digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Drs. Marian van Caspel-van Til is kunsthistorica. Vanuit haar bedrijf *Kunst in verbinding* geeft zij lezingen en cursussen op het raakvlak van kunst, religie en spiritualiteit. Als het onderwerp het toelaat combineert zij graag oude met moderne en hedendaagse kunst. Voor Labrys Reizen begeleidt zij reizen naar Italië en Frankrijk.

Joop van Velzen MSc MA is schrijver en docent muziekgeschiedenis. Hij heeft zich jarenlang zowel in Nederland als in Canada academisch geschoold in de geschiedenis van de westerse klassieke muziek. Hij publiceerde de meerdelige biografie: Clara Schumann & Johannes Brahms: een biografie van een muzikale vriendschap in brieven en noten.





Five Styles of Rock 'n' Roll

Van rockabilly tot doo-wop

Harm Timmerman MA

Rock 'n' roll en de popmuziek die daaruit is voortgekomen ontstaat in de jaren 50 van de twintigste eeuw. In feite ontwikkelen zich op verschillende plaatsen in de Verenigde Staten, onafhankelijk van elkaar vijf verschillende muziekstijlen die gezamenlijk bekend staan als rock 'n' roll.

Allereerst Northern Band Rock 'n' Roll waarvan Bill Haley, bekend van zijn hit 'Rock Around the Clock' de belangrijkste representant is. Het nummer komt voor in de film *Blackboard Jungle* en markeert de relatie van popmuziek en filmcultuur, maar ook met *teenage rebellion*.

In New Orleans Dance Blues is het centrale instrument de piano, op een vernieuwende manier bespeeld door Fats Domino en Little Richard. Zij zijn de grondleggers van deze stijl, maar hun nummers vinden de weg naar een breed, jong en wit publiek door Pat Boone die songs als 'Ain't That a Shame' en 'Tutti Frutti' een meer mainstream karakter geeft.

Memphis Rockabilly is wellicht de meeste bekende stijl van de vroege rock 'n' Roll. De artiesten van de Sun Records spelen hierin een wezenlijke rol, vooral de grote vier: Elvis Presley, Jerry Lee Lewis, Carl Perkins en Johnny Cash. Mogelijk vond de geboorte van rock 'n' roll plaats op 5 juli 1954 toen Elvis het nummer 'That's All Right' opnam: een cross-over van een bestaand blues nummer in een rockabilly interpretatie. Chicago Rhythm and Blues speelt een belangrijke rol in de British Blues Revival aan het eind van de jaren 50. Blues artiesten beïnvloeden gitaristen en latere rock artiesten in Engeland. De bekende representanten: Muddy Waters, John Lee Hooker en Howlin' Wolf.

De Vocal Group Rock 'n' Roll wordt gevormd door de talloze Doo Wop groepen of Bird Groups, omdat velen zijn vernoemd naar vogels. De meesten hebben slechts één of twee hits, maar een aantal houdt het langer vol: The Coasters, The Drifters, The Platters.

Programma woensdag 15 april

- Blok 1:** Northern Band Rock 'n' Roll – Bill Haley
- Blok 2:** New Orleans Dance Blues – Fats Domino, Little Richard, Pat Boone
- Blok 3:** Memphis Rockabilly – Elvis Presley, Jerry Lee Lewis, Carl Perkins, Johnny Cash
- Blok 4:** Chicago Rhythm & Blues – Muddy Waters, Howlin' Wolf, John Lee Hooker
- Blok 5:** Vocal Group Rock 'n' Roll – The Coaster, The Drifters, The Platters

Kunst en cultuur

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 15 april
10.00 – 15.45 uur

Prijs:
€ 82,50 (inclusief koffie/thee, lunch en afsluitend drankje)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Harm Timmerman MA is een in pop- en rockmuziek gespecialiseerde musicoloog. Als docent bij de opleiding Media & Entertainment Management aan de Stenden Hogeschool verzorgt hij hoorcolleges over de geschiedenis van populaire muziek, popmuziek en adolescentie, betekenis en herkomst van popcultuur, de muziekindustrie en het studioproductieproces. Hij is gastspreker aan de Rijksuniversiteit Groningen, muzikant, componist en producent van de band Freestone.





De kunst van het ouder worden

Levenskunst specifiek voor de ouder wordende mens

Drs. Petra Bolhuis en Drs. Theo Meereboer

Wij, mensen van deze tijd, zijn de eerste generaties die na hun werkzame leven nog vele jaren voor de boeg hebben. Daarmee bevinden we ons in een positie die in de klassieke periode slechts voor een kleine elite was weggelegd. We kunnen nog vele jaren doorbrengen in een leven 'vrij van de noodzaak'. Maar denk nu niet dat daar het grote genieten begint; de klassieke wereld ontdekte al dat het reflectie en stuurmanskunst behoeft om in vrijheid vorm te geven aan het eigen leven.

Daarbij is de vrijheid natuurlijk relatief. Zeker als we ouder worden moeten we ook, zoals de stoïcijnen al deden, nadenken over wat we zelf in de hand hebben en wat onafwendbare gebeurtenissen zijn, de voldongen feiten. Juist daar is levenskunst nodig. Enerzijds om te bekijken waar het terrein van vrijheid zich bevindt en anderzijds om te komen tot een houding waarin we met de voldongen feiten uit de voeten kunnen.

Ouder worden is voor deze generatie het zoeken van nieuwe wegen die we nog nooit in zo grote getale hebben bewandeld. In die zin is kunst van het ouder worden het vormgeven aan een nieuwe levenskunst. Baars en Dohmen hebben een aantal filosofische teksten bijeengezocht over ouder worden. Deze en andere filosofische teksten over verschillende aspecten van het ouder worden en de verschillende visies over manieren om dat ouder worden vorm te geven, vormen de basis van deze driedaagse cursus.

Programma dag 1, maandagmiddag 18 mei

- Blok 1:** Generaties en leeftijd, levensfasen en leeftijdsverschillen en contexten van bestaan
- Blok 2:** Ouder en wijzer of ouder en cynischer?
- Blok 3:** De generatieverschillen en het delen van ervaringen

Programma dag 2, dinsdag 19 mei

- Blok 1:** Eindigheid, Ouder worden en de scheiding lichaam geest
- Blok 2:** Vervolg Eindigheid, Ouder worden en de scheiding lichaam geest
- Blok 3:** Gesprek
- Blok 4:** Leven in de huidige tijd jong zijn en oud worden
- Blok 5:** Leven in de huidige tijd jong zijn en oud worden

Programma dag 3, woensdagochtend 20 mei

- Blok 1:** Ouder worden en je plaats in de samenleving
- Blok 2:** Toekomst en ouder worden

Filosofie

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:

Maandag 18 mei 13.00 – 15.45 uur
Dinsdag 19 mei 10.00 – 15.45 uur
Woensdag 20 mei 10.00 – 13.30 uur

Prijs:

€ 165 (inclusief koffie/thee, 2 x lunch)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docenten stellen digitaal lesmateriaal beschikbaar. Verplicht boek; *De kunst van het ouder worden*, Jan Baars, Joep Dohmen, ISBN 10 9026324111/ISBN 13 9789026324116

Drs. Petra Bolhuis rondde in 1995 samen met **drs. Theo Meereboer** een doctoraalscriptie filosofie af over Hannah Arendt en Michel Foucault. Petra Bolhuis rondde een studie Orthopedagogiek af (RUG 1991). Ze heeft sinds tien jaar een eigen filosofische praktijk van waaruit zij cursussen en lezingen verzorgt over het snijvlak tussen theorie en praktijk. Drs. Theo Meereboer heeft na enkele jaren studie in Wageningen (Sociologie en Welzijnsvraagstukken) besloten zich verder te richten op de basis van alle wetenschappen; de Filosofie. Hij is blind sinds 1979 en sinds meer dan tien jaar werkt hij binnen Maieutiek als docent en individueel begeleider. www.maieutiek.nl





Interieurs van de wederopbouw, 1940-1958

Collegedag inclusief excursie naar Museum van Eesteren

Drs. Ineke Beeling

Door de grote destructie van de tweede wereldoorlog moeten er tijdens de wederopbouwperiode in korte tijd met beperkte grondstoffen en geldmiddelen veel publieksgebouwen en woonhuizen worden gebouwd en ingericht. Dit zijn perfecte condities om de vooroorlogse idealen met betrekking tot vormgeving van De Stijl, het Bauhaus en het modernisme ten volle toe te passen. De experimenten van deze vooroorlogse ontwerpers op het gebied van massaproductie, standaardisatie, multipurpose, stapelbaarheid en modulaire meubelen zijn nu uiterst nuttig. Eindelijk de kans om voor iedereen een goede vormgeving tegen een lage prijs bereikbaar te maken en daarmee volgens het ideaal van Bauhaus een betere wereld te creëren.

In Nederland ziet de zeer bevoogdende Vereniging Goed Wonen het als taak het publiek op te voeden. Het eikenhouten zogenaamde Oisterwijk meubilair dat nog wortelt in de traditie van de 19e eeuw wordt van hogerhand actief als "fout" bestempeld. "Goed" is de lichte, Scandinavisch geïnspireerde stijl. Extra goed is het groene stempel van goedkeuring van de Vereniging van Huisvrouwen. "Goedgekeurde" bedrijven zijn Pastoe, Auping, Tomado en het rotan bedrijf Rohe.

In deze tijd van "de schouders eronder" en "zuinigheid met vlijt" schrijft Annie M.G. Schmidt een verhaal ter promotie van Tomado. Wie kent er niet de "yoghurtflesuitlekker"! Dick Bruna ontwerpt een reclameplaat voor een modulaire wandmeubel van Pastoe. Een cursus vol herkenning waarbij de ontwerpen van de wederopbouwperiode in een internationale context worden gezet!

Programma maandag 25 mei

- Blok 1:** Introductie/basiskennis interieurs voor WO II
- Blok 2:** Interieurs in USA 1940-1965
- Blok 3:** Interieurs in Scandinavië en UK 1940 – 1965, intro wederopbouw NL
- Blok 4:** Interieurs in NL 1940 – 1965; stedenbouw, woningbouw, goed wonen
- Blok 5:** Interieurs in NL, fabrikanten, merken en materialen

Programma dinsdag 26 mei

vanaf 12.30 uur: Excursie Van Eesteren Museum, Wederopbouwwijk en Museumwoning

De entree, rondleidingen door de docent en koffie/thee tijdens de excursie zijn inbegrepen in de cursusprijs. Vervoer en eventuele parkeergelden zijn niet inbegrepen.

Kunst en cultuur

Locatie:

Eindhoven en Amsterdam

Dag en tijd:

Maandag 25 en dinsdag 26 mei

Collegedag: 10.00 – 15.45 uur

Excursiedag: 12.30 – 15.00 uur

Prijs:

€ 127,50 (1 collegedag inclusief koffie/thee, lunch en 1 excursiedag inclusief entree, rondleidingen, koffie/thee)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Drs. Ineke Beeling afkomstig uit een familie van antiquairs, studeerde kunstgeschiedenis in Leiden. Zij is gespecialiseerd in de decoratieve kunsten en historische interieurs. Tevens is zij opgeleid tot interieurvormgever in Londen en met haar bedrijf Beeling Interiors richt zij interieurs voor monumenten in.





Geheimen

Iedereen heeft ze!

Dr. Andreas Wismeijer

Mens en maatschappij

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 19 februari
14.45 – 16.30 uur

Prijs:
€ 25 voor 1 volwassene + 1 kind
€ 35 voor 1 volwassene + 2 kinderen

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Iedereen heeft geheimen, soms zijn dit kleine geheimen en soms grote. Geheimen kunnen leuk en spannend zijn, maar ook vervelend.

Je wilt je geheim dan heel graag vertellen aan een ander. Maar wat zijn geheimen eigenlijk? Waarom houden wij soms iets geheim voor een ander? En hoe houd je het beste iets geheim zodat niemand erachter komt? Dat wordt allemaal verklapt tijdens het kindercollege. We gaan bijvoorbeeld leren dat het best ingewikkeld is iets lang geheim te houden. En dat we ook geheimen kunnen hebben voor dieren. Na dit college hebben geheimen voor jou geen geheimen meer!

Dr. Andreas Wismeijer is psycholoog, werkt bij Tilburg University en geeft les bij HOVO Brabant. Hij weet alles over geheimen. Meestal is het geheim wat hij onderzoekt, maar deze keer zal hij er van alles over gaan vertellen

Ben je nieuwsgierig geworden? Kom dan naar dit Kindercollege van HOVO Brabant! U komt deze middag samen met uw (klein)kind naar de campus van de universiteit in Tilburg en volgt een college. Alle kinderen van ongeveer 8 tot 12 jaar en hun grootouders (ooms, tantes of een buurvrouw) zijn van harte welkom.

Dr. Andreas Wismeijer heeft na zijn afstuderen aan de Universiteit van Tilburg zes jaar aan de Vrije Universiteit van Barcelona gewerkt als docent en onderzoeker. Hij promoveerde in Tilburg op de psychologie van geheimen en zijn onderzoek richt zich op de persoonlijkheidspsychologie en de relatie tussen het hebben van geheimen en welzijn.





Ruzie in het Dierenrijk

Waarom zou je ruzie maken? En wat dan? Komt het dan ooit nog goed?

Prof. dr. Jan van Hooff

Ga zitten in de collegebanken van het auditorium van Burgers' Zoo en luister naar de lezing van Jan van Hooff over 'Ruzie in het Dierenrijk'

Ja, want ook dieren maken af en toe ruzie, om allerlei zaken, om wie wat mag hebben, om wie het voor het zeggen heeft, enzovoorts. Maar dan? Kunnen ze daarna nog met elkaar overweg? Als ze verder niets met elkaar te maken hebben, kan het niet veel schelen. Maar als ze vriendjes van elkaar zijn en als het dan toch af en toe kift wordt, dan zitten ook dieren daarmee.

Dat kunnen wetenschappers aflezen uit hun gedrag. Is er bij dieren zoiets als 'verzoening', om het weer goed te maken met elkaar? Misschien herken je wel wat van jezelf in het verhaal dat Jan van Hooff gaat vertellen.

Na de lezing krijg je een rondleiding bij de apen. En kun je met opa en oma nog tot sluitingstijd het overige dierenpark bezoeken.

Programma zaterdag 31 maart

10.30 – 11.00	Ontvangst met koffie/thee/fris
11.00 – 12.45	Interactieve lezing door Jan van Hooff
13.00 – 14.00	Lunch (niet bij de prijs inbegrepen)
14.00 – 15.30	Rondleiding bij de apen/ andere dieren in groepen van ongeveer 20 personen

U komt deze dag samen met uw (klein)kind naar Burgers' Zoo in Arnhem en volgt samen het college. Alle kinderen van ongeveer 8 tot 12 jaar en hun grootouders (ooms, tantes of een buurvrouw) zijn van harte welkom.

Natuurwetenschappen

Locatie:

Koninklijke Burgers' Zoo, Arnhem

Dag en tijd:

Zaterdag 21 maart

11.00 – 15.30 uur

U kunt tot sluitingstijd in Burgers' Zoo blijven.

Prijs:

€ 75 voor 1 volwassene + 1 kind

€ 97,50 voor 1 volwassene + 2 kinderen

(inclusief toegang dierenpark, koffie/thee/limonade, lezing en rondleiding)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent stelt geen digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Prof. dr. Jan van Hooff is emeritus hoogleraar in de gedragsbiologie aan de universiteit Utrecht en heeft zich altijd beziggehouden met het bestuderen van sociaal gedrag bij dieren, in het bijzonder bij apen.





Natuurwetenschappen

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 22 april
14.45 – 16.30 uur

Prijs:
€ 25 voor 1 volwassene + 1 kind
€ 35 voor 1 volwassene + 2 kinderen

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Wat is natuur, en wat is leven?

Dr. Ruud Licht

Heb je weleens nagedacht over wat 'leven' eigenlijk is, en wat natuur is?

Jij leeft, en de bomen in de tuin ook, maar een steen niet. Toch bestaat leven uit dezelfde bouwstenen (atomen) als een steen. Maar alleen als je atomen op de juiste manier aan elkaar plakt krijg je leven. De informatie die nodig is om uit losse atomen leven te maken zit in je DNA.

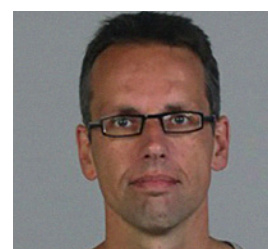
De natuur is niet alleen mensen, planten en stenen. De zon is ook natuur. En in de zon wordt de energie gemaakt die het leven nodig heeft om te groeien. Energie is ook onderdeel van de natuur en onmisbaar voor leven, net als informatie.

Natuur en leven zijn dus eigenlijk hetzelfde. En omdat we een steeds beter weten wat leven eigenlijk is en hoe het voortkomt uit de natuur, kunnen we tegenwoordig zelfs nieuw leven maken.

Dr. Ruud Licht wilde op zijn elfde al bioloog worden omdat hij dieren zo leuk vond. Als wetenschapper heeft hij onderzoek gedaan naar mensen, dieren en alle andere vormen van leven. Wat hij daarbij te weten is gekomen vertelt hij nu op scholen en bij de HOVO.

U komt deze middag samen met uw (klein)kind naar de campus van de universiteit in Tilburg en volgt een college. Alle kinderen van ongeveer 8 tot 12 jaar en hun grootouders (ooms, tantes of een buurvrouw) zijn van harte welkom.

Dr. Ruud Licht studeerde Medische Biologie aan de Universiteit van Amsterdam en deed aan verschillende universiteiten onderzoek naar vaccins, auto-immuniteit, stamcellen en tissue-engineering. Momenteel richt hij zich op onderwijs geven en schrijven over wetenschap.





HOVO BRABANT
SENIORENACADEMIE

KENNIS | ONTMOETEN | VERWONDEREN

Cursussen voorjaar 2020





Geschiedenis van het Westen in de 20^e eeuw, deel 2

Barre anarchie (1939 – 1949)

Drs. Peter Burgers MPhil

Geschiedenis

Locatie:

Tilburg

Dag en tijd:

Maandag 10.45 – 12.30 uur

Cursusdata:

3, 10 februari
2, 9, 16, 23, 30 maart
6 april
(20 april reservedatum)

Prijs:

€ 236 (8 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Deze cursus maakt onderdeel uit van de leergang geschiedenis van het Westen in de 20^e eeuw, maar kan ook prima afzonderlijk worden gevolgd.

In september 1939 breekt de Tweede Wereldoorlog uit. Deze zou 2.174 dagen duren en 50 miljoen levens kosten. Dat wil zeggen 23.000 doden gemiddeld per dag, oftewel 15 doden gemiddeld per minuut. Een belangrijk deel van de doden waren burgerslachtoffers, per ongeluk vermalen door de oorlogsmachinerie van de Asmogendheden en de Geallieerden. Een niet onaanzienlijk aantal onder hen werd moedwillig vermoord om reden van ras, seksuele voorkeur, of politieke voorkeur. De materiële schade was immens. Daarnaast riep de hel van de concentratie- en vernietigingskampen fundamentele vragen op over de aard van de mens en het westerse idee van ratio en vooruitgang.

In 1945 was de ellende verre van voorbij. Eindeloze vluchtelingenstromen doorkruisten Europa. Diegenen die het geluk hadden om terug te keren naar huis waren niet altijd welkom. Geweld tegen daders, meelopers en ook onschuldigen was aan de orde van de dag. Eten was schaars, onderkomens vaak beschadigd of vernield. Oost-Europa was bezet door de Russen. De Sovjets maakten geen aanstalten dit gebied snel te willen ontruimen. De overwinnaars, altijd al eerder bondgenoten dan vrienden, stonden wantrouwend tegenover elkaar. Zou nu de strijd ontbranden tussen de westerse geallieerden en de Sovjet-Unie? Een Koude Oorlog was het gevolg.

Economisch herstel werd voor vele westerse landen bemoeilijkt door het dreigende verlies van hun koloniën. Opkomend nationalisme al in de jaren voor de oorlog en de nederlagen die de superieur geachte westerlingen leden tegen de Japanners, betekenden een fatale ondermijning van het gezag van de eens zo onaantastbare overheersers. De nieuwe grootmachten hadden vanuit hun verschillende ideologische achtergronden geen zin om de Europese koloniale rijken in stand te houden. Integendeel, zij profiteerden van het verval van de macht van Europa.

De Amerikaanse visie dat armoede tot communisme zou leiden bracht de Marshall Hulp en de daarmee verbonden voorwaarden van Europese samenwerking en democratie.

'Barre Anarchie' gaat over: het Westoffensief, de Battle of Britain, Stalingrad, de vuurstorm van Hamburg, D-Day en Hiroshima, over vernietigingskampen, de deling van Europa, Europese samenwerking, dekolonisatie, het Marshall Plan en de Blokkade van Berlijn, over Hitler, Stalin, Churchill, Roosevelt en Truman.

Drs. Peter Burgers MPhil studeerde geschiedenis aan de Universiteit Nijmegen en de Universiteit van Oxford. Daarnaast deed hij onderzoek aan de Westfälische Wilhelms-Universität te Münster en op het Nederlands Instituut te Rome. Hij was werkzaam aan de Universiteit Nijmegen en aan de Universiteit van Oxford. Momenteel werkt hij op Gymnasium Beekvliet.





Spinoza's levenskunst

De Ethica als bron voor spirituele emotionaliteit

Ir. Wim Lintsen

Levenskunst is de kunst om van je leven een kunstwerk te maken. Centraal in de levenskunst staat je eigen leven en hoe je je daartoe verhoudt. Het is een zorg voor jezelf, die kan uitmonden in een rijk en creatief leven vol inzicht, kracht en stijl. Spinoza biedt ons in zijn Ethica een metafysische vorm van levenskunst, die op verschillende manieren kan worden toegepast: rationeel, naturalistisch of spiritueel.

Het doel van de cursus is te laten zien hoe je van je eigen leven een kunstwerk kunt maken op basis van een spirituele emotionaliteit. Het hoogtepunt in Spinoza's Ethica is zijn amor Dei intellectualis, de verstandelijke liefde tot God-Natuur. Deze liefde heeft ook een spirituele lading die diep kan ingrijpen. Maar voordat je hier aan toe bent, moet je eerst je eigen emotionaliteit begrijpen. Je voelt dan bij jezelf hoe sterk je emoties doorwerken en wat het betekent om ze te integreren in een diepere, spirituele liefde voor jezelf.

Dit fascinerende perspectief is ontwikkeld door de Belgische filosoof Herman De Dijn, die Spinoza's emotieleer op een bijna Freudiaanse wijze ontleedt. De Dijn bezette in 2007 de Spinoza stoel aan de Universiteit van Amsterdam. Van zijn gastcolleges is een uitgebreide samenvatting gemaakt, die tijdens de cursus wordt gebruikt. Daarmee kunnen we voor het eerst of opnieuw kennis maken met het beroemde 'kunstwerk' van Spinoza: de Ethica.

Opsomming onderwerpen per college:

- College 1: De rol van het lichaam
- College 2: De werking van emoties
- College 3: Emotionele mechanismen
- College 4: De emotie 'geestkracht'
- College 5: Emoties en de politiek
- College 6: De vrije mens
- College 7: Emoties en adequate ideeën
- College 8: Amor intellectualis Dei

Filosofie

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Maandag 12.45 – 14.30 uur

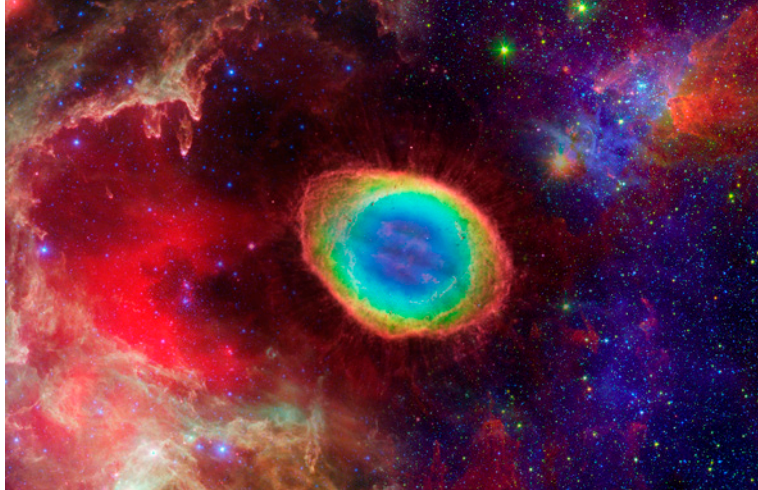
Cursusdata:
2, 9, 16, 23, 30 maart
6, 20 april
4 mei
(11 mei reservedatum)

Prijs:
€ 246 (8 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:
Verplicht boek: Spinoza, *Ethica*, Wereldbibliotheek, 2015, ISBN: 9028415041, € 22,95. De docent deelt een papieren syllabus uit.

Ir. Wim Lintsen is bouwkundig ingenieur (THE Bouwkunde) en studeerde 1 jaar filosofie aan de UvA; hij werkte bij Research Instituut RIGO, de provincie Noord-Holland en de KvK Hoorn en Alkmaar; en is de laatste 10 jaar actief voor meerdere HOVO's met zijn eigen cursusbedrijf (Wim Lintsen: Cursussen in Filosofie, Religie en Wetenschap).





Sterrenkunde

Drs. Jos Loonen

Sterrenkunde of astronomie is de studie van het heelal en de objecten die we daarin tegenkomen. Veelomvattender kan het onderwerp van een cursus eigenlijk niet zijn. In deze cursus bezien we de sterrenkunde vanuit vier invalshoeken:

Natuur: een heldere sterrenhemel is een indrukwekkend natuurverschijnsel dat niemand onberoerd laat. Over wat we zien aan de nachthemel, en hoe je daarin kunt thuisraken;

Cultuur en historie: de sterrenkunde is een oude wetenschap die diep verankerd is in de culturele geschiedenis van de mensheid en die vele denkers en kunstenaars heeft geïnspireerd. Over de betekenis van de sterrenkunde voor de mens in de Oudheid, in de Middeleeuwen, en in ons huidige denken;

Techniek: de sterrenkunde maakt gebruik van de modernste techniek, de waarnemings-instrumenten en de ruimtesondes vormen het absolute kennisfront in hun domein;

Natuurwetenschap: de sterrenkunde is van een beschrijvende tot een verklarende wetenschap geworden: we kennen en begrijpen de fysieke aard van de objecten in het heelal steeds beter. Over onze eigen dubbelplaneet Aarde-Maan, over Zon en planeten, over sterren en het Melkwegstelsel, over andere sterrenstelsels en de verbijsterende diepten van het heelal. Maar ook over zwarte gaten en de oerknal.

Sterrenkunde is een exacte wetenschap, maar in de cursus behandelen we ons onderwerp op een algemeen niveau waarin wiskunde en natuurkunde een bescheiden rol spelen. Iedereen met een gezonde dosis nieuwsgierigheid en fantasie zal de colleges goed kunnen volgen.

In de colleges komende de volgende onderwerpen aan de orde:

- College 1:** Kijken naar de sterrenhemel. Aarde en maan.
- College 2:** Bewegingen van de hemel. Mercurius, Venus en Mars.
- College 3:** Bewegingen van de planeten. De reuzenplaneten.
- College 4:** Telescopen, ruimtevaart. Kleine objecten in het zonnestelsel.
- College 5:** De Zon. De enorme stap naar de sterren.
- College 6:** Van röntgen- tot gammastraling. Nevels en sterrenhopen.
- College 7:** Ons melkwegstelsel. Andere melkwegstelsels.
- College 8:** De grenzen van het heelal. Kosmologie.

Na deze cursus bent u op de hoogte van de recente ontwikkelingen in de astronomie en kunt u de relevante literatuur op populairwetenschappelijk niveau volgen.

Natuurwetenschappen

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Maandag 12.45 – 14.30 uur

Cursusdata:
3, 10, 17 februari
2, 9, 16, 23, 30 maart
(6 april reservedatum)

Prijs:
€ 236 (8 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
Aanbevolen literatuur: G. Schilling, *Handboek Sterrenkunde*, Fontaine Uitgevers, 2017, ISBN 9789059567115, € 24,99. De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Deze cursus is een herhaling van voorjaar 2019 (Eindhoven)

Drs. Jos Loonen vervulde na zijn sterrenkundestudie aan de Rijksuniversiteit Utrecht verschillende functies in het hoger onderwijs en de educatieve uitgeverij. Daarnaast en daarna is hij altijd actief geweest in de popularisering van de sterrenkunde, door het geven van lezingen en cursussen.





Leergang Architectuur, deel 1

Klassieke Oudheid en Middeleeuwen

Drs. Joris van Sleeuwen

De Klassieke Oudheid

Aan het begin van het eerste millennium voor Chr. ontwikkelt zich de Griekse cultuur tot een homogene beschaving in west-Azië, op het Griekse vasteland, en westwaarts tot aan Sicilië en zuid-Italië. Hoewel er hier en daar ontleningen zijn aan de cultuur van Egypte en Mesopotamië ontstond er een Griekse architectuur met een eigen gezicht. Met name in de grote tempels verwezenlijken de Grieken hun denkbeelden over een ideale architectuur. De Romeinen volgden aanvankelijk Etruskische en Griekse voorbeelden, maar vanaf de tweede eeuw voor Chr. ontstaan eigen bouwtypen met nieuwe ideeën, vormgeving en techniek. De constructie van gewelven - zoals tongewelven en koepels -, aquaducten en badgebouwen bezorgt de Romeinen de naam van ingenieurs van de architectuurgeschiedenis. Het gezicht van de steden wordt bepaald door tempels en basilica's, thermen en theaters bij door zuilenhallen omgeven pleinen.

Middeleeuwen

Met het Edict van Milaan (313) garandeerde de romeinse keizer Constantijn de christenen vrijheid van godsdienst. Dit betekende een impuls voor de bouw van katholieke kerken (basiliek), waarvan de architectuur in de context van de laat-romeinse baksteenbouw moet worden gezien. Karel de Grote maakte aanspraak op de erfenis van de romeinse keizers en zijn bouwmeesters oriënteerden zich dan ook op de romeinse en vroegchristelijke architectuur. Aan de eenvoudige opzet van de 4e-eeuwse katholieke kerken werden allerlei nieuwe elementen toegevoegd, zoals een tweede apsis, een westwerk, een crypte en torens. Vanuit Neder-Saksen, de bakermat van de Ottoonse vorsten, kwam een impuls voor de bouwkunst, waarin de Karolingische vernieuwingen werden uitgewerkt. Vanaf de 11e eeuw ontstond er een grote welvaart in Europa. De belangrijkste opgave voor de romaanse bouwmeesters was de overwelving van de kerken, die door de snelle groei van het aantal gelovigen steeds groter werden.

- College 1:** Het klassieke Griekenland I: Archaïsche en Klassieke periode
- College 2:** Het klassieke Griekenland II: Hellenisme
- College 3:** Romeinse architectuur I: gewelfbouw
- College 4:** Romeinse architectuur II: typologie
- College 5:** Vroegchristelijke architectuur
- College 6:** Karolingische en Ottoonse bouwkunst
- College 7:** Romaanse periode I: Frankrijk
- College 8:** Romaanse periode II: Duitsland en Italië
- College 9:** Gotiek I: de gotische kathedraal
- College 10:** Gotiek II: de middeleeuwse stad

Kunst en cultuur

Locatie:

Tilburg

Dag en tijd:

Dinsdag 10.45 – 12.30 uur

Cursusdata:

28 januari
4, 11, 18 februari
3, 10, 17, 24, 31 maart
7 april
(14 april reservedatum)

Prijs:

€ 283 (10 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Deze cursus is de eerste van de nieuwe 5-delige leergang architectuur maar kan ook prima afzonderlijk worden gevolgd.

Drs. Joris van Sleeuwen is in 1991 als kunsthistoricus afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Leiden. Voordien behaalde hij in 1982 aan de KU Nijmegen zijn doctoraal geschiedenis. Hij is gespecialiseerd in architectuurgeschiedenis. Vanaf 1987 is hij werkzaam in het volwassenenonderwijs en verzorgt hij HOVO-cursussen, lezingen en kunstreizen.





De Italiaanse opera

(Deel 1, 1600 tot 1800)

Drs. Leo den Oudsten

De Italiaanse opera is een vorm van muziektheater, waarbij disciplines zoals muziek, drama, zang, toneel en regie worden gecombineerd. Opera vindt zijn oorsprong in verschillende gebieden zoals literatuur, toneel en muziek. Het begon allemaal vierhonderd jaar geleden in Italië.

Niemand weet precies wie het zonderlinge idee had om in een dramatische scène zingend op te treden. Ofschoon de combinatie van muziek en toneel al voorkwam bij de oude Grieken en in de middeleeuwen, kwam een groep Florentijnse aristocraten aan het einde van de 16e eeuw op het idee een Griekse tragedie van muziek en zang te voorzien. Dat werd *Dafne* (1594) en later *Euridice* (1600) beide van Jacopo Peri. De geboorte van de opera was daarmee een feit en zo ontstonden er een aantal 'dramma per musica'.

Het was Claudio Monteverdi die aan het nieuwe muzikale fenomeen een voorlopige vorm gaf met zijn opera *La favola d'Orfeo* (1608). Daarna werden er in rap tempo een aantal van deze werken gecomponeerd en opgevoerd in de paleizen van de aristocratie. Het uitgangspunt van deze opera's was de tekst. Componisten van deze tijd waren, naast Monteverdi, Cavalli en Cesti die samen goed waren voor ruim 150 opera's.

Toen deze experimentele fase van de eerste opera's voorbij was, rond 1600, brak de periode aan van de consolidatie. Nu werd niet de tekst als uitgangspunt gekozen, maar de muziek kreeg voorrang; het verhaal en tekst werden bijzaak. De zangers met hun virtuoze zang kregen de hoofdrol en vooral de castraat werd de koning van de opera; de zogenoemde zangersopera's. De eenheid van muziek, handeling en tekst was ver te zoeken en de serieuze opera (opera seria) verstikte in haar eigen regels. Componisten zijn o.m.: Vivaldi, Pergolesi, Piccinni, A. Scarlatti. Ook de Duitse componist Handel schreef in Londen veel typische Italiaanse opera's. Het was tevens de tijd van de opkomst van de komische opera (opera buffa) als reactie op de opera seria, met componisten als: Pergolesi, Cimarosa, Paisiello.

Omdat de Italiaanse opera een te groot gebied bestrijkt om in zes bijeenkomsten te behandelen, wordt de cursus opgesplitst in twee delen; deel 1 van 1600 tot 1800 en deel 2 van 1800 tot heden.

Zoals altijd wordt de cursus geïllustreerd met veel beeld- en geluidsfragmenten.

Muziekgeschiedenis

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Dinsdag 12.45 – 14.30 uur

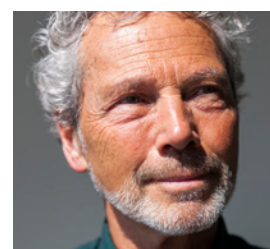
Cursusdata:
3, 10, 17, 24, 31 maart
7 april
(14 april reservedatum)

Prijs:
€ 194 (6 colleges, inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent deelt een reader uit en stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Deze cursus is het eerste deel van een tweedelige reeks over de Italiaanse opera.

Drs. Leo den Oudsten houdt zich al ruim 40 jaar bezig met de opera. Hij studeerde in 1998 af aan de Rijksuniversiteit Utrecht met opera als onderwerp. Naast operalezingen, -inleidingen en -cursussen, o.a. bij HOVO Brabant, begeleidt hij al ruim 18 jaar opera- en concertreizen.





Leergang Architectuur en kunst van Europese landen, deel 1

Spanje

Drs. Joris van Sleeuwen

Spanje is een staat die is samengesteld uit verschillende naties en culturen. Het gebied dat het bestrijkt, een groot deel van het Iberisch schiereiland, is vanaf prehistorische tijden dan ook een smeltkroes geweest van uiteenlopende beschavingen.

Spaanse architectuur en kunst hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de westerse kunstgeschiedenis. Spanje heeft veel beroemde en invloedrijke architecten en kunstenaars voortgebracht, waaronder De Herrera, El Greco, Velázquez, Goya, Gaudi, Picasso en Calatrava. Spaanse cultuur werd vooral beïnvloed door Italië en Frankrijk tijdens de barok en neoklassieke periodes, maar Spaanse kunst heeft vaak zeer onderscheidende kenmerken gehad, deels verklaard door het Moorse erfgoed in Spanje (vooral in Andalusië) en door het politieke en culturele klimaat in Spanje tijdens de contrareformatie en de daaropvolgende ondergang van Spaanse macht onder de Bourbon-dynastie. De terugkeer van de democratie na de dood van Franco betekende een enorme stimulans voor de Spaanse architectuur.

Deze eerste cursus van de leergang 'Architectuur en kunst van Europese landen' geeft een overzicht van de Spaanse architectuur- en kunstgeschiedenis, vanaf de vroege middeleeuwen tot de moderne tijd. De smeltkroes van culturen door de eeuwen heen heeft aanknopingspunten met Arabische, joodse en katholieke achtergronden: de veelzijdigheid van de (bouw)kunst is hiervan een afspiegeling.

De veelzijdigheid van de Spaanse architectuur en kunst komt aan bod in de volgende onderwerpen:

- College 1:** Oude culturen: Iberiërs, Visigothen en Asturië
- College 2:** De Mozarabische beschaving: moskee, synagoge en kerk
- College 3:** Romaanse kerken en fresco's
- College 4:** De vroege-Renaissance van Karel V en de late 16e eeuw van Filips II (El Escorial)
- College 5:** De Maniëristische stijl van El Greco (Toledo)
- College 6:** Velázquez en het Spaans realisme
- College 7:** Francisco Goya en de Spaanse Verlichting
- College 8:** Barcelona 1900
- College 9:** Spaanse kunstenaars vóór de burgeroorlog van 1936
- College 10:** Architectuur na de tweede Wereldoorlog

Kunst en cultuur

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Dinsdag 14.45 – 16.30 uur

Cursusdata:
28 januari
4, 11, 18 februari
3, 10, 17, 24, 31 maart
7 april
(14 april reservedatum)

Prijs:
€ 283 (10 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal cursusmateriaal beschikbaar.

Deze cursus is de eerste van de nieuwe 6-delige leergang architectuur en kunst van Europese landen. De cursus kan ook los worden gevolgd.

Drs. Joris van Sleeuwen is in 1991 als kunsthistoricus afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Leiden. Voordien behaalde hij in 1982 aan de KU Nijmegen zijn doctoraal geschiedenis. Hij is gespecialiseerd in architectuurgeschiedenis. Vanaf 1987 is hij werkzaam in het volwassenenonderwijs en verzorgt hij HOVO-cursussen, lezingen en kunstreizen.





Symboliek in de kunst

‘Je ziet alleen wat je weet’

Drs. Jana Waarts

Kunst en cultuur

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 10.45 – 12.30 uur

Cursusdata:
4, 11, 18, 25 maart
1, 8, 22 april
(6 mei reservedatum)

Prijs:
€ 226 (7 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent deelt een syllabus uit.

Véél van wat op een schilderij of in een beeld te zien is heeft een diepere en veelal symbolische betekenis. Aan de hand van meesterwerken die door de eeuwen zijn gemaakt gaan we in deze cursus op zoek naar betekenissen en symboliek achter het zichtbare beeld.

We maken kennis met fascinerende verbeeldingen van de belangrijkste mythologische en christelijke verhalen, en de seculiere geschiedenis en literatuur. We zullen ontdekken dat attributen, kleding, plaats (hoog of laag, voor of achter, links of rechts), kleur, grootte, een instrument etc. vaak betekenis geven aan een kunstwerk. Veel symboliek is tijdsgebonden en veranderlijk. Daarom behandelen we de kunst vanaf de klassieke oudheid tot en met de moderne tijd.

Onderwerpen die de revue passeren zijn:

- Mythen en legenden uit de Klassieke Oudheid
- De bijbel en apocriefe verhalen
- Heiligen, deugden en zonden
- Geschiedenis, maatschappij en literatuur
- Allegorieën en personificaties

Daarbij komen tevens sub-onderwerpen aan de orde als:

- Natuur
- Kleur
- Tuinen en labyrinten
- Gebaar en expressie
- Eten en drinken
- Astrologie en alchemie

Deze verdiepingscursus verruimt uw blikveld en leidt tot het beter begrijpen van de betekenis van vele kunstwerken. Bij een bezoek aan een tentoonstelling of een museum zal de inhoud van deze cursus en het motto ‘je ziet alleen wat je weet’ u bij het duiden van een kunstwerk veel kijkplezier opleveren.

Drs. Jana Waarts geeft cursussen kunst- geschiedenis vanuit de multidisciplinaire studie cultuurwetenschappen. Zij heeft eigen cursussen kunst en cultuur ontwikkeld en geeft les bij diverse instellingen, HOVO, Aleph, Pharos, volksuniversiteiten en musea.





Het goede, het geluk en het geweten

Inleiding in de morele filosofie van Immanuel Kant

Dr. Arthur Kok

De filosofie van Immanuel Kant bracht aan het einde van de 18e eeuw een aardverschuiving teweeg die in onze tijd nog steeds doorklinkt. Zijn baanbrekende ideeën over de grenzen van theoretische kennis en het bestaan van God vulde hij aan met minsten zo vernieuwende opvattingen over de vrije wil en de moraliteit. De tot dan toe gangbare primaat van de Aristotelische deugdenethiek, ook in de Verlichting nog steeds uitgangspunt, vervangt Kant door een radicaal individuele en subjectieve moraliteit. Het individuele geweten met zijn moreel plichtsbewustzijn komt bij Kant centraal te staan. Hij onderscheidt dit scherp van iedere vorm van moraliteit als sociale conventie, maar blijft tot het einde toe volhouden dat moraliteit toch in de rede gefundeerd kan worden.

Wie de morele problematiek van de moderne mens wil begrijpen, inclusief haar uitwassen van individualisme en moralisme, zal eerst Kant moeten begrijpen. En dat laatste is geen eenvoudige zaak. De geschriften van Kant zijn moeilijk, zijn stijl ontoegankelijk. Bovendien is Kants oeuvre omvangrijk. En de volledige reikwijdte van Kants morele filosofie vereist ook onderzoek naar zijn geschriften over theoretische filosofie, over politiek, en over religie.

Deze inleiding vormt daarom tegelijkertijd een reis door de verschillende geschriften van Kant. De cursus gaat daarbij thematisch te werk. Per college wordt een specifiek onderwerp besproken. Bij ieder thema wordt uitvoerig stilgestaan bij een specifieke tekst(passage) van Kant zelf. Op deze manier ontstaat een rijker beeld van Kants morele filosofie en raakt de lezer vertrouwd met Kants eigenzinnige gedachtewereld. Bovendien krijgt de lezer zo uitvoerig de gelegenheid de standpunten en argumenten van Kant zijn eigen ethische overtuigingen kritisch tegen het licht te houden.

Opsomming onderwerpen per college:

- College 1: Wat is moreel handelen?
- College 2: De morele wet
- College 3: Het hoogste goed
- College 4: De vrije wil
- College 5: De fundering van de moraliteit
- College 6: Het morele godsbewijs
- College 7: Het radicale kwaad
- College 8: Moraliteit en politiek

Filosofie

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 10.45 – 12.30 uur

Cursusdata:
4, 11, 18, 25 maart
1, 8, 15, 22 april
(6 mei reservedatum)

Prijs:
€ 236 (8 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
Verplichte boeken: I. Kant, *Fundering voor de metafysica van de zeden*, Uitgeverij Boom, 2009, ISBN 9789053522486, € 11,85 De docent deelt tevens een reader uit.

Dr. Arthur Kok promoveerde in 2012 cum laude met een proefschrift over de metafysische fundamenteën bij Kant en Hegel. Hij is verbonden geweest aan Tilburg University, Humboldt Universität zu Berlin en Vrije Universiteit Amsterdam. Tegenwoordig werkt hij aan de Fontys Academy for Creatieve Industries en voor muziektheatergezelschap Sounding Bodies. Hij publiceert regelmatig over filosofie, kunst en cultuurbeleid.





Oorsprong en ontwikkeling van de Latijns-Amerikaanse filosofie

Kolonialisme en bevrijdingsfilosofie

Drs. Wil Heeffer

Als we spreken over wereldgeschiedenis, bedoelen we meestal zonder dat volledig te beseffen, de westerse beschaving. Het is een mensvisie die vanaf 1492 als het na te volgen model, dominant door kerk en staat wereldwijd werd uitgedragen. Na de terugkeer van Columbus, leidde dat wat hij overzee had aangetroffen tot het ontstaan van Spaanse en Portugese koninkrijken overzee. Het waren wingewesten die vele malen groter waren dan de moederlanden. Ze zouden gecultiveerd worden naar katholieke opvattingen. Spaans en Portugees werden de voertalen. De universiteiten werden ingericht naar Spaans model en tot aan het midden van de negentiende eeuw stond het scholastieke denken centraal. De inval van Napoleon in Spanje bracht in die Spaans-Portugese dominantie verandering en onder invloed van zowel de Amerikaanse als de Franse revolutie ontstond het streven naar onafhankelijkheid.

Eind negentiende eeuw verscheen het invloedrijke politiek-filosofisch essay *Nuestra America* dat de niet langer te stuiten zoektocht naar eigen identiteit de sporen gaf en zestig jaar kwam de vraag op naar een eigen filosofie. Die vraag leidde niet alleen tot de zoektocht naar opvattingen over goed bestuur in oude culturen zoals die van de Inca's en de Azteken maar leidde bovenal tot het zoeken naar antwoorden op de vraag: wat is goed bestuur, wat betekent sociale rechtvaardigheid en wat impliceert de instandhouding van leven: *La Vida*. Gekoppeld aan inzichten in tekortkomingen en achterstelling van de lokale bevolking ontstond daaruit de bevrijdingsfilosofie. Ofschoon in de jaren zestig denkers als Ivan Illich en Paulo Freire in ons land bekendheid kregen en het werk van Gabriel García Márquez grote oplages kende, bleef Enrique Dussel de pleitbezorger van de bevrijdingsfilosofie nagenoeg onbekend.

Het ontstaan en de actuele betekenis van die ontwikkelingsgang wil deze cursus traceren en daarmee een terrein ontginnen dat in Nederland nagenoeg onbekend is.

- College 1:** Precolumbiaanse tijd: over oude culturen en het contextuele denken
- College 2:** Postcolumbiaanse tijd: over epistemicide, ontvoogding en bevrijdingsdenken
- College 3:** José Martí en Enrique Dussel, de dekolonisatie van het denken en de interculturaliteit
- College 4:** De actuele betekenis van de Latijns-Amerikaanse filosofie: eurocentrisme en globalisatie

Filosofie

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 12.45 – 14.30 uur

Cursusdata:
11, 18, 25 maart
1 april
(8 april reservedatum)

Prijs:
€ 140 (4 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar. Aanbevolen literatuur: W. Heeffer: *Van Roofbouw naar Opbouw*, ISVW, Leusden, 2019, € 24,95 .

Drs. Wil Heeffer studeerde filosofie in Tilburg, Amsterdam en Rotterdam, volgde colleges bij Habermas en Richard Berstein en deelde met Heinz Kimmerle opvattingen op het gebied van de interculturele filosofie. Sprak in Cuba op conferenties over het werk van José Martí. Publiceerde drie sociaal-filosofisch politieke essays waarin bestaanszekerheid en sociale rechtvaardigheid centraal staan.





De 'Russische ziel'

Waarom de Russen doen zoals ze doen

Dr. Rieke Leenders en diverse gastdocenten

Hoe kunnen wij hedendaags Rusland en de Russen beter begrijpen? Bekend is hun fascinatie voor fatalisme, 'morele puurheid' en voor weidse verten. Russen refereren graag aan hun 'Russische ziel' om duidelijk te maken wie ze zijn. De 'Russische ziel' kent echter veel verschijningsvormen. Behalve cultuur en geschiedenis is zij ook een mythe, een geloof. Diverse actuele vraagstukken zijn hiermee verbonden. Veel Russen zijn tegenwoordig bang hun gedeelde gevoel van identiteit, van nationale trots en van een herkenbare gemeenschap te verliezen. Hun uiterst gewelddadige verleden en zeer onzekere toekomst spelen hierbij een belangrijke rol. De 'Russische ziel' vormt daardoor ook hét symbool van het Russische nationalisme. De belangrijkste kenmerken van dit nationalisme zijn politieke autocratie, religieuze orthodoxie en conventionele familiewaarden. En dit alles doordrenkt met een antiwesters sentiment. Voor een belangrijk deel vertegenwoordigt Poetin deze opvattingen van de 'Russische ziel'.

In deze cursus bekijken we de actualiteit van het land vanuit verschillende gezichtshoeken: van binnenlandse politiek tot film, van religie tot sociologie, van cultuur tot buitenlandse politiek. En we doen dit in het licht van een steeds sterker wordend nationalisme. We behandelen vragen als: Hoe ziet het hedendaagse Russische nationalisme eruit? Welke rol spelen Poetin en de orthodoxe kerk hierin? In hoeverre hebben Poetins directe voorgangers Jeltsin en Gorbatsjov hiervoor het pad geplaveid? Wat kunnen we zeggen over Ruslands buitenlandse politiek en hoe kunnen we haar continue aanvallen op het Westen het beste interpreteren? En tenslotte: hoe werkt de Sovjetgeschiedenis door in het heden?

Deze cursus is de eerste aflevering van de vierdelige Leergang De "Russische ziel" en zal ieder voorjaar worden aangeboden. De cursus kan ook goed los worden gevolgd.

- College 1: Gorbatsjov door Hubert Smeets
- College 2: Jeltsin en Poetin door dr. Henk Kern
- College 3: Ruslands buitenlandpolitiek door drs. Tony van der Togt
- College 4: Het Russische actuele religieuze leven door Prof. dr. Evert van der Zweerde
- College 5: 'De Rode ziel': documentaire met introductie en discussie door Jessica Gorter
- College 6: Waarom doen de Russen zoals ze doen of: Actueel nationalisme door dr. Rieke Leenders

Mens en maatschappij

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Woensdag 14.45 – 16.30
(5e college tot 17.30) uur

Cursusdata:
5, 12, 19 februari
4, 11, 18 maart
(25 maart reservedatum)

Prijs:
€ 206 (6 colleges + documentaire)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docenten stellen digitaal lesmateriaal beschikbaar. Aanbevolen literatuur:
Gessen, Masja (2018) *De toekomst is geschiedenis: De terugkeer van het totalitaire Rusland*, De Bezige Bij, ISBN 9789403106106, € 34,99; Smeets, Hubert (2015) *De wraak van Poetin: Rusland contra Europa*, Prometheus/ Bert Bakker, ISBN 9789035143678, € 25,99; Politkovskaja, Anna (2005) *Poetins Rusland*, De Geus, ISBN 9789044507485, ca. € 10,00 (tweedehands of e-book); Pomerantsev, Peter (2014) *Niets is waar en alles is mogelijk: Het surrealistisch hart van het nieuwe Rusland*, Hollands Diep, ISBN 9789048842940, € 21,99

Dr. Rieke Leenders, cursusleider en docent is antropoloog en Rusland specialist en voormalig medewerker Culturele Antropologie van Universiteit Utrecht; prof. dr. Evert van der Zweerde, hoogleraar Radboud Universiteit Nijmegen, dr. Henk Kern, docent Russische geschiedenis aan Universiteit Leiden; Jessica Gorter, documentairemaker van o.a. *De Rode Ziel*; dhr. Hubert Smeets, medewerker NRC en kenniscentrum RaamopRusland.nl; drs. Tony van der Togt, Rusland-deskundige instituut Clingendael Den Haag.





Originele visies op de toekomst van de mensheid

Dr. Frank Hermans

In kort bestek en in grote lijnen behandelt deze cursus enkele originele bijdragen in het brede en interdisciplinaire debat over de toekomst van de mensheid. (o.a. Ian Morris, Steven Pinker, Peter Sloterdijk, Charles Taylor, Francis Fukuyama, Randall Collins, Bessel van der Kolk). We zoomen in op de belangrijke en verrassende bijdragen van denkers uit diverse wetenschappelijke disciplines aan de hand van vijf thema's in vijf colleges en sluiten af met de discussie in een zesde college.

College 1: Hoe kan de mensheid veiligheid scheppen bij het afnemend nut van oorlogen?

- Het nut van oorlogen en het gevaar van contraproductieve oorlogen (Morris).
- De mens als slimme primate: de biologische basis van conflicten (Diamond).
- De rol van de staat bij het scheppen van veiligheid en rechtvaardigheid (Fukuyama).

College 2: Hoe kan de mensheid wereldwijd altruïsme ontwikkelen?

- Zelfdiscipline als opgave bij de dreigende catastrofes van deze tijd (Sloterdijk).
- Wederzijdse afhankelijkheid en het beheersen van impulsief gedrag (Elias, Taylor).
- De opkomst van mensenrechten en de humanitaire revolutie (Pinker).
- Het besef van de onvermijdelijkheid van altruïsme op wereldschaal (Pinker)

College 3: Hoe kan de spanning worden opgelost tussen wetenschap en orthodoxie?

- Productieve netwerken van creatieve intellectuelen (Collins)
- Succesvolle voorbeelden: Athene, Bagdad, Weimar, Silicon Valley (Collins)
- Wetenschappelijke vooruitgang en de overwinning op de orthodoxie. (Collins)
- Secularisering en de behoefte aan zingeving (Fukuyama, Collins en Taylor).

College 4: Hoe kunnen moderne samenlevingen sterker en weerbaarder worden?

- Vier criteria en een index van sociale ontwikkeling (Morris)
- Lessen uit het verleden: Hoe grote imperia weerbaar werden (diverse auteurs)
- De rol van democratie bij de weerbaarheid van samenlevingen (Fukuyama)

College 5: Hoe kan de plotselinge ineenstorting van onze beschaving worden voorkomen?

- Kennis van factoren die de ineenstorting van onze beschaving bevorderen (Diamond)
- Breed besef van de traumatische gevolgen van schokkende gebeurtenissen (v.d.Kolk)
- Vergroten van de veerkracht met zorg en crisisbeheersing (v.d. Kolk).

College 6: Werkcollege aan de hand van vragen en stellingen over de behandelde thema's

Multidisciplinair

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Donderdag 10.45 – 12.30 uur

Cursusdata:
5, 12, 19, 26 maart
2, 9 april
(16 april reservedatum)

Prijs:
€ 197 (6 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent deelt een syllabus uit en stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Dr. Frank Hermans studeerde sociologie in Nijmegen en is in 2010 gepromoveerd aan de UvA op 'Trauma en Beschaving' (wereldwijde zorg voor psychische trauma's als vorm van beschaving). Hij was 38 jaar verbonden aan de Hogeschool Arnhem/Nijmegen en is nu naast HOVO Brabant werkzaam aan HOVO Nijmegen. Recent publicaties op zijn website: www.trauma-en-samenleving.nl





Het Midden-Oosten

Achtergronden van de recente ontwikkelingen

Drs. Ruud Hoff

Al sinds jaar en dag is het Midden-Oosten het toneel van een gecompliceerde strijd om de macht. Van de gedroomde vrijheid en democratie tijdens de zogenaamde Arabische Lente van 2011 is niet veel terechtgekomen. In plaats daarvan wordt het beeld bepaald door nieuwe dictaturen, ineenslopende staten, politiek extremisme en grote vluchtelingenstromen. Regionale machten en de grote mogendheden proberen ondertussen hun belangen in dit strategisch zo belangrijke gebied veilig te stellen.

Veel van de huidige conflicten gaan terug tot de betrekkelijk willekeurige vaststelling van de grenzen na de Eerste Wereldoorlog. Religieuze, nationale, culturele en economische tegenstellingen maakten de regio sindsdien uiterst instabiel. Gezien de strategische ligging, de religieuze betekenis en vooral de economische belangen (olie) hebben de VS, Rusland en Europa altijd grote belangstelling voor deze regio gehad. Dit maakte het Midden-Oosten tot een gevaarlijk kruisvat in de internationale betrekkingen. Dit gold en geldt niet alleen voor het Israëlisch-Palestijnse conflict, dat nu al jarenlang muurvast zit, maar in toenemende mate ook voor de rivaliteit tussen Saoedi-Arabië en Iran om het olie-rijke gebied van de Perzische Golf. Europa wordt ook steeds meer geconfronteerd met de gevolgen van de conflicten aan de andere kant van de Middellandse Zee (migranten, vluchtelingen, terrorisme, nucleaire dreiging, energievoorziening en vrijheid van scheepvaart).

Uitgaande van de actualiteit zullen (zoveel mogelijk in hun onderlinge samenhang) allerlei aspecten van de situatie in het Midden-Oosten behandeld worden zoals onder andere opkomst en ondergang van ISIS en Al-Qaida, de Amerikaanse politiek, de Koerden, de Syrische burgeroorlog, de veronderstelde ambities van Iran en de nieuwe rol die Turkije in de regio wil spelen.

In de colleges zullen o.a. aan de orde komen (volgorde onder voorbehoud)

- College 1: Het ontstaan van de huidige staten in het Midden-Oosten
- College 2: De (politieke) rol van de islam
- College 3: Het Arabisch-Israëlische conflict
- College 4: De positie van minderheden
- College 5: Dictatuur en democratie
- College 6: Spanningen in het gebied van de Perzische Golf
- College 7: De belangen van de grote mogendheden
- College 8: Europa, Turkije en het Midden-Oosten
- College 9: Slotcollege

Geschiedenis Mens en Maatschappij

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Donderdag 12.45 – 14.30 uur

Cursusdata:
13, 20 februari
5, 12, 19, 26 maart
2, 9, 16, april
(23 april reservedatum)

Prijs:
€ 256 (9 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Drs. Ruud Hoff studeerde politicologie en geschiedenis in Amsterdam, specialiseerde zich in de moderne geschiedenis van het Midden-Oosten, waarover hij boeken en artikelen publiceerde. Hij was tot zijn pensioen in 2014 als docent buitenlandse politiek verbonden aan de School voor Journalistiek in Utrecht en geeft nu nog les aan o.a. het Instituut Clingendael in Den Haag, Defensie en politie. Hij publiceerde o.a. Internationale machtsverhoudingen sinds 1945, Boom 2008 (2019).





De Europese Unie vanuit economisch perspectief

Komt er na de Brexit ook een Nexit?

Prof. dr. Harrie Verbon

Deze zesdelige cursus behandelt de voor- en nadelen van lidmaatschap van een economische unie, de taakverdeling tussen de unie en de lidstaten en wanneer lidstaten een unie wel (Brexit) of niet (Frankrijk) willen verlaten. Na iedere twee colleges volgt er een 'debatcollege'; met de docent als moderator bediscussiëren de cursisten onderling twee stellingen.

College 1 behandelt de voor- en nadelen van het lidmaatschap van een economische unie als de EU. Aangezien de omvang van de voor- en nadelen kan veranderen in de loop der tijd, kan de wens bij lidstaten ontstaan de EU te verlaten (Brexit).

College 2 behandelt de voors en tegens van decentralisatie in een Unie. Wat zou het centrale gezag moeten doen en wat kan overgelaten worden aan de lidstaten? En wat is eigenlijk het centrale gezag: de Europese Commissie, het Europees Parlement, de Europese Raad van Ministers, of misschien president Macron? Het zal blijken dat er vaak geen eenduidig antwoord op deze vragen bestaat.

Het derde college is een debatcollege, waarin we kunnen debatteren over stellingen als: Nederland moet het voorbeeld van het VK volgen en de EU verlaten (Nexit): ja of nee? Kan het begrotingsbeleid in de EU aan de lidstaten worden overgelaten, of zou er een EU-minister van financiën moeten komen: ja of nee?

Colleges 4 en 5 zijn toepassingen van de in college 1 en 2 verkregen inzichten. In college 4 komt het migratiebeleid in de EU aan de orde. We behandelen de argumenten voor en tegen vrije migratie van EU-burgers tussen de lidstaten, de gevolgen voor de migranten en voor de niet migrerende burgers van de migratielanden. In dit college komt ook immigratie van buiten de EU en het asielbeleid aan de orde.

College 5 gaat over belastingpolitiek. In de EU zijn de vereisten die de EU oplegt aan de belastingen van de lidstaten beperkt. We bespreken de gevolgen van dit gedecentraliseerde belastingbeleid voor de vestigingsplaats van bedrijven in de EU. In het zesde (debat)college zouden we kunnen discussiëren over de vraag of het (op papier) centrale asielbeleid geheel aan de lidstaten kan worden overgelaten en of er een Europese vennootschapsbelasting zou moeten komen.

Recht – Economie

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Donderdag 12.45 – 14.30 uur

Cursusdata:
5, 12, 19, 26 maart
2,9 april
(16 april reservedatum)

Prijs:
€ 191 (6 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Prof. dr. Harrie Verbon is in 1976 afgestudeerd in de econometrie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en in 1988 gepromoveerd aan de Universiteit van Amsterdam op het onderwerp overheidspensioenen. Vanaf 1990 was hij tot zijn emeritaat in 2016 hoogleraar in de openbare financiën aan de Universiteit van Tilburg. Tot 2019 was hij docent in Tilburg. Zijn onderzoekbelangstelling lag op de terreinen pensioenen, zorg, overheidsschuld en sociale zekerheid in een internationale context.





De vroege geschiedenis van Europa, deel 4

De Keltische wereld

Drs. Johan Hendriks

Ook al is het lastig concurreren met de Romeinen, toch winnen de Keltische culturen aan belangstelling. Dat is meer dan terecht, mede dankzij voortdurend nieuw archeologisch onderzoek en wetenschappelijke duiding. De eerste West-Europese stad komt al vroeg in deze tijd tot bloei en wordt door de Griekse geschiedschrijver Herodotos 'Pyrene' genoemd. Wat drijft de Kelten en welke rol spelen zout en ijzer bij de opkomst van de Keltische culturen (Hallstatt, La Tène)? Handelscontacten met mediterrane culturen zoals die van de Grieken en Etrusken zorgen voor een ongekende culturele en economische bloeiperiode. Door het nagenoeg ontbreken van historische bronnen van en over niet-mediterrane volkeren blijft de wereld van vóór de Romeinen in hedendaags onderzoek relatief gezien wat onderbelicht. Dankzij spectaculaire en uitgebreide opgravingen blijkt de laatste duizend jaar van onze prehistorie ineens een fascinerend tijdvak te zijn vol rijke handelscontacten, bijzondere culturele uitwisselingen en economische hoogtepunten.

Zo komen we meer te weten over de Keltische religie en bijbehorende cultusplaatsen en, dankzij Romeinse bronnen, over de structuur van de laat-Keltische maatschappij en het wonen in grote versterkte stedelijke nederzettingen die door Caius Iulius Caesar kort voor het midden van de eerste eeuw voor Christus 'oppida' werden genoemd. Het mooie is dat we nog steeds overal in Europa restanten van Keltische versterkingen, stedelijke complexen en indrukwekkende grafmonumenten kunnen bewonderen. Bovendien besteden vele musea in toenemende aandacht aan de Kelten. Dat maakt deze cursus er tevens een over archeologisch toerisme. Met de cursus krijgt de cursist een beter begrip van deze periode, de ups en downs, de ronduit fantastische kunstuitingen, en de rol die de Kelten speelden in het toenmalige Europa, tussen de Germanen in het noorden en de volkeren rond de Middellandse Zee in het zuiden.

- College 1: De opkomst van de 'staat' in het Middellandse Zeegebied (Feniçiërs, Grieken, Etrusken)
- College 2: De Hallstattcultuur
- College 3: Vroegkeltische machtscentra en pronkgraven
- College 4: La Tèencultuur – wat zijn Kelten?
- College 5: Keltische volksverhuizingen
- College 6: Keltische versterkingen en nederzettingen
- College 7: Keltische religie en cultusplaatsen
- College 8: De laat-Keltische maatschappijstructuur
- College 9: Oppida
- College 10: De nabijheid van de Romeinse republiek

Geschiedenis

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Vrijdag 10.45 – 12.30 uur

Cursusdata:
7, 14, 21 februari
6, 13, 20, 27 maart
3, 17, 24 april
(8 mei reservedatum)

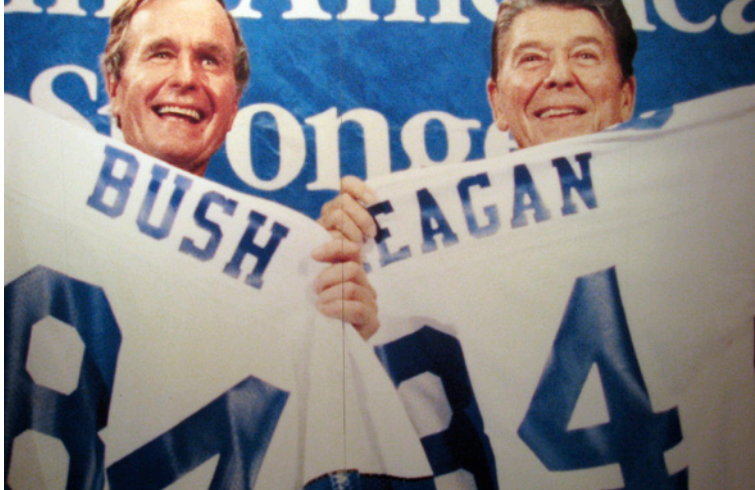
Prijs:
€ 273 (10 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Deze cursus maakt deel uit van de leergang 'De vroege geschiedenis van Europa' maar kan ook prima afzonderlijk worden gevolgd.

Drs. Johan Hendriks studeerde M.O.-Geschiedenis in Tilburg en Archeologie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij werkte na zijn leraarschap als stadsarcheoloog van Dordrecht en als hoofd cultureel erfgoed in Breda. Hij schreef diverse boeken en artikelen over archeologische en historische onderwerpen. Hij verzorgt sinds 2011 cursussen op het raakvlak van geschiedenis, archeologie en kunstgeschiedenis voor HOVO in Tilburg en Nijmegen.





It's Morning again in America

De Verenigde Staten in de jaren '80: Reagan en Bush

Drs. Peter Burgers MPhil

Na het feest van de jaren zestig volgt de kater van de jaren zeventig. Drugs, criminaliteit, werkloosheid, oliecrisis, Watergate en een gijzelingsdrama zetten de toon. De 'American way of life' werkt niet meer. Reagan weet de verkiezingen van 1980 gemakkelijk te winnen van de zwakke President Carter. De republikeinse campagneslogan "Let's Make America Great Again" raakt een gevoelige snaar. Volgens Reagan is er niets mis met Amerika, maar alles met de bemoeizuchtige, uit haar voegen gegroeide, ineffectieve overheid die een product is van het beleid van de Democratische Partij. De VS moeten terug naar hun vertrouwde waarden: hard werken, ondernemingszin, optimisme en individuele verantwoordelijkheid. De overheid moet de burger hierin steunen, in plaats van hem de pas af te snijden en zijn belastinggeld te verbrassen. De economie kan pas weer groeien als de belastingdruk daalt en de overheid dereguleert.

Op gebied van buitenlandse politiek lijkt Reagan uit op een nieuwe confrontatie met het communisme. Een doodlopende weg, een verwerpelijk systeem dat zichzelf ten grave zal dragen. Reagan noemt de Sovjet-Unie een 'evil empire.' Een raketschild moet de VS onkwetsbaar maken voor een kernaanval, maar zet tegelijkertijd de deur open voor een hernieuwde wapenwedloop. Toch blijkt Reagan minder gevaarlijk voor de wereldvrede dan aanvankelijk gedacht. In zijn tweede termijn is hij juist de man die de dialoog aangaat met zijn nieuwe Russische tegenspeler Gorbatsjov. Reagan en Gorbatsjov leiden hiermee het onverwachte einde van de Koude Oorlog in.

De twee termijnen van Reagan betekenen de langste periode zonder recessie of depressie in de Amerikaanse geschiedenis. Hernieuwd zelfvertrouwen ontwaakt. Schandalen en een enorm begrotingstekort raken Reagan niet, alles glijdt af van zijn charmante en ontwapenende persoonlijkheid.

Zijn vicepresident en opvolger George Bush slaagt erin het einde van de Koude Oorlog in goede banen te leiden. Een nieuwe wereldorde van democratie en vrijheid lijkt geboren onder de aegis van de enig overgebleven supermacht. Later weet Bush een internationale coalitie bijeen te krijgen om Saddam Hoessein te stoppen in Koeweit. Ondanks zijn verdiensten op buitenlands terrein deed een kwakkelende economie Bush struikelen tijdens de verkiezingen van 1992: "It's the economy, stupid." Bill Clinton won.

Geschiedenis

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Vrijdag 10.45 – 12.30 uur

Cursusdata:
7, 14, 21 februari
6, 13, 20, 27 maart
3 april
(17 april reservedatum)

Prijs:
€ 236 (8 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Drs. Peter Burgers MPhil studeerde geschiedenis aan de Universiteit Nijmegen en de Universiteit van Oxford. Daarnaast deed hij onderzoek aan de Westfälische Wilhelms-Universität te Münster en op het Nederlands Instituut te Rome. Hij was werkzaam aan de Universiteit Nijmegen en aan de Universiteit van Oxford. Momenteel werkt hij op Gymnasium Beekvliet.





Het beest in de mens

Evolutie van dierlijk en menselijk gedrag, evolutiebiologisch inzicht in maatschappelijke kwesties

Dr. Frans Ellenbroek

Gedrag van mens en samenleving wordt primair bepaald door cultuur en geschiedenis. Gangbare verklaringen voor dat gedrag komen uit het domein van de sociale wetenschappen (psychologie, economie, sociologie). In deze cursus leert u mens en samenleving bezien vanuit het evolutiebiologische perspectief, met hulp van ecologische, ethologische en filosofische kennis en theorie. De ondergeschikte rol van biologische wortels bij reflectie over maatschappelijke kwesties wordt veroorzaakt door onbekendheid of huiver en controversen ('we zijn toch zeker geen oermensen meer?'). Aan alle drie gaat worden gewerkt.

Genoemd taboe – culminerend in het 'nature-nurture-debat' van de jaren '70 – is verdwenen. Nieuwe interdisciplinaire vakgebieden als 'evolutionaire psychologie' zijn ontstaan. In de wetenschap én in het publieke domein is de tegenstelling minder scherp. Toch steekt het taboe opnieuw de kop op, bijvoorbeeld in kwesties over gender, criminaliteit, gezondheid en duurzaamheid. Een constante is de inherentie van deze weerstand – vaak in politiek en media – aan de menselijke wens om de eigen soort, *Homo sapiens*, als uniek en superieur te ervaren. Bescheidenheid over onze positie in de natuur helpt, maar vooral verstandig debat over de begrippen '(on)natuurlijk', ethisch (on)aanvaardbaar, 'wetenschappelijk verklaren' en 'moreel aanvaarden'.

In deze vijfdelige cursus worden 4 actuele maatschappelijke kwesties in een verrassend nieuw evolutiebiologisch licht gezet. Elk college bestaat uit twee delen: (1) evolutie- en gedragsbiologische theorie (o.a. Darwin, Tinbergen, Wilson, Dawkins) en (2) toepassing van die kennis op de mens. Er zal veel ruimte zijn voor debat.

- College 1: Kunst en cultuur
- College 2: Seksualiteit
- College 3: Sociobiologie en samenleving
- College 4: Niet meer normaal
- College 5: Samenvattend slotcollege

Aansluitend op het laatste college geeft Frans Ellenbroek een rondleiding door Natuurmuseum Brabant, waarbij thema's uit de voorafgaande colleges worden besproken aan de hand van concrete voorbeelden.

Mens en maatschappij

Locatie:
Tilburg

Dag en tijd:
Vrijdag 10.45 – 12.30 uur

Cursusdata:
6, 13, 20, 27 maart
3 april
(reservedatum 17 april)

Prijs:
€ 180 (5 colleges en 1 rondleiding, inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent deelt een reader uit en stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Deze cursus is een herhaling van najaar 2019 (Eindhoven)

Dr. Frans Ellenbroek studeerde biologie aan de RUL met als specialisaties evolutiebiologie, ecologie en ethologie. Hij promoveerde in 1990 op een proefschrift over concurrentie. Na zijn werk als wetenschapper en biologiedocent werd hij conservator respectievelijk directeur van Natuurmuseum Brabant in Tilburg. Daarnaast en daarna was/is hij actief als beeldend kunstenaar en museaal adviseur.





Leergang Psychologie, deel 1

Inleiding in de Psychologie

Dr. Andreas Wismeijer

Waarom doet u de dingen die u doet? Weet u eigenlijk wel hoe u zich gedraagt over de tijd en situaties heen? Zien anderen u op dezelfde manier als u zichzelf ziet? Dit zijn vragen die gemakkelijk te stellen zijn maar beduidend moeilijker om te beantwoorden. We denken ons zelf te kennen en controle te hebben over ons gedrag. Maar hoe beter je kijkt, hoe meer je ziet dat er een kloof bestaat tussen ons bewuste (rationele) en onbewuste (Automatische) gedrag.

In tien colleges maakt u kennis met de meest elementaire psychologische theorieën en inzichten. De cursus zal laten zien wat de belangrijkste componenten van onze psyche zijn, hoe deze zijn opgebouwd, hoe ze werken en hoe ze de werkelijkheid bepalen die wij dagelijks ervaren.

Na een inleiding over gedrag volgt een beknopt overzicht van de psychologie als wetenschapsgebied en hoe psychologisch onderzoek plaatsvindt. Vervolgens komen de belangrijkste psychologische componenten aan bod die kenmerkend zijn voor de mens zoals onze persoonlijkheid, emoties, hoe wij leren en de relatie tussen ons lichaam en onze psyche. Het zal gedurende de cursus geleidelijk helder worden dat van het waarnemen van een objectieve werkelijkheid, hoe basaal ook, geen sprake is en dat we nooit om individuele verschillen tussen mensen heen kunnen.

De onderwerpen die aan bod komen zijn onder andere:

- Wat is gedrag? De psychologie als volwassen wetenschapsgebied
- Psychologisch onderzoek: waar komt de kennis over onze psyche vandaan?
- Evolutietheorie als fundament voor alle psychologische kennis
- Biologie van gedrag: hoe ons lichaam ons gedrag bepaalt
- Psychologie van het leren
- Emoties: smaakmakers van het leven
- Persoonlijkheid: ik ben, ik ben, wie jij niet bent

Als instapcursus in de leergang Psychologie richt deze cursus zich op een brede groep geïnteresseerden in de psychologie zonder enige (professionele) voorkennis.

Mens en maatschappij

Locatie:

Tilburg

Dag en tijd:

Vrijdag 12.45 – 14.30 uur

Cursusdata:

7, 14, 21 februari
6, 13, 20, 27 maart
3, 17, 24 april
(8 mei reservedatum)

Prijs:

€ 273 (10 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Deze cursus maakt deel uit van de nieuwe leergang Psychologie, maar kan ook prima afzonderlijk worden gevolgd.

Dr. Andreas Wismeijer heeft na zijn afstuderen aan de Universiteit van Tilburg zes jaar aan de Vrije Universiteit van Barcelona gewerkt als docent en onderzoeker. Hij promoveerde in Tilburg op de psychologie van geheimen en zijn onderzoek richt zich op de persoonlijkheidspsychologie en de relatie tussen het hebben van geheimen en welzijn.





Gedrag en voortplanting

Veelzijdig complex

Drs. Kees Boele

Ethologie, als subdiscipline binnen de biologie, probeert te doorgronden hoe gedrag tot stand komt en wat het effect is. Lastig blijft daarbij dat wij vanuit ons menselijk perspectief dieren door onze ogen zien en hun gedrag vertalen naar termen die ons bekend zijn.

Deze nieuwe cursus focust op gedrag en voortplanting. Van worm tot wesp en wezel, elk dier heeft signalen nodig om partners te herkennen en op de daartoe gewenste wijze te reageren. Het begint er altijd mee om uit de kakafonie van omgevingssignalen precies de correcte signalen op te vangen die leiden naar een partner van dezelfde soort. Signalen die meestal tijdsgebonden zijn en tot uiting kunnen komen in geur, kleur, geluid en vorm. Nauwverwante soorten die bijna dezelfde niche bezetten moeten elkaar vermijden terwijl gewenste partners herkend moeten worden om tot nageslacht te komen. Informatie opvangen en verwerken is echter pas de eerste stap. Daarna volgt de vertaling in gedrag waarbij twee individuen elkaar moeten vinden. Bij regenwormen is dat simpel, bij verschillende vissoorten zien we al complete baltsrituelen ontstaan terwijl het bij paradijsvogels een complete symfonie is van wervelende bewegingen, kleuren en geluiden. Mocht het daarna alsnog mis gaan dan zorgen soms minieme anatomische verschillen er wel voor dat het (meestal) goed gaat. Amfibieën en vissen hebben echter uitwendige bevruchting en zullen dus in het voortraject al helemaal zeker te zijn van de juiste partner.

Voor veel diersoorten is gedrag en daaropvolgende voortplanting een cyclus van logisch in elkaar grijpende processen. Voor grotere diersoorten is het echter energetisch efficiënter om de partnerkeuze zoveel mogelijk te beperken tot één of hooguit enkele keren in het leven van een individu. Veel vogel- en zoogdiersoorten zijn daarom monogaam en hebben gedrag ontwikkeld om de band met een partner te onderhouden. Een andere optie is om de vaste partner alleen in de voortplantingstijd te ontmoeten en een vaste “begroeting” af te spreken als herkenningmogelijkheid.

“Gedrag en voortplanting” biedt enerzijds een encyclopedie van voortplanting en gedrag in het dierenrijk, anderzijds een inkijkje in modern ethologisch onderzoek.

- College 1:** Introductie voortplanting en gedrag
- College 2:** Voortplanting en gedrag geleedpotigen en andere ongewervelden
- College 3:** Voortplanting en gedrag vissen
- College 4:** Voortplanting en gedrag vogels
- College 5:** Voortplanting en gedrag zoogdieren

Natuurwetenschappen

Locatie:

's-Hertogenbosch

Dag en tijd:

Maandag 10.25 – 12.10 uur

Cursusdata:

9, 16, 23, 30 maart

6 april

(20 april reservedatum)

Prijs:

€ 179 (5 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent deelt een syllabus uit en stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Drs. Kees Boele is bioloog en afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Groningen. Na een carrière in o.a. botanische tuinen is hij nu al jaren docent voor o.a. verschillende HOVO 's en actief als natuurpresentator en schrijver vanuit zijn bedrijf Natuurpresentaties.





Griekse tragedies en morele vraagstukken

Een tegenlicht op onze actualiteit

Dr. Moïra Müller

De Griekse tragedies zijn tijdloos en worden na vijftienghonderd jaar nog steeds overal opgevoerd. Het zijn de oerteksten van onze westerse beschaving. Vraagstukken die nog steeds in de actualiteit spelen worden erin uitgebeeld. De tragedies laten ons zien dat geen enkele morele waarde universeel is, dat democratie nooit vanzelfsprekend is en dat we het publieke debat moeten aangaan over vragen zoals wat is rechtvaardigheid? En wat is deugdzaamheid?

Het Griekse drama kwam tot bloei in Athene rond de vijfde eeuw v. Chr., een periode van politieke verandering, conflict en transformatie van waardensystemen. De democratie was in opkomst en werd onder druk gezet door de oude garde van aristocraten. De Griekse tragedie diende als een spreekbuis voor de verschillende meningen van de Atheense burgers. Omdat de handeling vrijwel altijd was gesitueerd in een mythisch verleden, konden sociaal gevoelige kwesties gemakkelijk aan de orde worden gesteld.

De economische bloei van Athene zorgde voor veel immigratie en binnen een korte tijd ontstond er een multiculturele samenleving. Eén van de grote vragen waar de Atheense burger mee kampte was of individuele vrijheid de belangrijkste waarde is van een democratische samenleving. De tragedieschrijvers probeerde deze vraag van alle kanten te belichten.

In deze cursus zullen we verschillende tragedies lezen en een tegenlicht geven op hedendaagse vraagstukken over macht, wraak, rechtvaardigheid, vrijheid, polarisatie en de groeiende vraag naar een nieuwe sociale identiteit en cohesie.

College 1: Introductie: oorsprong, functie en sociaal-politieke context van de Griekse tragedie.

College 2: De Oresteia van Aischylos: eerwraak en vergeving. Moet de huidige rechtstaat gehoor geven aan de maatschappelijke wens om zwaarder te straffen?

College 3: Agamemnon van Aischylos: besturen tussen (nood)lot en vrijheid. Wat betekent morele besluitvorming als je als leider voor duivelse dilemma's staat?

College 4: Prometheus van Aischylos: technische vooruitgang en overmoed. Moeten we alles willen wat we kunnen?

College 5: Antigone van Sofokles: tunnelvisie en collectieve verantwoordelijkheid. Hoe kunnen we in tijden van individualisatie en radicalisering een sociale cohesie creëren?

College 6: Bacchanten van Euripides: immigratie en angst voor het onbekende.

Waarom gaat het zo vaak mis als we omgaan met migratie en migratie-gerelateerde diversiteit?

College 7: Samenvatting.

Filosofie

Locatie:

's-Hertogenbosch

Dag en tijd:

Woensdag 10.25 – 12.10 uur

Cursusdata:

4, 11, 25 maart

1, 8, 15, 22 april

(6 mei reservedatum)

Prijs:

€ 230 (7 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent deelt een reader uit en stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Dr. Moïra Müller is filosofe en classicus, gepromoveerd aan de Universiteit van Barcelona. Ze werkt als onderzoeker en geeft les aan diverse HOVO's, de ISVW en de Comenius Leergang (Universiteit Groningen).





Marginalen in de zeventiende en achttiende eeuw

Armoede en ellende in het katholieke zuiden van Nederland

Dr. Jos Wassink

Heeft het Donkere Zuiden werkelijk bestaan? Feit is dat de staatkundige, godsdienstige en economische omstandigheden in Noord-Brabant en Limburg in de zeventiende en achttiende eeuw wezenlijk verschilden van die van de provincies in het noorden van Nederland. Ook de militaire situatie was totaal anders. In Holland werd er in het kader van de Tachtigjarige Oorlog na 1600 nauwelijks meer gevochten. In het zuiden, vooral in Limburg, bracht de Vrede van Munster in 1648 absoluut geen einde aan het militaire geweld waaronder vooral het platteland nog enkele decennia vreselijk leed. Boeren moesten zich soms verschuilen voor rondtrekkende militairen. De bevolking werd door de verschillende oorlogvoerende partijen afgeperst. Terwijl Holland zijn Gouden Eeuw beleefde, was er van welvaart in het zuiden weinig sprake.

Gereformeerde regenten en predikanten gingen in Brabant de scepter zwaaien. Uit Limburg werden gereformeerden verjaagd. Katholieken in Brabant zochten hun heil in schuilkerken of in kerken in gebieden die niet tot de Republiek behoorden. Niet alleen om godsdienstige redenen, maar ook om economische motieven trokken mensen weg. De criminaliteit nam toe. In een vestingstad als 's-Hertogenbosch tierde de prostitutie welig. Door de toename van bedelaars en zwervers en criminele bendes nam de onveiligheid op het platteland toe.

In zeven colleges worden de maatschappelijke ontwikkelingen in de zeventiende en achttiende eeuw bekeken. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar de onderlaag van de maatschappij.

College 1: Institutionele organisatie, criminaliteit en rechtspraak.

College 2: De verpaupering van een stad aan de rand van de Peel (Weert als voorbeeld).

College 3: Prostitutie in de vestingstad 's-Hertogenbosch.

College 4: Plattelandsbevolking zoekt veilig heenkomen: de organisatie van boeren-schansen.

College 5: Onderdrukking katholieke geloofsbeleving (sluiting kloosters, verdwijnen processies, komst schuilkerken en grenskerken, bedevaarten over de grens, devotie thuis)

College 6: Migratie. Godsdienstige redenen (vertrek geestelijken en katholieke notabelen uit Brabant en komst gereformeerden) Trek naar Holland om economische motieven (o.a. linnenblekers uit Weert en Helmond naar Haarlem, trekarbeiders, dagloners en dienstmeisjes naar Holland).

College 7: Criminele bendes en bedelaars (en vagebonden, Bokkenrijders, Groot Nederlandse en Brabantse bende).

Geschiedenis

Locatie:

's-Hertogenbosch

Dag en tijd:

Donderdag 10.25 – 12.10 uur

Cursusdata:

5, 12, 19, 26 maart
2, 9, 16 april
(23 april reservedatum)

Prijs:

€ 215 (7 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Dr. Jos Wassink studeerde Geschiedenis in Nijmegen na het behalen van zijn Diploma M.O.-Geschiedenis. Van 1981 tot 1988 was hij werkzaam bij het Rijksarchief in Noord-Brabant en tot 2008 bij de Gemeente Weert. Als gemeentearchivaris had schreef hij een proefschrift over het lokale bestuur en rechtspraak in de periode 1568-1795. In 2008 werd hij provinciaal historicus van Utrecht en de laatste jaren was hij consulente bij het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed te Utrecht. Tegenwoordig geeft hij als stadsgids rondleidingen en doet hij onderzoek naar prostitutie in 's-Hertogenbosch in de 17e en 18e eeuw.





Mythen volgens Ovidius

Drs. Annet van Wiechen

De Romeinse dichter Ovidius smeedde eeuwenoude mythen in eigen dichterlijke woorden aan elkaar in zijn unieke *Metamorphosen*. Vanaf de allereerste verandering – chaos wordt geordende kosmos – neemt Ovidius zijn lezer mee in een verrukkelijke brij van geschiedenissen, mythen en woordspelingen naar zijn eigen tijd, naar de tijd van keizer Augustus.

Niet alleen in de Romeinse tijd maakte het werk furore. Vanaf de achtste eeuw werden de *Metamorphosen* in christelijk middeleeuws Europa veel gelezen, vertaald en bewerkt. Dat de Renaissance schilder zich erdoor liet inspireren lijkt logisch, maar waarom was het werk in onze contreien in de protestantse zeventiende "Gouden" Eeuw zó populair? In 1604 verscheen het *Schilder-boek* van Karel van Mander (1548-1606) met o.a. zijn *Uitleggingh op den Metamorphosis Pub. Ovidij Nasonis*. Ovidius' werk stond toen bekend als *schildersbijbel* "omdat er veel historien uit geschildert wierden".

Ovidius' woorden zijn de leidraad in deze cursus, maar we gaan ook steeds de diepte in op zoek naar de verschillende symbolische betekenissen van de verhalen. Was de ontvoering van mooie jonge Ganymedes een van de vele slippertjes van Zeus/Jupiter, de middeleeuwer zag in Ganymedes de evangelist Johannes die in de hemel werd ontvangen. Later symboliseerde Ganymedes voor filosofen de ziel die hevig verlangde zich met het goddelijke te verenigen en Rembrandt's Ganymedes had wellicht een politieke lading.

Deze cursus is ideaal om alle klassieke mythen weer eens op te halen en de tijdgebonden diepere symboliek ervan te ontdekken.

Opsomming onderwerpen per college:

College 1: Inleiding

College 2 t/m 6: De verhalen volgens Ovidius

Kunst en cultuur Geschiedenis

Locatie:

's-Hertogenbosch

Dag en tijd:

Donderdag, 14.00 - 15.45 uur

Cursusdata:

12, 19, 26 maart

2, 9, 16 april

(23 april reservedatum)

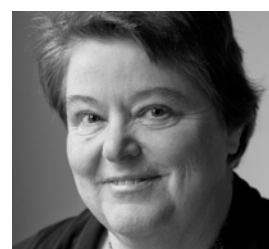
Prijs:

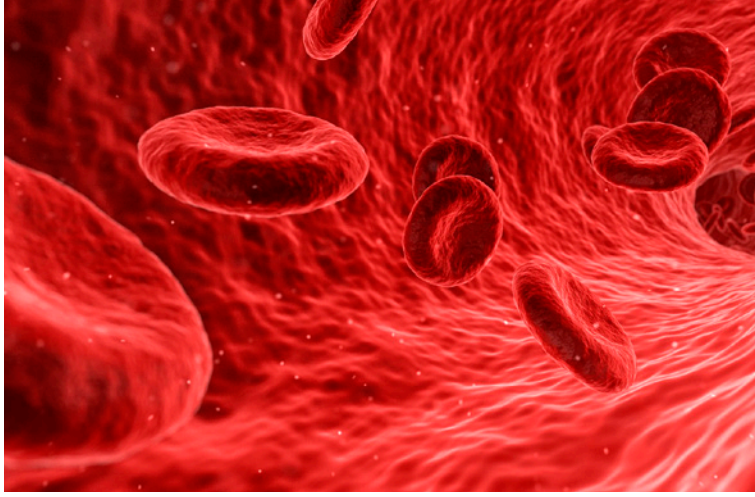
€ 201 (6 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent deelt een syllabus uit.
Aanbevolen literatuur: vertaling van Ovidius' *Metamorphosen*; zie www.oudweb.nl/ovidius

Drs. Annet van Wiechen startte na haar studie aan de Rijksuniversiteit Leiden samen met haar partner de onderneming conens & van wiechen (vanaf 1984) die volwassenonderwijs organiseert en verzorgt voor diverse organisaties en HOVO's. Haar specialiteit is de oudheid en middeleeuwen in het Middellandse Zeegebied dat ze vaak bereist voor eigen onderzoek.





Immunologie

Hoe werkt het afweersysteem

Dr. Ruud Licht

Natuurwetenschappen

Locatie:
Eindhoven

Dag en tijd:
Maandag 10.30 - 12.15 uur

Cursusdata:
2, 9, 16, 23, 30 maart
6 april
(20 april reservedatum)

Prijs:
€191 (6 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar. Aanbevolen literatuur: *Basic Immunology*, A. Abbas Elsevier, ISBN 9780323390828

We worden constant bestookt door ziekmakers. Ons afweersysteem moet zeer agressief op kunnen treden om te voorkomen dat we ziek worden, maar veroorzaakt daardoor soms juist ook ziektes. Welke onderdelen van het afweersysteem zijn er allemaal, en hoe werken deze samen?

In de 6 colleges komt aan de orde:

College 1. Onderdelen van het afweersysteem: Immunologische organen, cellen, eiwitten en signaalstoffen beschermen ons tegen ziekmakers. Deze werken samen in een ingewikkelde choreografie waarbij gemakkelijk iets misgaat, zoals het ontstaan van chronische ontstekingen. Uitgelegd wordt wat de rol is van het beenmerg, de lymfeklieren en de milt, en wat antilichamen, cytokines en microRNA's zijn.

College 2. Hoe leert het afweersysteem: Het afweersysteem heeft een gedegen opleiding nodig om goed op te kunnen treden tegen ziekmakers maar aandoeningen zoals allergie en auto-immuniteit te vermijden. Wat precies is "self/non-self discrimination", de "Danger-hypothese", en hoe werkt immunotherapie?

College 3. Huidige kennis en wetenschappelijk onderzoek: Wat is de stand van zaken in het onderzoek naar bijvoorbeeld allergieën en immunotherapie voor kankerbestrijding.

We gebruiken kennis van het afweersysteem voor het corrigeren van immunologische afwijkingen, het inzetten van T-cellen bij de bestrijding van kanker en voor bijvoorbeeld vaccinaties.

College 4. Het intracellulaire afweersysteem: In elke cel zit een apart afweersysteem om ons te beschermen tegen virussen. Dit systeem kunnen we gebruiken voor nieuwe vormen van gentherapie.

College 5. Stamcellen en herstel: Het afweersysteem moet zeer agressief op kunnen treden maar veroorzaakt daardoor soms veel schade die moet worden gerepareerd. Wat is de rol van het afweersysteem bij herstel na ziekte. Hoe worden stamcellen geactiveerd, en hoe beïnvloeden stamcellen op hun beurt het afweersysteem.

College 6. Afweer en veroudering: Bij steeds meer ouderdomsziektes wordt een rol van het afweersysteem gevonden. Bij veel aandoeningen is een rol van het afweersysteem gevonden, bijv. bij diabetes, Alzheimer en veroudering. Wat is die rol precies. En wat is de rol van bacteriën en virussen met wie we samenleven.

Deze cursus geeft u inzicht in hoe aandoeningen als allergie, diabetes en veroudering ontstaan. Ook wordt uitgelegd hoe we het afweersysteem kunnen manipuleren om vaccins te maken, kanker te bestrijden en DNA aan te passen.

Dr. Ruud Licht studeerde Medische Biologie aan de Universiteit van Amsterdam en deed aan verschillende universiteiten onderzoek naar vaccins, auto-immuniteit, stamcellen en tissue-engineering. Momenteel richt hij zich op onderwijs geven en schrijven over wetenschap.





China was al ooit een wereldmacht

Drs. Constance van der Putten

Geschiedenis

Locatie:
Eindhoven

Dag en tijd:
Dinsdag 13.30 – 15.15 uur

Cursusdata:
3, 10, 17, 24 maart
(12 mei reservedatum)

Prijs:
€ 140 (4 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

De 'opkomst' van China als wereldmacht wordt door velen als verontrustend ervaren, als inbreuk op de historische machtsverhoudingen. Maar de Chinezen zien dat zelf anders: de gang van hun land is enkel een herstel van China's oude glorie als machtigste en beschaafdst land in de wereld! Nu gaat het Rijk van het Midden zijn rechtmatige plaats op aarde terugkrijgen. Immers eeuwenlang regeerde de Chinese keizer met hemels mandaat. In de 15e eeuw verkende Zheng He, admiraal van de Chinese vloot, voor zijn machtige keizer de kusten van Azië en Afrika en bracht voor hem een giraf mee. En toen de Europeanen het eertijds mysterieuze China leerden kennen, vanaf de 17e eeuw, waren zij onder de indruk van dit land.

In Europa raakte China in de mode: kunst en decoratie waren Chinees-georiënteerd, Pas in de 19e eeuw verloor China zijn kracht, werd vernederd door het Westen en door Japan, gedegradeerd tot een minderwaardige staat. Maar dat, zo weten ze in China zeker, was een intermezzo in de geschiedenis, want het land recupereerde. In het begin van de 20ste eeuw wilde de Chinese politicus Sun Yat-Sen China nog moderniseren naar Westers model: *'wij, het moderne volk van China, zijn allemaal nutteloos, maar als we voortaan de westerse beschaving als voorbeeld nemen, kunnen we gemakkelijk van onze zwakte onze sterkte maken en van het oude het nieuwe'*. Maar inmiddels is China trots. Trots op een geschiedenis van ruim 5.000 jaar en overtuigd van de superioriteit van de eigen beschaving. Het 'plan van aanpak' van het land is nu door en door Chinees.

Deze vierdelige cursus gaat over de vervlogen hoogtijdagen, met name over de periode tussen 15e en 18e eeuw, de eeuwen van de Ming -dynastieën (1368-1644) en Qing -dynastieën (1644-1912), en ook naar de achtergrond van de teloorgang, in de 19e eeuw.

College 1: Introductie: het wereldwijde ongemak bij de opkomst van China als wereldmacht. Overzicht van de Chinese geschiedenis in Oudheid en Middeleeuwen, tot 960

College 2: De moderne tijd, 960-1644, het einde van de 'Ming-schittering'

College 3: Bloei en verval van de Qing-dynastie, China en Europa, 17e en 18e eeuw

College 4: Neergang en vernedering in de 19e eeuw, het nieuwe China in de 20ste eeuw

Drs. Constance van der Putten is historica. Zij studeerde geschiedenis in Nijmegen en massacommunicatie in Amsterdam. Sinds jaren is zij docent geschiedenis bij verschillende onderwijsinstututen. Zij is auteur van verschillende boeken en schrijft historische artikelen voor de Brabantse glossy Brabeau.





De Stuarts... Never a dull moment

Vorsten in zeventiende eeuw Engeland

Drs. Constance van der Putten

Geschiedenis

Locatie:
Eindhoven

Dag en tijd:
Dinsdag 13.30 – 15.15 uur

Cursusdata:
31 maart
7, 14, 21 april
(12 mei reservedatum)

Prijs:
€ 140 (4 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal cursusmateriaal beschikbaar.

De zeventiende eeuw in Engeland was tumultueus, de koningen en koninginnen uit de familie Stuart (1603-1714), geruchtmakend. Zo stond de eerste Stuart vorst, de Schotse Jacobus I, opvolger van de laatste Tudor vorstin Elizabeth I, te boek als 'geleerdste gek van de christenheid'; zijn zoon en opvolger Karel I werd vanwege zijn koppig volgehouden absolutistische neigingen door z'n eigen onderdanen in een burgeroorlog onthoofd, waarna Engeland elf jaar lang een republiek werd onder leiding van de straffe lord protector, herenboer Oliver Cromwell.

In 1660 werd het koninkrijk hersteld, met Karel II, zoon van Karel I op de troon; deze werd vanwege zijn zwierige levensstijl en zijn vele maîtresses 'de vrolijke koning' genoemd. Na zijn overlijden werden de zaken er niet bepaald beter op. De nieuwe koning Jacobus II, Karels broer, slaagde er in korte tijd in veel onderdanen van zich te vervreemden, door tegen hun wil openlijk katholiek te zijn en door te sympathiseren met de absolutist bij uitstek, zijn neef koning Lodewijk XIV van Frankrijk. Die ontevredenheid leidde tot een samenzwering. Het Engelse parlement stuurde in 1688 een brief naar 's koning schoonzoon, prins Willem van Oranje, waarin zij hem vroegen Jacobus II met een militaire interventie te dwingen zijn protestantse dochter Maria, Willems echtgenote, tot erfgenaam te maken. Willem nu had weinig aanmoediging nodig, landde op 5 november 1688 in Engeland, mét een groot leger. Jacobus werd verjaagd, aan Willem en Maria gezamenlijk de troon aangeboden, op voorwaarde dat zij, in een *Declaration of Rights*, de rechten van het parlement zouden garanderen. Het document geldt als een van de grondslagen van de constitutionele monarchie. Kinderloos als Maria en Willem waren, werden zij opgevolgd door zus Anna I. Toen deze in 1714 kinderloos overleed, ondanks zeventien zwangerschappen, was het Stuart tijdperk voorbij. Te midden van alle commotie was Engeland intussen uitgegroeid tot een wereldmacht.

Deze cursus beschrijft de levens van de Engelse vorsten uit de Stuart familie in de context van de turbulente gebeurtenissen in de 17e eeuw in Engeland en Europa.

- College 1:** Inleiding bij de 17e eeuw ; koning Jacobus I
- College 2:** Koning Karel I; lord protector Oliver Cromwell
- College 3:** Koning Karel II; koning Jacobus II
- College 4:** Glorious Revolution: Mary Stuart en Willem van Oranje; koningin Anna

Drs. Constance van der Putten is historica. Zij studeerde geschiedenis in Nijmegen en massacommunicatie in Amsterdam. Sinds jaren is zij docent geschiedenis bij verschillende onderwijsinstututen. Zij is auteur van verschillende boeken en schrijft historische artikelen voor de Brabantse glossy Brabeau.





Klanken van de wereldgeschiedenis

Componisten met de 'soundtrack' van de tijd! Deel 2

Joop van Velzen MSc MA

Welke invloed heeft de klassieke muziek op de geschiedenis gehad en merken wij hiervan nog iets in ons dagelijks leven? Hoe kunnen we terugkijken op tal van historische ontwikkelingen en daarbij zien (en horen!) dat de muzikale context om memorabele gebeurtenissen heen mede van invloed is geweest op het verloop ervan.

In deze 8-delige collegereeks wordt de aandacht gericht op de klassieke muziek, waarin tal van componisten over die historische situaties hun 'muzikale licht' lieten schijnen. Een veelheid aan klanken, genres en instrumenten laten ons daar nog altijd van genieten!

Bij de verschillende onderwerpen van deze lessenreeks horen namen als Elisabeth de la Guerre, Giovanni da Palestrina, Georg Friedrich Händel, Felix Mendelssohn, Franz Schubert, Gabriël Fauré, Sergei Prokofjev en John Adams.

En dat zijn er dan nog maar enkelen; nog veel meer 'warme' klanken komen er op u af om de soms 'koude' periodes in de geschiedenis te belichten!

De volgende onderwerpen komen per college aan bod:

- College 1:** Islam in Europa – de Moren in Spanje, Frankrijk, Italië en op de Balkan
- College 2:** Hof van Bourgondië
- College 3:** De Gouden Eeuw
- College 4:** Muziek en/van filosofen
- College 5:** De 1ste industriële revolutie
- College 6:** Het Weense Fin-de-siècle
- College 7:** De Oktoberrevolutie in Rusland
- College 8:** De 2de Wereldoorlog en klassieke muziek

Deze cursus is een vervolg op de cursus 'Klassieke muziek in historisch perspectief' die in het najaar 2018 in Eindhoven heeft plaatsgevonden maar kan ook prima afzonderlijk worden gevolgd.

Muziekgeschiedenis

Locatie:
Eindhoven

Dag en tijd:
Woensdag 10.30 - 12.15 uur

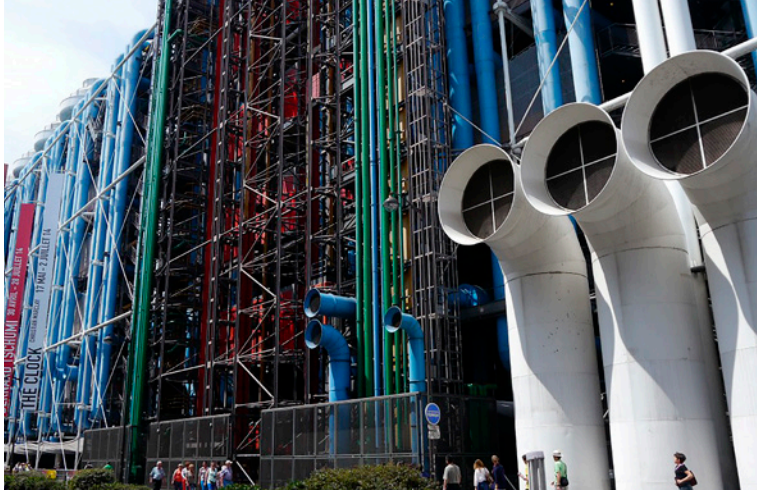
Cursusdata:
4, 11, 18, 25 maart
1, 8, 15, 22 april
(6 mei reservedatum)

Prijs:
€ 236 (8 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Joop van Velzen MSc MA is schrijver en docent muziekgeschiedenis. Hij heeft zich jarenlang zowel in Nederland als in Canada academisch geschoold in de geschiedenis van de westerse klassieke muziek. Hij publiceerde de meerdelige biografie: Clara Schumann & Johannes Brahms: een biografie van een muzikale vriendschap in brieven en noten. Meer informatie over de docent: www.musicinlife.nl





De onbekende wereld van acht indrukwekkende Parijse musea

Hun geschiedenis, ontwikkeling en collectie

Dr. Renske Langebeek

Parijs herbergt vele bijzondere (kunst)collecties. Misschien heeft u een of meerdere musea weleens bezocht. In deze cursus ziet u deze musea van een andere kant en krijgt u een kijkje achter de schermen. U komt meer te weten over de geschiedenis en ordening van de musea en de collecties. Ook komt een recente tentoonstelling die in het betreffende museum is gehouden of verwant is aan het museum aan de orde en krijgt u een toelichting over het ontstaan van musea in het algemeen, evenals inzicht in de Franse politiek ten aanzien van musea.

Tot op de dag van vandaag kan bijna geen enkele collectie ter wereld concurreren met het Musée du Louvre dat in Frankrijk geldt als het nationale museum. Op de linkeroever van de Seine in het 7e arrondissement ligt het Musée d'Orsay, naast het Louvre het meest bezochte museum van Parijs. Het Centre national d'Art et de Culture Georges Pompidou, ook wel "supermarkt van de kunst" genoemd steekt sterk af bij de omringende Parijse architectuur. Het particuliere museum Fondation Louis Vuitton is een particulier museum en bevat vooral kunstvoorwerpen uit de 20e eeuw van de Franse zakenman Bernard Arnault en het Palais de Tokyo is gewijd aan tentoonstellingen van hedendaagse kunst. De collectie van het Muséum national d'Histoire naturelle is verdeeld over drie musea: de Grande Galerie de l'Évolution, de Galerie d'Anatomie Comparée et de Paléontologie en de Galerie de Minéralogie et de Géologie.

Voormalig president Jacques Chirac wilde de Franse collecties van niet westerse kunst onder één dak brengen. Vanaf 2000 werden een groot aantal kunstwerken uit Afrika, Amerika, Oceanië en Azië in het Musée du Quai Branly Jacques Chirac ondergebracht. Het Musée de l'Homme is na een renovatie van ruim zes jaar heropend in oktober 2015 en geeft onderdak aan verzamelingen uit de prehistorie en culturele antropologie.

- College 1: Introductie
- College 2: Louvre + moderne kunst
- College 3: Musée d'Orsay + tentoonstelling Berthe Morisot
- College 4: Centre Pompidou + tentoonstelling Bacon en toutes lettres
- College 5: Fondation Louis Vuitton en Palais de Tokyo
- College 6: Muséum national d'Histoire naturelle + De geur van succes Gerard & Cornelis van Spaendonck, bloemschilders in Parijs
- College 7: Musée du Quai Branly Jacques Chirac, Musée de l'Homme

Kunst en cultuur

Locatie:
Eindhoven

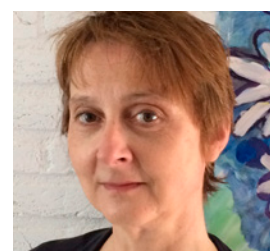
Dag en tijd:
Woensdag 13.30 - 15.15 uur

Cursusdata:
4, 11, 18, 25 maart
1, 8, 15 april
(22 april reservedatum)

Prijs:
€ 215 (7 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Dr. Renske Langebeek is in Parijs gepromoveerd in de Museologie aan het Muséum national d'Histoire naturelle nadat zij haar Bachelor Museologie heeft behaald aan de Reinwardt Academie in Amsterdam. Ze is eveneens in bezit van een doctoraal Franse taal- en letterkunde. Momenteel werkt ze als docent Frans en Kunstgeschiedenis aan de Hogeschool Rotterdam. Ze geeft Kunstgeschiedenis bij de Volksuniversiteit en houdt lezingen voor de Alliance Française over Parijse musea.





Wervelende klassieke muziek

Luisteren naar componisten en hun absolute meesterwerken!

Joop van Velzen MSc MA

Tijdens de Luistermiddagen worden de meest aansprekende werken van een drietal componisten gepresenteerd en kort toegelicht: één uit de Renaissance/Barok, één uit de Romantiek en één uit de moderne tijd, met constant daarbij aandacht voor één componist.

Naast achtergrondinformatie wordt hun plaats en betekenis in de muziekgeschiedenis toegelicht en luistert u naar en geniet u van hun muziek. Door beeld en geluid optimaal recht gedaan aan de getoonde fragmenten, waarin voornamelijk 'live' uitgevoerde muziek te horen en te zien zal zijn! Kortom, niet alleen levendige, maar ook bijzonder onderhoudende middagen die de schoonheid van klassieke muziek nog eens sterk benadrukken en daarnaast verschillende stijlen en genres in verbinding brengen met de periodes waarin deze gecomponeerd zijn!

Iedereen met belangstelling ervoor én eenieder zie zijn/haar interesse in de klassieke muziek verder wil ontwikkelen, is welkom en doet er goed aan zich voor de verschillende Luistermiddagen in te schrijven.

De volgende componisten komen per college aan bod:

- College 1:** Toonaangevende Telemann, Taneyev en Tailleferre
- College 2:** Krachtige Kapsberger, Kodaly en Kapralova
- College 3:** Swingende Sweelinck, Schumann en Segerstam
- College 4:** Uitnodigende Uccellini, Urspruch en Ustvolkskaja

Muziekgeschiedenis

Locatie:
Eindhoven

Dag en tijd:
Woensdag 13.30 – 15.15 uur

Cursusdata:
15, 22 april
6, 13 mei
(20 mei reservedatum)

Prijs:
€ 140 (4 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Joop van Velzen MSc MA is schrijver en docent muziekgeschiedenis. Hij heeft zich jarenlang zowel in Nederland als in Canada academisch geschoold in de geschiedenis van de westerse klassieke muziek. Hij publiceerde de meerdelige biografie: Clara Schumann & Johannes Brahms: een biografie van een muzikale vriendschap in brieven en noten. Meer informatie over de docent: www.musicinlife.nl





Egypte ontraadseld

Mysterieën uit de oudheid onder de loep

Drs. Huub Pragt

Pseudowetenschappers die zich met het oude Egypte bezighouden, zijn het met elkaar eens dat er een wereldwijd complot gaande is. Egyptologen weten meer, maar blijven hardnekkig ontkennen dat 12.500 jaar geleden een verdwenen hoge beschaving in Egypte heeft bestaan. Deze cultuur zou een buitenaardse origine hebben gekend.

Het oude Egypte is van oudsher omgeven door raadsels die aanleiding geven tot uiteenlopende theorieën. Is de positionering van de piramiden van Gizeh gebaseerd op sterrenkundige berekeningen? Wat was de rol van het sterrenbeeld Orion? Raadselachtige voorstellingen in tempels en graven roepen eveneens vragen op. Beschikten de Egyptenaren over meer technische kennis en vaardigheden dan we tot nu toe dachten? Hoe valt immers het nauwkeurige steenhouwwerk bij de bouw van de piramiden te verklaren? Over het lot van de koningsmummies is ook veel gespeculeerd. Kan Nefertiti begraven liggen achter de wanden in het graf van Toetanchamon?

Bij het bestuderen van de Egyptische cultuur is het goed om zich een vorm van academische vrijheid te veroorloven. Een out-of-the-box-mindset schept vaak de ruimte om tot nieuwe inzichten en ideeën te komen. Dit dient echter altijd te worden getoetst aan de feiten. Dat de pseudowetenschappers zich niet neerleggen bij de kritiek van de egyptologen, is begrijpelijk.

De docent, egyptoloog Huub Pragt komt zelf ook met een paar onderwerpen waarover nog geen consensus bestaat binnen het vakgebied. Zo geeft hij zijn mening over de identiteit van de historische figuren Kiya en Semenchkara die ooit in Achetaton, het huidige Tell el-Amarna, hebben geleefd. Daarnaast heeft hij een persoonlijke visie op het Egyptische dodengeloof. Onderwereld als aanduiding voor de Doeat is volgens hem een foutief gekozen term en hoort feitelijk niet in de egyptologie thuis. Ook is het zijn overtuiging dat de hemelreis die de overledene iedere nacht opnieuw samen met de zonnegod Ra aflegt door het lichaam van de hemelgodin Noet, ondermeer verwijst naar het proces van zwangerschap en wedergeboorte.

- College 1: Een verdwenen oude beschaving?
- College 2: Mysterieuze koningsmummies.
- College 3: Raadselen rondom Nefertiti.
- College 4: De nachtelijke hemelreis.

Geschiedenis

Locatie:
Eindhoven

Dag en tijd:
Donderdag 10.30 – 12.15 uur

Cursusdata:
9, 16, 23 april
7 mei
(14 mei reservedatum)

Prijs:
€ 140 (4 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
Verplicht boek: Huub Pragt, *Egypte ontraadseld*, WalburgPers, 2019, ISBN: 9789462494336,
€ 19,99. De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Drs. Huub Pragt is in 1989 afgestudeerd aan de Universiteit Leiden. Na zijn studie egyptologie werd hij werkzaam in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Gedurende tien jaar hield hij zich bezig met educatie en publieksactiviteiten. Naast het geven van cursussen en lezingen leidt hij reizen naar Egypte. Hij heeft verscheidene populair-wetenschappelijke boeken en twee historische romans geschreven.





Zijn, Tijd en Leegte

Een vergelijking tussen oosterse en westerse denkers

Drs. Arnold Ziegelaar

Zijn, tijd en leegte zijn kernwoorden van het filosofische denken, zowel in het oosten als in het westen. In deze collegereeks onderzoeken we fundamentele gedachtegangen rond deze woorden in hun onderlinge samenhang. Doel van de cursus is het ontdekken van verschillen en overeenkomsten tussen oosterse en westerse denkers en daarmee het verdiepen van onze levensbeschouwing. In het westen staat Zijn, en daarmee samenhangende begrippen als 'eeuwigheid', 'substantie' en 'God' van meet af aan centraal. Dit begint bij Parmenides en Plato. Nadruk op het (bewust-)zijn vinden we ook in de Vedantafilosofie van Shankara en veel later bij Heidegger.

Het niets en de leegte worden in het westen ervaren als negatief, als gebrek. In het moderne westerse denken vanaf Schopenhauer en Nietzsche komen deze steeds meer naar voren als oorspronkelijke aspecten van de wereld. Daarmee kan men spreken van een zekere toenadering van het westers denken naar het oosterse (Zen) boeddhisme waarin deze noties al veel eerder belangrijk waren. In het oosten zijn leegte en niets inherent aan het kosmisch bestaan. Om opvattingen over zijn en leegte te onderzoeken is tijd een belangrijk scharnierpunt omdat in tijd zijn en niets verenigd lijken: zij betreft de overgang van zijn naar niet-zijn en niet-zijn naar zijn. De tijd denken is dus zijn en niets in samenhang brengen.

In de cursus bespreken we grondgedachten van westerse denkers als Parmenides, Plato, Thomas, Spinoza, Nietzsche en Heidegger en van oosterse denkers zoals Shankara (rond 800), Dogen (1200-1253), Masao Abe (1915-2006) en Byung-Chul Han (geb.1959).

Opsomming onderwerpen per college:

- College 1:** Wat is comparatieve filosofie?
- College 2-3:** Zijn en tijd bij Parmenides, Plotinus, en Thomas van Aquino
- College 4-5:** Shankara en Heidegger over het Zijn.
- College 6:** Dogen en Masao Abe over de leegte en de tijd
- College 7:** Tijd en Niets bij Nietzsche en Heidegger
- College 8-9:** Filosofie van het Zenboeddhisme (Byung-Chul Han)
- College 10:** Conclusie

Filosofie

Locatie:
Eindhoven

Dag en tijd:
Donderdag 13.30 – 15.15 uur

Cursusdata:
6, 13, 20 februari
5, 12, 19, 26 maart
2, 9, 16 april
(23 april reservedatum)

Prijs:
€ 273 (10 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent stelt digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Drs. Arnold Ziegelaar studeerde wijsbegeerte aan de Universiteit Leiden en is docent filosofie in het hoger onderwijs. Daarnaast werkt hij voor verschillende HOVO-instellingen en voor de Internationale School voor Wijsbegeerte. Zijn interessegebied is breed en ligt vooral bij levensfilosofie, bewustzijnsfilosofie en godsdienstfilosofie. In 2015 verscheen zijn boek *Aardse mystiek* en in 2016 *Oorspronkelijk bewustzijn* bij ISVV uitgevers.





Filosofie versus Literatuur – literatuur versus filosofie

Van Dostojevski tot en met Grunberg

Drs. Nelleke Canters

Filosofie en Literatuur hebben sinds de oudheid een innige band met elkaar: beide gaan over taal. Vaak hebben ze dezelfde vragen, en overeenkomstige inzichten. In bekende romans treffen we filosofische passages aan en in filosofische geschriften metaforrijke en dramabewuste inhoud. Anders gezegd: er is sprake van literaire filosofen en van filosofische schrijvers. Er bestaat zelfs een positie in de filosofie die stelt dat alle tekst als literatuur gelezen dient te worden. Echter toch is de relatie tussen filosofie en literatuur niet zo doorzichtig als op het eerste gezicht lijkt.

De literaire taal blijkt meer te zijn dan een transportmiddel van vastliggende betekenissen of van een geschiedenis. Alles, wat in de filosofische taal meer als bijzaak geldt en als betekenisloos, zoals klank, ritme, poëtisch moment, aanschouwelijk door de metaforiek, is betekenisvol in het literaire werk. Een filosofische tekst heeft deze esthetische meerwaarde niet nodig, in tegendeel: te veel schoonheid en stijlvormen maken snel verdacht, iets wat ten koste gaat van de discursieve rede, van de 'waarheid'.

Zoals gezegd: literatuur en filosofie zijn als het ware broer en zus van elkaar, beide zijn onderzoekers van mens en cultuur. Menig schrijver stelt de filosofische vraag: hoe moet je leven? Hoe ziet de relatie eruit tussen mens en samenleving, tussen mens en cultuur, tussen mens en vreemdeling, tussen man en vrouw, tussen mens en het absurde? Bij diverse schrijvers zoals bijvoorbeeld Fjodor Dostojevski, Virginia Woolf, Thomas Mann, Michel Houellebecq, Milan Kundera, Marguerite Duras, Albert Camus, Arnon Grunberg, treffen we indringende analyses aan van onze westerse cultuur op het gebied van de filosofische antropologie en cultuurfilosofie. Bij allen gaat het om literatuur als filosofie, om literaire verkenningen op diverse filosofische terreinen.

In deze cursus wordt de filosofische dimensie van literatuur bestudeerd aan de hand van een aantal belangrijke werken van schrijvers uit zowel de 19e en 20e eeuw als uit het heden.

- College 1:** Inleiding: wat is filosofie? Wat is literatuur?
- College 2:** Wat zijn de raakvlakken en verschillen tussen literatuur en filosofie?
- College 3:** Welke belangrijke filosofische stromingen hebben invloed op de literatuur?
- College 4:** Welke filosofische thema's vormen de kern in de diverse stromingen?
- College 5, 6, 7, 8, 9, en 10 :** Analyse en bespreking van teksten van diverse meesterwerken, van de moderne tijd tot heden.

Filosofie

Locatie:
Eindhoven

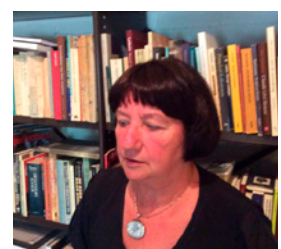
Dag en tijd:
Vrijdag 10.30 – 12.15 uur

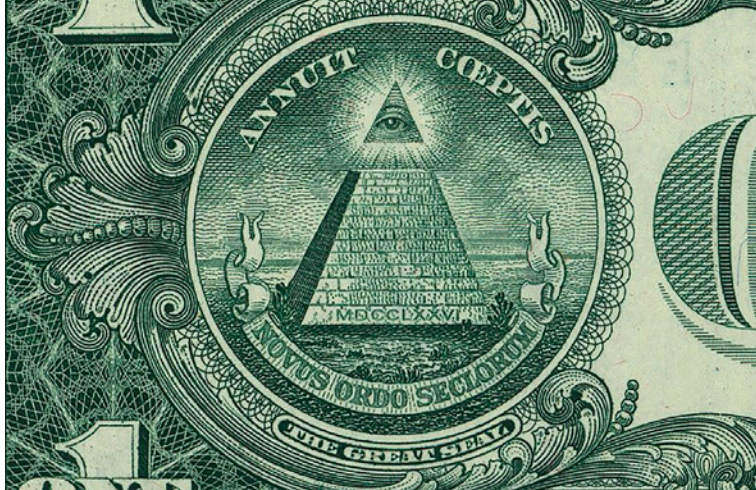
Cursusdata:
7, 14, 21 februari
6, 13, 20, 27 maart
3, 17, 24 april
(8 mei reservedatum)

Prijs:
€ 273 (10 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
De literatuur wordt het 1e college bekend gemaakt. De docent stelt geen digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Drs. Nelleke Canters was hogeschooldocent filosofie aan de Fontys Hogescholen te Eindhoven, onderzoeker aan het Nietzsche Kolleg te Weimar en bestuurslid van de Wijsgerige Kring Eindhoven. Ze is directeur van het Centrum voor Filosofie & Kunst te Budel en verzorgt ieder jaar een denkvakantie in samenwerking met diverse buitenlandse universiteiten.





Tempeliers en andere geheime Genootschappen

De zin en de onzin

Dr. John van Schaik

Volgens de Romeinen zijn de bijeenkomsten van de vroege christenen geheim en een 'Cultus der Lusten'. De christenen van Rome vinden op hun beurt dat de gnostische christenen geheime rituelen hebben. Volgens kerkvader Augustinus (354-430) nuttigen de christelijke manicheeërs in hun geheime bijeenkomsten 'menselijk zaad'.

Dergelijke verdachtmakingen vinden we in de geschiedenis telkens weer terug. De katharen doen aan seksuele rituelen tijdens hun 'nachtelijke bijeenkomsten'. Ook de tempeliers zouden aan seksuele riten doen. Met dank aan De Da Vinci Code van Dan Brown. Dat het tempelierslicht met de moord op de laatste grootmeester Jacques de Molay in 1314 dooft, gaat er bij veel mensen niet in. Er zijn nog steeds 'geheime tempeliersgenootschappen', waaronder de Hermetic Order of the Golden Dawn, en antroposofie van Rudolf Steiner (1864-1925). Andersom waarschuwt Rudolf Steiner weer voor de zeer geheime machinaties van sommige vrijmetselaarorden die de eerste wereldoorlog zouden hebben uitgelokt.

Bestaan er geheime genootschappen die achter de schermen van het wereldtoneel aan de touwtjes trekken, zoals de Illuminati die de Franse Revolutie hebben gemanipuleerd? Of de Amerikaanse Skull & Bones waar nogal wat presidenten lid van zouden zijn? Of de Scientology Church?

Wat maakt eigenlijk dat een geheim genootschap een geheim genootschap is? Wat zijn daarvan de kenmerken en wie bepaalt dat? Aan de hand van een historisch overzicht proberen we in deze cursus antwoorden te krijgen.

Opsomming onderwerpen per college:

- College 1: Begripsbepaling aan de hand van historisch overzicht
- College 2: Gnostici en manicheeërs in de oudheid
- College 3: De katharen en tempeliers in de middeleeuwen
- College 4: De vrijmetselarij
- College 5: De illuminati
- College 6: De jezuïeten
- College 7: Hermetic Order of the Golden Dawn en Rudolf Steiner
- College 8: Opus Dei
- College 9: Skull & Bones
- College 10: Scientology Church

Geschiedenis Religiewetenschappen

Locatie:

Breda

Dag en tijd:

Dinsdag 10.25 – 12.10 uur

Cursusdata:

4, 11, 18 februari

3, 10, 17, 24, 31 maart

7, 14 april

(21 april reservedatum)

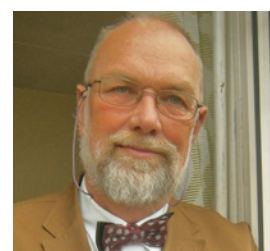
Prijs:

€ 273 (10 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:

De docent stelt digitaal cursusmateriaal beschikbaar.

Dr. John van Schaik is afgestudeerd op de middeleeuwse mysticus Jan van Ruusbroec (1293-1381) en gepromoveerd op het godsbeeld van de laatantieke christelijke manicheeërs en de middeleeuwse katharen. Hij heeft vele publicaties op zijn naam staan over de relaties tussen het kerkelijke en buitenkerkelijke christendom.





Dante's Divina Commedia

Zijn reis door hel, vagevuur en hemel in beeld gebracht

Drs. Marian van Caspel-van Til

De *Divina Commedia* van Dante Alighieri (1265-1321) – 700 jaar geleden geschreven – behoort tot de grootste literaire werken van de Europese cultuur. In honderd canti beschrijft Dante zijn denkbeeldige tocht door hel, vagevuur en hemel. Deze reis leidt uiteindelijk tot de Visio Dei, het zien van God. Elk van de drie rijken bestaat uit tien afdelingen, waarbij de hellekringen het spiegelbeeld vormen van de hemelen van het paradijs. Als begeleiders heeft hij de dichter Vergilius, zijn geliefde Beatrice en tenslotte de mysticus Bernard van Clairvaux.

Vele kunstenaars hebben zich in de loop der eeuwen door het beeldend taalgebruik van de dichter laten inspireren. In deze cursus wordt Dante's reis in beeld gebracht aan de hand van kunstwerken van de 14e eeuw tot nu. U ziet middeleeuwse miniatures en illustraties van onder anderen Sandro Botticelli, William Blake, Salvador Dalí, Robert Rauschenberg en Juke Hudig.

De *Commedia*, zoals het werk oorspronkelijk heette, kent een enorme rijkdom aan personages: meer dan zeshonderd historische en mythologische figuren worden bij naam genoemd. Aan vele van deze personen zitten verhalen vast, zoals het ontroerende verhaal van de geliefden Francesca en Paolo, tijdgenoten van Dante. In de tweede kring van de hel, die van de wellustigen, worden zij in een razende storm eeuwig door de lucht rondgesleurd. Het beroemde beeld van Rodin, *De kus*, is op deze geliefden geïnspireerd.

Tijdens deze zesdelige cursus maakt u in grote lijnen kennis met het verhaal van de *Divina Commedia*, de opbouw ervan, de kunstenaars die zich erdoor lieten inspireren en de diverse vertalingen in het Nederlands. De *Divina Commedia* vertoont een gelaagdheid die interpretatie op verschillende niveau's mogelijk maakt. Met behulp van uitstapjes naar de historie, psychologie, theologie, filosofie, astronomie en esoterie wordt het werk uitgelegd. Uiteindelijk komt u er wellicht achter dat het verhaal van Dante meer over uzelf gaat dan u had kunnen bevroeden.

Kunst en cultuur

Locatie:
Breda

Dag en tijd:
Woensdag 10.25 – 12.10 uur

Cursusdata:
4, 18 maart
1, 8, 15, 22 april
(6 mei reservedatum)

Prijs:
€ 203 (6 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent deelt een syllabus uit.

Drs. Marian van Caspel-van Til is kunsthistorica. Vanuit haar bedrijf Kunst in verbinding geeft zij lezingen en cursussen. Ze houdt ervan moderne en hedendaagse kunst met oude kunst te verbinden. Voor Labrys Reizen begeleidt zij reizen naar Italië en Frankrijk. In de cursus over Dante's *Divina Commedia* komen drie belangrijke liefdes van haar samen: Italië, kunst en spiritualiteit.





Symboliek in de kunst

‘Je ziet alleen wat je weet’

Drs. Jana Waarts

Véél van wat op een schilderij of in een beeld te zien is heeft een diepere en veelal symbolische betekenis. Aan de hand van meesterwerken die door de eeuwen zijn gemaakt gaan we in deze cursus op zoek naar betekenissen en symboliek achter het zichtbare beeld.

We maken kennis met fascinerende verbeeldingen van de belangrijkste mythologische en christelijke verhalen, en de seculiere geschiedenis en literatuur. We zullen ontdekken dat attributen, kleding, plaats (hoog of laag, voor of achter, links of rechts), kleur, grootte, een instrument etc. vaak betekenis geven aan een kunstwerk. Veel symboliek is tijdsgebonden en veranderlijk. Daarom behandelen we de kunst vanaf de klassieke oudheid tot en met de moderne tijd.

Onderwerpen die de revue passeren zijn:

- Mythen en legenden uit de Klassieke Oudheid
- De bijbel en apocriefe verhalen
- Heiligen, deugden en zonden
- Geschiedenis, maatschappij en literatuur
- Allegorieën en personificaties

Daarbij komen tevens sub-onderwerpen aan de orde als:

- Natuur
- Kleur
- Tuinen en labyrinten
- Gebaar en expressie
- Eten en drinken
- Astrologie en alchemie

Deze verdiepcursus verruimt uw blikveld en leidt tot het beter begrijpen van de betekenis van vele kunstwerken. Bij een bezoek aan een tentoonstelling of een museum zal de inhoud van deze cursus en het motto ‘je ziet alleen wat je weet’ u bij het duiden van een kunstwerk veel kijkplezier opleveren.

Kunst en cultuur

Locatie:
Breda

Dag en tijd:
Donderdag 10.20 – 12.05 uur

Cursusdata:
5, 12, 19, 26 maart
2, 9, 23 april
(7 mei reservedatum)

Prijs:
€ 226 (7 colleges inclusief lesmateriaal)

Literatuur/ lesmateriaal:
De docent deelt een syllabus uit.

Drs. Jana Waarts geeft cursussen kunstgeschiedenis vanuit de multidisciplinaire studie cultuurwetenschappen. Zij heeft eigen cursussen kunst en cultuur ontwikkeld en geeft les bij diverse instellingen, HOVO, Aleph, Pharos, volksuniversiteiten en musea.





Houellebecq onderworpen

Een zoektocht naar de beweegredenen van een controversieel schrijver

Drs. Jacques Plettenburg

Is Houellebecq een moedig man die een controversieel oeuvre durft te schrijven? Of is hij een gemakkelijke provocateur die erop uit is de westerse samenleving de choqueren? Of is hij allebei? Is hij een typisch Franse schrijver, met een groot gevoel voor ironie en maatschappijkritiek? Is hij dan een 21e eeuwse Voltaire? Hoe moeten we zijn technisch geëtaleerde pornografische beschrijvingen lezen? En hoe is dit exhibitionisme te rijmen met diepe vragen over zingeving en soms zelfs over de mystiek van ons leven? Waarom poseert hij vele van zijn personages als een aftakelende mislukking? En wat betekent het als hij cynisch is over ethische zaken, als hij de liefde poneert als erkentelijkheid voor bewezen diensten? En wat maakt dat hij in zoveel landen gretig wordt gelezen, de meest gelezen Franse auteur is van dit moment? Komt dat door zijn schrijfstijl, en door zijn gave ons te laten meeleven met zijn hoofdpersonen? Wat herkennen we toch in hem, of juist niet?

Ziehier een schrijver die ons voortdurend op het verkeerde been weet te zetten en die ons daarmee uitdaagt. Of is het anders?

Met al deze vragen zullen we ons in een 7-tal dialogen over Michel Houellebecq bezighouden.

We doen dat naar aanleiding van de roman "Onderworpen". Maar we zullen er ook fragmenten bij halen uit andere boeken, uit zijn biografie, uit de serie opstellen die zijn Nederlandse vertaler, Martin de Haan, schreef; en we zullen kort kijken naar de poëzie van Houellebecq. Alle korte teksten behalve die van 'Onderworpen' zullen door de docent worden aangereikt. De eerste bijeenkomst zal een algemene inleiding en kennismaking plaatsvinden; vervolgens zullen in goed overleg met cursisten thema's, literair en maatschappelijk, worden bepaald. Het gesprek, de dialoog, van allen, staat hierbij voorop.

Opsomming onderwerpen per college:

- College 1:** Inleiding: leven en werk
- College 2:** Maatschappelijke thema's
- College 3:** Ethische thema's
- College 4:** Literaire thema's
- College 5:** Houellebecq in een literaire traditie...
- College 6:** Hoe moeten we, veel aspecten overziend, deze schrijver beoordelen?
- College 7:** Mogelijk: wat hebben we er allemaal aan?

Taal en letteren

Locatie:
Breda

Dag en tijd:
Vrijdag 10.25 – 12.10 uur

Cursusdata:
6, 13, 20, 27 maart
3, 17, 24 april
(15 mei reservedatum)

Prijs:
€ 222 (7 colleges)

Literatuur/ lesmateriaal:
Verplicht boek: Michel Houellebecq: 'Onderworpen' (De Arbeiderspers, 2016, ISBN 9789029511216, € 15,50). Aanbevolen: Martin de Haan 'Aan de rand van de wereld: Michel Houellebecq', 2019, ISBN 9789029540148, 17,50). De docent deelt een syllabus uit.

Drs. Jacques Plettenburg heeft Frans gestudeerd aan de universiteiten van Groningen, Nijmegen Utrecht en in Parijs. Hij heeft gewerkt aan de Radboud Universiteit Nijmegen, Fontys lerarenopleidingen en verschillende scholen voor V.O. Zijn specialisme is moderne letterkunde.



Algemene informatie

Missie

HOVO Brabant is een onderwijsorganisatie die iedereen vanaf 50 jaar in Brabant uitdaagt zich te blijven ontwikkelen. Met een gevarieerd en hoogwaardig cursusaanbod, gebaseerd op de nieuwste wetenschappelijke inzichten prikkelen we tot verwondering, honger naar kennis en ontmoeting.

Wie zijn wij?

De vier grote instellingen voor hoger onderwijs in Brabant, Avans Hogeschool, Fontys Hogescholen, Technische Universiteit Eindhoven en Tilburg University, hebben hun krachten gebundeld in de stichting HOVO Brabant Seniorenacademie. Met deze stichting zetten zij zich in om “een leven lang leren” op hoger onderwijsniveau in Brabant mogelijk te maken. Onze hoofdactiviteit is HOVO, hoger onderwijs vanaf 50 jaar. We doen dat in de vorm van dagcursussen, themadagen, kindercolleges en korte winter- of zomercursussen van enkele dagen. De cursusplaatsen zijn Tilburg, Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Breda. Afgelopen jaar namen ruim 2800 belangstellenden aan de cursussen deel, waarvan er ruim 800 een intensieve zomer- of wintercursus volgden.

Het beleid van HOVO Brabant wordt vastgesteld door de directeur samen met het bestuur van de Stichting bestaande uit bestuurders van de 4 dragende instellingen voor hoger onderwijs in Brabant:

- **Dr. J. Ravensbergen**, Lid College van Bestuur Avans Hogeschool (Voorzitter);
- **Prof. dr. K. Sijtsma**, Rector Magnificus Tilburg University;
- **Prof. dr. ir. F.P.T. Baaijens¹**, Rector Magnificus Technische Universiteit Eindhoven;
- **H.J.M. Scheepers MM**, secretaris College van Bestuur Fontys Hogescholen;
- **Dr. C.P. Rijgersberg**, voorzitter Sed Vitae (Vrienden van HOVO Brabant).

Kwaliteitszorg

Via twee wegen wordt de kwaliteit van ons onderwijs systematisch bewaakt. Allereerst adviseert een programmaraad bestaande uit 8 leden met ruime ervaring in het hoger onderwijs de directeur over de breedte van het cursusprogramma (uiteenlopende thema's en vakgebieden) en het niveau ervan (hedendaagse inzichten, ervaren en deskundige docenten, literatuur). Deze programmaraad bestaat uit:

- **Ir. P.A.L.M. Hollants**, Avans Hogeschool (voorzitter);
- **Mr. R. Tenge**, Avans Hogeschool;
- **Prof. dr. A.A. van Steenhoven**, Technische Universiteit Eindhoven;
- **Dr. M. Willemsen**, Technische Universiteit Eindhoven;
- **Drs. K. Neervoort**, Fontys Hogescholen;
- **Dr. D.A.C.M. van Roermund**, Fontys Hogescholen;
- **Prof. dr. A. van Lenning**, Tilburg University;
- **Prof. dr. A.J.J.M. Vingerhoets**, Tilburg University.

Daarnaast worden alle cursussen digitaal geëvalueerd. Alle deelnemers kunnen via een evaluatieformulier hun waardering kenbaar maken over de cursus die zij gevolgd hebben. Deze gegevens worden verwerkt en besproken met het bestuur van Sed Vitae, de programmaraad en uiteraard voorgelegd aan de betreffende docenten.

De kwaliteit van ons onderwijs staat of valt bij de kwaliteit van de docenten die zorgvuldig worden gekozen. Behalve een uitstekende docent, is ook een goede organisatie van belang voor de kwaliteit van ons onderwijs. Met een kleine staf doen wij al het mogelijke u goed van dienst te zijn en om alles tijdens de cursussen probleemloos te laten verlopen.

¹. Bij afwezigheid vertegenwoordigd door drs. Patrick Groothuis (Technische Universiteit Eindhoven)

Gevarieerd cursusaanbod

C Een cursus omvat tussen 3 en 10 bijeenkomsten van 2 × 45 minuten college en 15 minuten pauze per week, afwijkingen hiervan staan expliciet aangegeven bij een cursus. Door langere tijd met één thema bezig te zijn, beklijft de leerstof beter en wordt de diepgang verhoogd. Vrijwel alle cursussen zijn dagcursussen die in de regel plaatsvinden tussen 10.00 en 17.00 uur. De werkvormen en cursusduur zijn gevarieerd. Er worden hoorcolleges gegeven in grotere groepen met de mogelijkheid tot discussie c.q. het stellen van vragen naast werkcolleges voor kleinere groepen met intensieve samenwerking met de docent en medecursisten.

Voor mensen die liever kort maar krachtig in een of enkele dagen veel willen leren, bieden wij in het gehele jaar intensieve één- of meerdaagse cursussen aan in onze Zomeracademie, Winteracademie en tijdens voorjaar en najaar Themadagen en Kindercolleges.

Z Geniet dubbel van de zomer in de HOVO Zomeracademie. Deze biedt in de maanden juli en augustus een- of meerdaagse cursussen, soms met excursie. De zomercursussen kenmerken zich door een afwisselend programma en een goede sfeer omdat de deelnemers samen met de docent intensief en actief met een onderwerp bezig zijn. Ook is er volop ruimte voor ontmoeting, bijvoorbeeld bij de gezamenlijke lunch en afsluitende drankje.

W Begin het jaar goed met de HOVO Winteracademie. Deze biedt in de maand januari een- of meerdaagse cursussen, soms met excursie. De wintercursussen kenmerken zich door een afwisselend programma en een goede sfeer omdat de deelnemers samen met de docent intensief en actief met een onderwerp bezig zijn. Ook is er volop ruimte voor ontmoeting, bijvoorbeeld bij de gezamenlijke lunch en afsluitende drankje.

TD Het gehele jaar door bieden wij themadagen aan met zeer uiteenlopend onderwerpen, soms gerelateerd aan een feestdagen, boekverschijningen, herdenkingen, tentoonstellingen en actuele ontwikkelingen. U wordt in één dag bijgepraat in een afwisselend programma. Ook is er volop ruimte voor ontmoeting, bijvoorbeeld bij de gezamenlijke lunch en afsluitende drankje.

KC U komt samen met uw (klein)kind naar de leslocatie en volgt samen een college van een HOVO-docent. Alle kinderen van ongeveer 8 tot 12 jaar en hun grootouders (ooms, tantes of een buurvrouw) zijn van harte welkom.



Lesplaatsen en lokalen

HOVO Brabant verzorgt haar onderwijs in principe binnen de aangesloten instellingen voor Hoger Onderwijs in Brabant: Tilburg University, Fontys Hogescholen, Avans Hogeschool en Technische Universiteit Eindhoven. Door de enorme groei die deze instellingen doormaken is het steeds weer zoeken naar goede locaties op de door ons gewenste maar ook in de instellingen zeer drukke tijden en periodes. Wanneer u specifieke behoeftes heeft over de locatie waar uw cursus plaatsvindt, **neem dan altijd even vooraf contact op met ons kantoor**, om teleurstelling te voorkomen. Over de precieze locatie van een cursus (gebouw en lokaal) ontvangt u uiterlijk één week voor aanvang van de cursus bericht via de mail. Op www.hovobrabant.nl kunt u terecht voor een routebeschrijving.

Wilt u onze contactpersoon zijn?

Voor al onze cursussen zoeken wij mensen die bereid zijn als contactpersoon op te treden. Zij zijn onmisbaar, immers vanwege het grote spreidingsgebied van ons onderwijs, zijn zij de oren en ogen van HOVO Brabant op locatie. Hij of zij stuurt de presentielijst rond en speelt een signalerende rol bij de kwaliteitszorg van het onderwijs. Wanneer u al eerder een HOVO-cursus bij ons heeft gevolgd, kunt u op het digitale inschrijfformulier aangeven of u beschikbaar bent om als contactpersoon op te treden in uw cursus. Wij stellen uw bereidheid daartoe enorm op prijs en als blijkt daarvan ontvangt u van ons na afloop van de cursus een kleine attentie.

Aanschaf literatuur

Bij iedere cursus staat vermeld of en welke literatuur wordt gebruikt. Wanneer dit gebeurt in de vorm van een of meer boektitels, dan wordt u geacht deze boeken zelf aan te schaffen, tenzij anders vermeld. Wacht u daarmee tot één week ná de uiterste inschrijfdatum, zodat u zeker weet dat uw cursus doorgaat. In geval van aanbevolen literatuur is aanschaf niet noodzakelijk. Regelmatig stellen de docenten zelf een reader of syllabus samen. Er wordt door de docenten in principe gebruik gemaakt van Nederlandstalige maar steeds vaker ook Engelstalige teksten. Daarnaast komen incidenteel Franse of Duitse teksten voor in de readers. **De kosten voor papieren lesmateriaal dat uitgedeeld wordt in de cursus, is bij de cursusprijs inbegrepen** (tenzij anders vermeld, zie ook de toelichting bij de prijs van de cursus) en wordt door uw docent tijdens de cursus ter beschikking gesteld.

Excursies en studiereizen

Enkele cursussen omvatten naast een aantal bijeenkomsten in de collegebanken ook een college op locatie, bezoek aan een voorstelling of museum, een (cultuur)landschap of andere bezienswaardigheden. In die cursussen vormt de excursie of voorstelling een onderdeel van de cursus en wordt dit ook als zodanig aangegeven.

Soms wordt er bij een cursus vermeld dat de betreffende docent(en) u erop willen wijzen dat er de mogelijkheid bestaat in het verlengde van die cursus aan een studiereis deel te nemen. Dat is echter nooit verplicht. De organisatie en afwikkeling van een dergelijke studiereis valt niet onder de verantwoordelijkheid van HOVO Brabant en de betaling is altijd rechtstreeks aan de docent of de reisorganisatie.

HOVO Nederland

HOVO Brabant is lid van de landelijke koepelvereniging HOVO Nederland.

HOVO-Nederland is de landelijke vereniging van HOVO-instellingen en heeft als doel hoger onderwijs voor iedereen vanaf vijftig jaar in Nederland te ondersteunen. Meer informatie vindt u op hovonederland.nl.

Voor algemene vragen kunt u contact opnemen met het secretariaat van HOVO Nederland:



HOVO Nederland
Secretariaat
Postbus 1061
2302 BB Leiden
Website www.hovonederland.nl

Inschrijfprocedure en voorwaarden

U kunt voor een cursus inschrijven via onze website www.hovobrabant.nl. Bent u reeds student bij ons? Klik dan bij de cursus op Inschrijven, en gebruik uw gebruikersnaam en wachtwoord om snel en eenvoudig in te schrijven. Gaat u voor het eerst een cursus volgen bij HOVO Brabant? Meldt u dan aan als nieuwe student.

Inschrijving

Inschrijving is mogelijk zolang er nog plaats is in de cursus. Met uw inschrijving gaat u een betalingsverplichting aan en verklaart u zich akkoord met de voorwaarden. U krijgt nadat uw inschrijving verwerkt is direct via de mail een bericht ter bevestiging van uw inschrijving met de factuur. Inschrijving geschiedt in volgorde van aanmelding. Bij een volle cursus wordt de mogelijkheid tot inschrijven automatisch geblokkeerd. U kunt zich dan, vrijblijvend, aanmelden voor de wachtlijst en wanneer ook deze vol is, vervalt de mogelijkheid u nog aan te melden. Dit staat dan bij de betreffende cursus vermeld op de website. Als er een plaats vrijkomt, wordt contact opgenomen met de eerste in de wachtlijst.

Kosten

De kosten van een cursus bestaan uit:

- Cursusprijs (= inclusief uitgereikt lesmateriaal, mits anders vermeld)
- Inschrijfgeld: Als u zich voor het eerst inschrijft bij HOVO Brabant Seniorenacademie, berekenen wij éénmalig € 10,- inschrijfgeld.

Boeken dient u zelf aan te schaffen via de boekhandel. Bij de meeste cursussen wordt lesmateriaal digitaal beschikbaar gesteld via www.hovobrabant.nl.

Betaling

Door het invullen en verzenden van uw inschrijfformulier op onze website, gaat u een financiële verplichting aan voor de cursuskosten en eventuele inschrijfkosten. De factuur ontvangt u meteen bij uw inschrijving. U kunt het factuurbedrag veilig voldoen met iDeal of door overmaking van het bedrag o.v.v. het factuurnummer vóór de op de factuur vermelde uiterste betaaldatum.

Privacy Bescherming

Wanneer u zich inschrijft, gaat u er mee akkoord dat uw naam, adres, telefoonnummer en e-mailadres worden opgenomen in een deelnemerslijst die wordt verspreid onder de deelnemers van de cursus en de docent, uitsluitend voor onderling gebruik. Wanneer u hiertegen bezwaar heeft, verzoeken we u dit op het digitale inschrijfformulier aan te geven door het betreffende vinkje uit te zetten.

Bijzondere voorzieningen

De lokalen zijn in de regel toegankelijk voor minder validen, maar hebt u specifieke aanpassingen nodig, neem dan voor de zekerheid vooraf aan uw inschrijving even contact met ons op. Dit geldt ook wanneer u problemen heeft met horen: niet in alle leslokalen is geluidsversterking mogelijk. Dank voor uw medewerking, zo voorkomen we teleurstellingen.

Annulering

Wanneer u zich heeft ingeschreven voor een cursus en u wilt of kunt deze cursus niet volgen, dan kunt u kosteloos annuleren tot drie weken voor aanvang van de cursus. Dit kan uitsluitend schriftelijk (via mail of brief). U kunt deze richten aan HOVO Brabant Seniorenacademie, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg of info@hovobrabant.nl. Na deze termijn is annuleren niet meer mogelijk en bent u de volledige cursusprijs verschuldigd.

Verzoek tot restitutie

In uitzonderlijke gevallen van overmacht, die de cursusdeelnemer zelf betreffen en die het hem of haar fysiek onmogelijk maken naar de leslocatie te komen of de colleges bij te wonen, kan voor aanvang van de cursus een schriftelijk verzoek tot restitutie worden ingediend t.a.v. mevr. P.N.J.M. van Ruiten, HOVO Brabant Seniorenacademie, Tilburg University, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg of via e-mail: info@hovobrabant.nl. Of er sprake is van overmacht is ter beoordeling van HOVO Brabant, u ontvangt schriftelijk uitsluitel over dit besluit. Voor het niet kunnen volgen van een deel van een cursus wordt geen restitutie verleend. Wanneer u zelf niet in staat bent de hele cursus te volgen, kunt u kosteloos, en na overleg met het kantoor van HOVO Brabant, uw inschrijving voor de cursus aan een ander overdragen. Het is niet toegestaan om voor 1 of enkele bijeenkomsten iemand in uw plaats te sturen. Uw plaats in de cursus is persoonlijk en niet overdraagbaar.

Wanneer een cursus niet doorgaat

Een cursus kan alleen doorgaan bij voldoende deelnemers. Wanneer er drie weken voor aanvang van de cursus onvoldoende inschrijvingen zijn om de cursus door te laten gaan, laten we u dat zo snel mogelijk weten. U kunt zich dan zo mogelijk nog inschrijven voor een andere cursus naar keuze. Uiteraard wordt reeds betaald cursusgeld z.s.m. teruggestort.

Reservedatum

Wanneer een docent door overmacht (ziekte, stakingen, files) eenmalig een college niet kan verzorgen, wordt dit college automatisch verplaatst naar de aangegeven reservedatum. We adviseren u deze datum vrij te houden in uw agenda zodat u indien nodig het inhaalcollege kunt bijwonen. Wij zullen bij uitval van een college onze uiterste best doen u zo spoedig mogelijk telefonisch, per e-mail of per brief te bereiken. Bent u voor ons onbereikbaar, dan kunnen wij daarvoor geen verantwoordelijkheid nemen.

Overmacht, wijziging en annulering door HOVO Brabant

In het geval van onvoorziene omstandigheden, waaronder onvoldoende deelname voor een cursus, ziekte van een docent en omstandigheden die zich voordoen met betrekking tot personen en/of materialen welke voor een behoorlijke uitvoering door HOVO Brabant noodzakelijk zijn, daartoe aanleiding geven, dat uitsluitend ter beoordeling van HOVO Brabant, kan HOVO Brabant de docent vervangen, de cursus onderbreken, verplaatsen en/of annuleren.

In het geval van overmacht aan de kant van HOVO Brabant, waaronder in deze algemene voorwaarden wordt verstaan naast wat dat betreft in de wet en jurisprudentie wordt begrepen, alle van buiten komende oorzaken, voorzien of niet voorzien, waardoor HOVO Brabant niet in staat is haar verplichtingen na te komen, kan HOVO Brabant de docent vervangen, de cursus onderbreken, verplaatsen en/of annuleren. In het geval van wijziging in de cursusdata door HOVO Brabant, zal de cursist zo spoedig mogelijk telefonisch, per e-mail of per brief in kennis te stellen. Het kan zijn dat uw spamfilter of virusscanner onze berichten als ongewenst ziet, controleer daarom ook altijd uw spamfolder. Bent u voor ons onbereikbaar, dan kunnen wij daarvoor geen verantwoordelijkheid nemen.

Disclaimer

Ondanks de zorg en aandacht die HOVO Brabant Seniorenacademie aan de brochures besteedt, is het mogelijk dat de informatie onvolledig of onjuist is. HOVO Brabant Seniorenacademie is niet aansprakelijk voor enigerlei directe of indirecte schade, van welke aard dan ook, die hieruit voortvloeit. Kijk voor de meest actuele (cursus)informatie ook op www.hovobrabant.nl.



Hoger Onderwijs vanaf 50 jaar

HOVO Brabant Seniorenacademie

Tilburg University
Warandelaan 2
5037 AB Tilburg

Postbus 90153
5000 LE Tilburg

013 466 81 19
info@hovobrabant.nl
www.hovobrabant.nl



www.facebook.com/hovobrabant